

KAKŠEN ČLOVEK
VODI FRANCIJO?

RAZSTAVA
SEDME VELESILE

ČKALJA: MAJHNA
MI JE GLAVA...

ZIVALSKI VRT —
PRIVATNI HOBBY

to
va
riš

18 8. maj
1964
CENA 80 DIN

Sami si očuvajte svojo lepoto s pomočjo kozmetičnih izdelkov **ELIDA AKVATAN!** Ne glede na leta, ne glede na ten in kožo, boste iz kolekcije **ELIDA AKVATAN** izbrali izdelek, ki bo ustrezal vašemu obrazu, lepoti in šarmu. Danes vas seznanjamo z enim izmed osmih izdelkov **ELIDA AKVATAN**

Elida akvatan

Elida akvatan, tonizirajoči lotion, vsebuje sredstva, ki stiskajo pore v koži, in sredstva, ki stimulirajo cirkulacijo krvi. S tem omogoča tudi boljše vsrkavanje hranljivih sestavin v kožo.

SAPONIA OSJEK

VI UREDNIKU

Ukradeni bogci

Tovariš urednik!

Prav je, da ste v eni zadnjih reportaž načeli vprašanje o kraji naših kulturnih spomenikov. Te tatvine so se v zadnjem času kar prehudo razpasle. Naša preteklost in spomeniki te preteklosti bi nam morali biti vendar v ponos, saj so to tudi spomeniki naše kulture. Zdaj ko govorimo o tujskem turizmu in o turističnih znamenitostih, ki jih tujcem tako radi pokažemo, bi morali biti ponosni na te znamenitosti, s katerimi se lahko pobahamo, ne pa da pustimo, da jih brezvestneži zaradi hobbyjev ali trgovske žilice brezvestno odnašajo. Kako, da prizadeti tega niso opazili, ko je bil še čas? Zdi se mi, da je naloga slehernega državljana, ki bi opazil kogarkoli, ki ima take vrste zbirateljsko žilico, da to takoj sporoči varnostnim organom. Ti pa jim ne smejo prizanašati z milimi kaznimi, ker jim je to le v potuho.

ANDREJ MAH,
Maribor

Pakirano meso

Tovariš uredni!

Vsakočrat, ko stopim v mesnico, se zjezim. O pomanjkanju mesa smo že tolikokrat brali, da tega problema ne bom omenjal. Rada pa bi načela drugega, ker se mi zdi, da je prav tako pomemben. V samopostrežnih trgovinah dobimo pakirano meso. Lepo in prav, ker je s tem zagotovljena higiena. Toda kakšno je to meso? Na strani, ki jo kupec vidi, je navažno zelo lep kos mesa, kadarkoli pa sem zavitek doma odvila, sem bila razočarana. Na spodnji strani, pod kartonom, je namreč vedno žilavo meso najslabše kvalitete, da ga skoraj ne morem porabiti. Zakaj ne bi bilo podjetje, ki meso pakira, do potrošnikov pošteno, in jim ne bi ponujalo mačka v žaklju. Kaj ne bi mogli dobrih kosov mesa pakirati posebej, slabih posebej.

MILENA KRONIC,
Ljubljana

Shakespeare

Spoštovani tovariš urednik, z veseljem smo pozdravili izredno pozornost, ki ste jo v svoji 16. številki posvetili Shakespearu v slovenskem gledališču, nič manj pa nas

ni začudilo, da niste vsaj neke v nonpareillu zapisali: vse slikovno gradivo nam je dal na razpolago Slovenski gledališki muzej, ali njegova razstava ali pa publikacija, ki jo je muzej ob tej razstavi izdal.

Ker gre verjetno za pomoč, vas vljudno prosimo, da bi jo v smislu običaja, če že ne dolžnosti, v prihodnji številki popravili.

DUSAN MORAVEC
ravnatelj gledališkega muzeja

Zahvaljujemo se vam za opozorilo in se vam obenem opročamo, ker pomotoma nismo objavili, da nam je ves slikovni material za članek o Shakespearu dal na razpolago »Gledališki muzej«.

Sprejemni center

Tovariš urednik!

Bližajo se meseci šolskih izletov. Dijakom že nekaj let obljubljam, da jih popeljem v Ljubljano, pa izlet kar naprej odlagam. V Ljubljani namreč ni že tolikokrat obljubljenega sprejemnega centra, kjer bi mladi člani počitniške zveze našli poceni zavetišče. Ze deset let poučujem na osemletki in v tem času sem z dijaki obiskal že mnogo znanih jugoslovanskih krajev. In moram vam povedati, da ni nikjer vprašanje, kam z mladimi izletniki, tako pereče, kot pri vas v Ljubljani. Kako naj potem govorimo o Ljubljani kot o turističnem kraju z nešteti zanimivostmi, če se morajo otroci utrjenjeni potikati po mestu in jesti hrano, ki so jo prinesli seboj, kar v parku ali na železniški postaji. Otroci za drage hotele nimajo denarja. Če pa bi poskrbeli v Ljubljani za dober sprejemni center, bi bili izleti seveda mnogo bolj kulturni, spočiti dijaki bi več videli, odnesli lepše vtise in končno, v Ljubljano bi prihajalo več izletnikov.

ANTE MIK. IČ.
Sisak

V Ljubljani že dolgo obljublajo gradnjo sprejemnega centra, toda doslej je ostalo samo pri obljubah. Invešcijskih sredstev za gradnjo doma odgovorni forumi niso reči ne morejo nikjer dobiti, čeprav nam je podoba z naših cest, ko se na njej pomikajo utrjeni dijaki, v smotno.

m/3

NOVE VARIACIJE NA STARO TEMO

— DA, PRI NAS SE DOBI SE MARIKAKA REDKOST! PA TO SE NIC NI POZNAM KMETA V HRIBIH, KI IMA DOMA PRAVO, ZIVO TELE!

tovariš ILUSTRIRANI TEDNIK "DELA"

VSEBINA

Kakšen človek vodi Francijo	8
Razstava sedme velesile	10
Studena jama	14
Čkalja — »Velika mi je glava«	16
Zivalski vrt — privatni hobby	19
Vojna iz ministrskih foteljev	22
Avto in jaz	26
Ilidža se pogreza	40
Sedmi skok	54
Film: Prepovedani in dovo-	
ljeni	56
Oscar po sili	59

Glavni urednik: Ivan Sinkovec.
Odgovorni urednik: Sergej Epih.
Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva
ulica št. 3/II, tel. 23-522/26, int. 55.
— Poštni predal 468. — Uprava
Tomšičeva ulica 1, tel. 23-522, int.
92. — Prodajni oddelk: Titova 1,
tel. 21-832 — Oglasni odd. št.:
21-896, 22-457. — »Tovariš« izhaja
vsak teden. — Rokopisov in nena-
ročenih fotografij ne vračamo. Po-
samezna številka stane 80 din,
mesečna naročnina je 350 din. Za
tuzemstvo 450 din. — Poštnina
plačana v gotovini. Ziro račun NB
600-11/I-167. — Izdaja in tiska
CP »Delo«.

Štev. 18
8. V. 1964

Za Mijom Aleksićem, po-
pularnim šefom Servisne
postaje in predvsem Cule-
tom Pokornim, je za naš
list spregovoril še drugi
zvezdnik malega ekrana,
znani beograjski igralec in
humorist, Mita — čuvaj
muzeja voščenih lutk, Mio-
drag Petrovič-Čkalja. Če je
Cule z oddajo o državlj-
nu Pokornem trenutno
osvojil važno točko na
lestevici popularnosti, se
sedaj pripravlja na enak
podvig Čkalja z novo se-
rijo TV oddaj — parodij
na detektivke in krimi-
nalke. S. PETROVIČ

Administrativno in samoupravno

Ze dlje časa so ljudje govorili, da v kraju Alfa priprav-
ljajo združitev podjetij Beta in Gama. Obe nimata pravza-
prav nič skupnega. Razen da je prvo obrtno, drugo pa di-
stributivno podjetje živilske stroke.

V obeh kolektivih so večkrat razpravljali o predlogu
občinskih organov. Kolektiv drugega podjetja, ki je vsa leta
dobro gospodaril, se nikakor ni mogel strinjati, da bi se
pripojil k prvemu podjetju, za katerega so tu in tam šušlja-
li, da zaradi nekaterih nesmotrnih investicij finančno ne
uspeva najbolje.

Predsednik delavskega sveta drugega podjetja je vodil-
nim občinskim ljudem odkrito povedal, da se njihov delav-
ski svet s tako integracijo ne strinja. Sledila je obdelava
posameznikov, razgovori. Toda samoupravni organ se ni
dal omajati.

»Kmalu bodo volitve novega delavskega sveta, potem
pa...« je eden vodilnih občinskih ljudi poskušal še s pri-
krito grožnjo.

Praksa je že neštokrat pokazala, da ne morejo nobeni
administrativni razlogi, pa tudi ne individualne gospodar-
ske kombinacije posameznih vplivnih ljudi opravičiti pripo-
jitve deficitnega podjetja k aktivnemu.

Ce je bilo v preteklosti precej primerov, da o združit-
vah in pripojitvah podjetij niso sklepali samoupravni or-
gani, pa bo tega tem manj, čim bolj bodo kolektivi resnični
upravljavci.

Prav zaradi razvoja samoupravljanja pa čedalje bolj
anahronistično izzvenijo poskusi, s katerimi bi tu in tam še
radi z administrativnimi ukrepi posegali v samoupravne
pravice kolektivov.

FR. GRIVAR

V ŽARIŠČU

ŽITNA VOJNA

V švicarski Zenevi, »prestolnici konference«, zaseda in seje nad šestdeset trgovinskih ministrov, predstavnikov držav, ki so podpisale »Splošni sporazum o trgovini in carinah«, s kratico angleškega izraza: GATT. Simbol tega zasedanja je vsekakor žitni klas: kajti ob žitu in žitnih cenah se lomijo kopja, oziroma — v tem primeru bolje — kose.

Zasedanje nosi naziv »Kennedyjeva runda«. Pokojni ameriški predsednik je svojčas predlagal, naj bi GATT letos sklenil znižati vse medsebojne carine za 50 odstotkov in tako poživiti mednarodno trgovino. V mislih je imel predvsem kmetijske pridelke in predvsem žito, ki ga imajo v ZDA v izobilju. Znižane carine naj bi med drugim omogočile boljše prodajo ameriških kmetijskih presežkov v industrializirani Evropi, ki je najboljša uvoznica hrane. Toda eno izmed protislovij našega časa je, da so nekatere industrijsko razvite države hkrati tudi največje pridelovalke hrane — poleg ZDA na primer tudi Francija. Francija pridelala preveč hrane, zato si skuša svojo zaveznico, Zahodno Nemčijo, ki pridelala premalo hrane, rezervirati kot tržišče, kjer ima izključni prodajni monopol. Da bi to dosegla, si mora najprej zagotoviti tako prodajno ceno za žito, ki je »zlata valuta« v kmetijski politiki, in take trgovinske pogoje, da se bo lahko uspešno borila proti ameriški konkurenci. Najprej enotna žitna cena v EGS — potem šele znižanje carin: to je bojno geslo francoskega predstavnika v Zenevi in okoli tega se sučejo debate v GATT.

Toda težava je v tem, da se Bonn ne more odločiti za znižanje svojih visokih zaščitnih žitnih cen, in sicer iz zunanje in notranje političnih razlogov: noče in ne more se zameriti Washingtonu, in noče in ne more se zameriti zahodnonemškemu kmetom — prihodnje leto bodo parlamentarne volitve, kmetje pa so bili doslej najbolj zvesti in zanesljivi volivci vladajoče Erhardove Krščanske demokratske stranke.

Zato je pričakovati, da Francozi tokrat še ne bodo poželi nemškega žita. Pričakovati je tudi, da GATT letos ne bo dosegel zastavljenega cilja. Kmetijska integracija je vsekakor mnogo trši oreh kot je industrijska, kjer tako že od nekdaj vlada »integriranja« mednarodni kapital.

S. F.

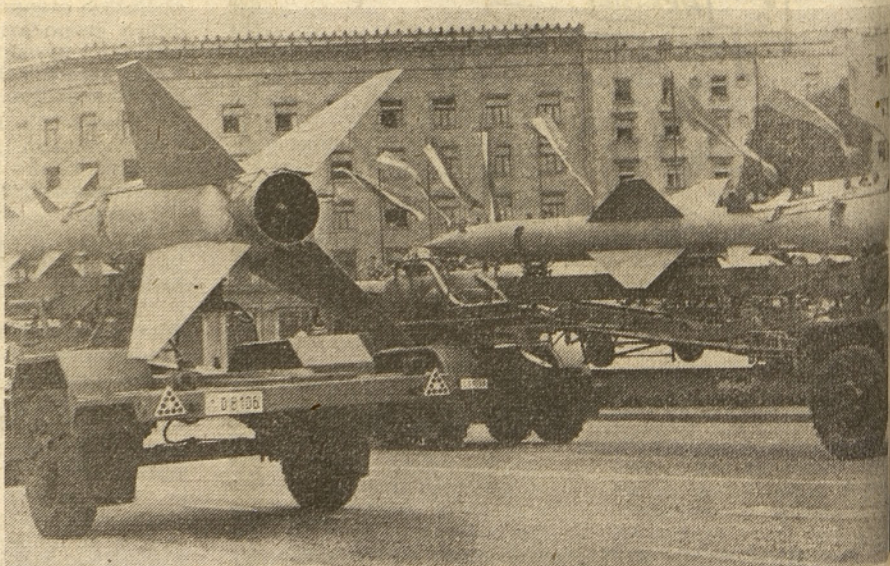
ZASTITNA-KREMA-ZA-RUKE SA SILIKONIMA

OCTA

PROIZVODI: NEVA ZAGREB

Četa mladih harmonikarjev je zaigrala pred Titom.

Rakete — najsoodobnejše orožje JLA — na letošnji prvomajski paradi v Beogradu

1. MAJ — Mednarodni praznik dela so proslavili po vsem svetu: ponekod z demonstracijami, ki jih je dušila policija, ponekod z velikimi shodi, drugod pa veselo in svobodno, s cvetjem in pesmijo. V Beogradu je bila 1. maja tradicionalna parada, v kateri so sodelovali vsi rodovi JLA in nad 40.000 pionirjev, mladincev in članov SZDL iz Beograda in drugih jugoslovanskih mest. Enote JLA so tokrat prvič pokazale tudi svoje najsoodobnejše orožje — rakete za uničevanje letal in drugih ciljev v zraku, protiklopne rakete in samohodni dvocevni protiletalski top. Predsedniku Titu, ki je bil na slavnostni tribuni s predsednikom zvezne skupščine Edvardom Kardeljem in podpredsednikom republike Aleksandrom Rankovićem ter drugimi visokimi jugoslovanskimi voditelji, je v imenu delovnih ljudi Jugoslavije čestital beograjski mehanik Miodrag Vukčević. — Parado si je ogledalo nad 300.000 ljudi.

Miodrag Vukčević

Ahmed Ben Bela

Kenneth Kaunda

Harold Wilson

OBIŠK — Predsednik ZAR Naser je bil pred kratkim na šestdnevem obisku v Jemenu, kjer se je razgovarjal o izboljšanju odnosov med obema državama, o določitvi skupnih stališč do arabskega juga pod britanskim protektoratom, o mednarodnem položaju Jemena itd. Med drugim so zapisali v skupnem poročilu, da Jemen zahteva neposredno združitev z ZAR.

ŠTAFETA — V četrtek, 30. aprila, je z gradbišča skopske železarne začela svojo pot letošnja štafeta mladosti, ki nosi pozdrave mladine in narodov Jugoslavije predsedniku Titu za njegov rojstni dan.

BEN BELA je prejšnji teden pripotoval na obisk v Sovjetsko zvezo. Razgovarjal se je z najvišjimi voditelji ZSSR o odnosih med Sovjetsko zvezo in mlado alžirsko republiko, ob veličastni prvomajski paradi v Moskvi pa je bil častni gost

na slavnostni tribuni na Rdečem trgu.

ZAČETEK — S slavnostno otvoritvijo razstave »Življenje in delo Branimira Nušića« so se 3. maja v Novem Sadu začele IX. jugoslovanske gledališke igre »Sterijino pozorje«. Na igrah sodeluje sedem gledališč z osmimi predstavami, na javni tribuni pa bodo razpravljali o temah: »Satira in družba« in »Sodobno odrsko posredovanje Nušića«.

GOST — Severnorodezijski premier Kenneth Kaunda je na zborovanju v Lusaki izjavil, da bo po razgovorih o novi ustavi za Severno Rodezijo — začeli so se 5. maja v Londonu — odpotoval na obisk v Jugoslavijo in Francijo. — Severna Rodezija zahteva popolno neodvisnost, republikansko ureditev in novo ime — Zambija.

BEG — Konec aprila je kitajski tisk objavil, da je »nad deset tisoč« Kaza-

kov, Uzbekov, Ujgurov in pripadnikov drugih narodnostnih manjšin s kitajskega področja Sinkjang zapustilo svoje domove in pobegnilo v Sovjetsko zvezo. Kitajska obtožba ob teh dogodkih: sovjetske oblasti so »organizirale subverzivno dejavnost množičnega obsega« in »prešlepile« begunce.

WILSON — Konec maja ali v začetku junija bo vodja britanskih laburistov obiskal Sovjetsko zvezo. Harold Wilson je dobil povabilo za obisk sovjetsko-britanskega parlamentarnega odbora Vrhovnega sovjeta. Menijo, da se bo Wilson razgovarjal s Hruščovom predvsem o vprašanjih iz odnosov med Vzhodom in Zahodom, o tem, kako bi preprečili širjenje atomskega orožja na druge države itd.

KURIRJI — 3. maja so krenili z Vojskega nad Idrijo primorski udeleženci partizanskega pohoda »Kurirčkova pošta«, ki ga

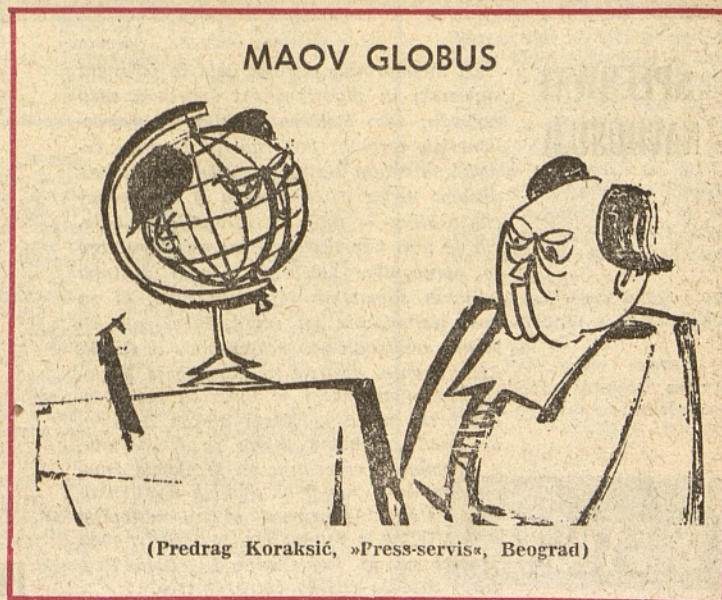
prireja revija »Kurirček«. 9. maja bo v Cerknici prireditev nekdanjih partizanskih kurirjev, 15. maja pa bo v Ljubljani velika slovesnost.

USTAVA — 3. maja je dobil Irak novo začasno ustavo, s katero je razveljavljena ustava iz leta 1958, Irak pa je razglašen za demokratično socialistično republiko. Začasna ustava bo veljala za prehodno obdobje treh let, nato pa bo na tajnih volitvah izvoljena skupščina pripravi- la trajno ustavo.

OLAJŠAVA — Jugoslavija, Danska, Norveška, Švedska, Finska in Islandija bodo prve dni junija podpisale v Beogradu uradne dokumente o ukinitvi vizumov v medsebojnem turističnem prometu. Potovanje Jugoslovancev v te dežele in Skandinavcev k nam bo s tem znatno olajšano.

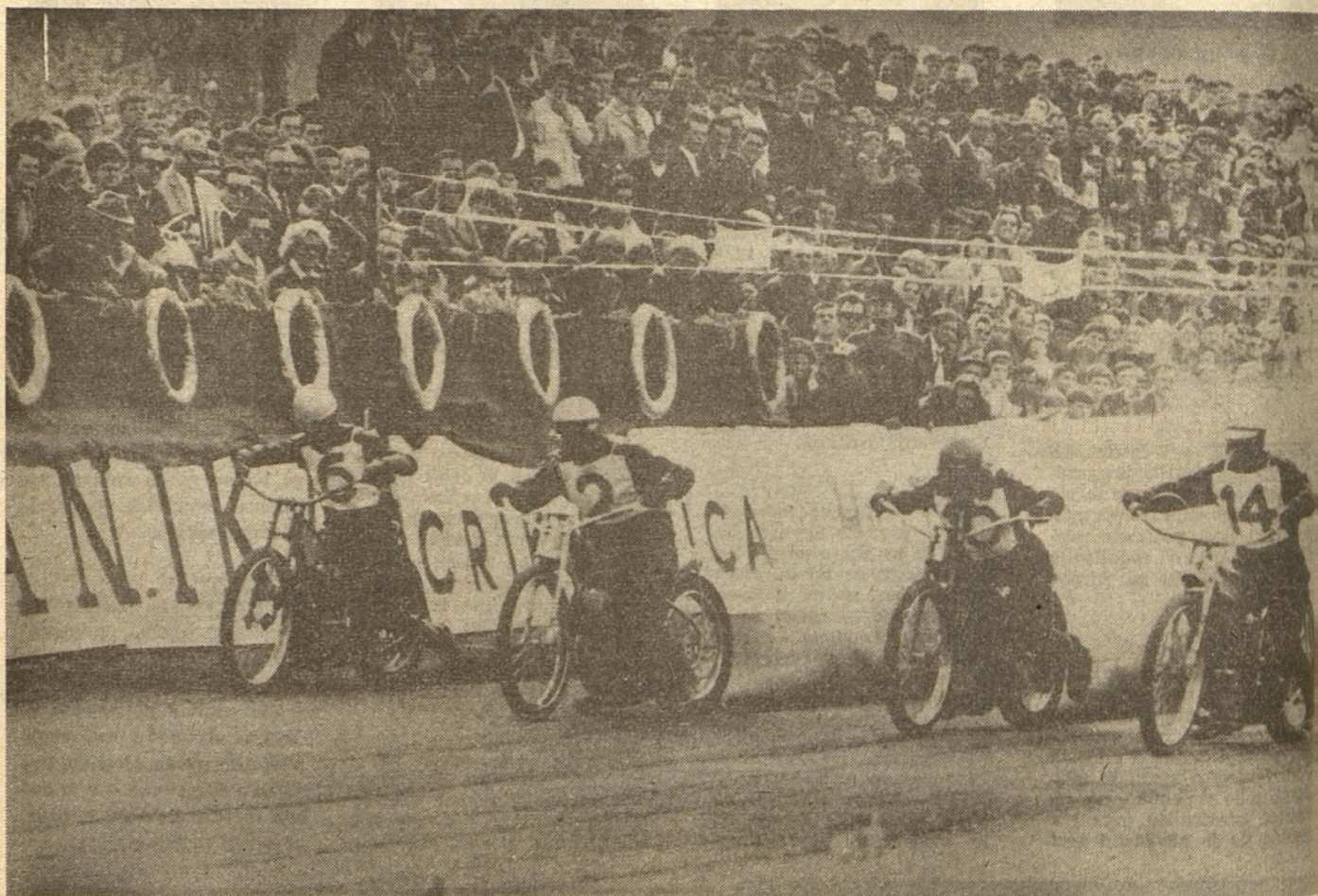

Predsednik ZAR Gamal Abdel Naser govori v Jemenu.

(Predrag Koraksić, »Press-servis«, Beograd)

ŠPORT V ŽARIŠČU

SPEEDWAY NAVDUŠUJE

Za mednarodni praznik dela in po njem slovenski in jugoslovanski športniki niso počivali; zelo živahno je bilo na najrazličnejših terenih. Po tradiciji je bilo veliko zanimanja zlasti za mednarodne dvodnevne dirke v speedwayu v Crikvenici (naša slika — foto E. Selhaus), na katerih je bilo kar 12.000 gledalcev. Prireditev je »potegnila« zlasti še zaradi nastopa odličnih sovjetskih reprezentantov, ki so med najboljšimi na svetu. Prav zato so zlahka obvladali vso konkurenco iz CSSR, ZR Nemčije, Avstrije in Jugoslavije. V posamični konkurenci je brez poraza zasedel prvo mesto sovjetski dirkač Kurilenko pred rojakoma Silom in Krištalem, v ekipnem tekmovanju pa je slavila zmagovito prav tako sovjetska dvojica Kurilenko-Silo. Med Jugoslovani je bil najboljši Franc Babič iz Vidma-Krškega (šesti), med moštvi pa je Jugoslavija 1. (Babič-Regvart) zasedla častno četrto mesto.

Minuli teden se je tudi pri nas začela sezona motociklističnih in avtomobilskih dirk, ki obeta izredno pester spored v vseh zvrsteh motornega športa. Na mnogih letošnjih tekmovanjih po Sloveniji bodo nastopili tudi številni tuji dirkači. Ti s priznanimi stroji najmodernejše proizvodnje zmagujejo na naših dirkah že nekaj let. Za domače dirkače so na voljo običajno samo mesta daleč pod vrhom. Zakaj je tako, ne bo težko uganiti: naši nimajo dobrih (tujih ali domačih) motorjev, samo s prizadevnostjo in drznostjo pa ne opravijo domala ničesar. Tuji stroji so dragi, vrh vsega pa je treba zanje odšteti še carino. Prav bi bilo, da bi motorizirani športniki naposled le dosegli sprstitev pri uvozu. Tekmovalni motor je namreč prav tako športni rekvizit kot nogometna žoga! Dokler pa bodo naleteli na gluha ušesa, pa bodo zlati lovorovi venci pri nas samo za odlično opremljene tuje dirkače.

**SAMO
PRIREDITELJI!**

H. TURELIS

KADITI PREPOVEDANO!

MAJCENA RAZLIKA

Ce se peljete iz Ljubljane v Koper, se morate peljati seveda z avtobusom, ce nimate lastne ali sluzbene »zadeve« pri roki. In ce se peljete z avtobusom, imate nekaj možnosti, cenejso in drazjo. Prevoz iz Ljubljane do Kopra zaračunavajo slovenska podjetja po 780 dinarjev, zagrebški »Croatiantrans« pa kar 900 dinarjev za isto razdaljo. Kdor tega ne ve, se mu lahko zgodi, da nič hudega sluteč in kar mimogrede pride malo v — trans.

ZA LEP IZGLÉD

Novo Rogovo športno kolo dobite pri »Kolesarju« bogato opremljeno: ima prestave, dinamometer, odbojno steklo in zračno tlačilko, kar je se posebej razveseljivo. Težava je le v tem, da si z njo ne morete pomagati. V trgovini pravijo, da je tlačilka sicer popolnoma v redu, žal pa ni prava za Rogova kolesa, marveč za uvožena italijanska. Tovarna »Roga« jo iz dobrosrčnosti podari kupcu. Te tlačilke so namreč edine, ki se lahko pripnejo na kolo. Tako je novo kolo vsaj na zunanjo lepo opremljeno, ni pa važno, če si lahko kupec s tlačilko tudi pomaga.

SRAMEŽLJIVOST ALI KAJ?

V Beogradu je bila te dni razstava jugoslovanskega tiska. Nastopajo vsi jugoslovanski dnevniki, tedniki in mnoge druge periodike. Vse lepo in prav, zanimivo in poučno. Med vsemi pa manjkajo listi oziroma periodike, ki jih izdaja ljubljanska Mladinska knjiga. Na razstavi sploh ni predstavljena »Mladina« (tednik »M«), »Pionirski list«, »Ciciban« in »Pionir«. Težko si je zamisliti razloge, zaradi katerih ti listi, oziroma periodike niso predstavljeni na tej vsejugoslovanski razstavi... Omenjeni časopisi in revije so tako kvalitetni, da bi se jih »Mladinska knjiga« ne morala sramovati; morda pa niso poslali časopisov na razstavo zaradi finančnih težav, ker panoi stanje celo nekaj tisočakov... Od »Mladinske knjige« nastopa na razstavi pravzaprav samo fotoreporter Andrej Agnič, ki je na razstavi novinarske fotografije razstavil dve svoji sliki.

TESLA BI ZARDEVAL

Nikola Tesla gotovo ne bi bil ponosen na tovarno, ki nosi nje-

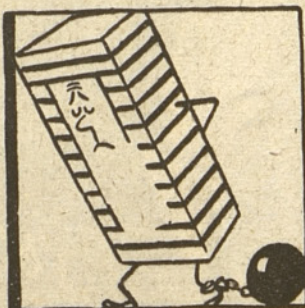

govo ime in izdeluje žarnice. Preproste žarnice, za katere je jamčil že Edison. Pri »Tesla« garancije ne dajejo zaradi slabe kvalitete pa imajo vedno pripravljen izgovor. Nove žarnice namreč preračunajo pregorevanje ali eksplozivno. V tovarni trdijo, da je vzrok neenačernosti električna napetost. Da bi to potrdili, so priredili javen pokaz, ki pa se je izjalovil. Posebna komisija, sestavljena iz potrošnikov, je vzela deset žarnic direktno s tekočega traku v tovarni, deset pa v raznih prodajalnah. Polovico žarnic so prižgali pri obi-

čajni električni napetosti, polovico pri regulirani napetosti s stabilizatorjem. Rezultat je bil zanimiv — tudi pri regulirani električni napetosti niso ostale vse žarnice nepoškodovane!

REVEŽ Z ZAKLADOM

76-letni Velimir Zivković je bil potomec nekdanj najbogatejše niške družine, toda zadnja leta je živel kot pravi ubožec, ki bi mu vsakdo rad dal miloščino. Šele po smrti je prišla na dan resnica — starec je v vrtu hiše, ki je bila pred vojno v njegovi posesti, zakopal pravcati zaklad — v termovko je shranil 267 manjših zlatnikov, v leseno šatuljo pa 225 velikih avstroogrskih dukatov. Vrednost zakopanega zaklada cenijo na

preko pet milijonov dinarjev. Razen tega pa je imel ubožec več kot milijon dinarjev naloženih v hranilnici. Pravijo, da se je ne nadomoma pojavilo mnogo žalujočih sorodnikov, ki upajo, da se jih je stric, ki ga poprej skoraj niso poznali, spomnil v oporoki.

RAZSTAVNI PROSTOR

Ljubljanski podvozi so bili velikanska pridobitev. Tudi glede reklam. Pod podvozjo so namreč izkoristili prostor za razstavne vitrine, kjer naj bi mimoidočim razstavili slike o raznih aktualnih dogodkih. Tako so pred dobrim letom, ko so snemali slovenski film »Samorastniki«, razstavili slike iz filma. Prvo navdušenje pa je splahnelo, slike pa so pozabili zamenjati. Zbledele fotografije »Samorastnikov« namreč še vedno žalostno zro iz zaprašenih vitrin.

skoraj nima pomena. Ločimo pa dobre in slabe kriminalke. Kriminalka, s katero hoče avtor vzbujati v bralcu predvsem grozo, kjer so umori sami sebi namen, je slaba. Težja je deficienca dobre kriminalke. Pa se ustavimo ob »kriminalki« Claudia Avelina »Dvojna smrt Frederica Belota«, ki je izšla v zbirki »Kometa« pri Mladinski knjigi.

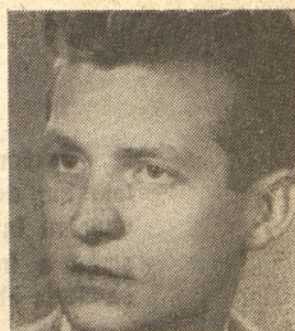
Claude Aveline je znan predvsem po svoji duhovitosti. »Dvojna smrt Frederica Belota« ni prava kriminalka, zdi se, da se je avtor igral s to snovjo. Kljub dvema umoroma ni v njej nič grozljivega. Vsi ljudje so dobri, pošteni...

Claude Aveline se je ponorčeval iz kriminalke, čeprav ni napisal izrazite parodije. Brez pretiravanja je mu je posrečilo, da bralca zabava, obenem pa ga prisili, da zavzame določen odnos do njegovih junakov. Policijski stroj ni nezmožljiv. Slavni policijski inšpektorji se večkrat uračunajo, ko hočejo premodriti resničnost.

Vsemu pa je dodal nekaj francoskega šarma, tako da se problem ne zdijo prehud.

Zato želimo, da bi založbe uvrščale v svoje zbirke podobna dela, predvsem v tiste ki so lažje dostopne širšemu krogu bralcev.

EU

PAVEL MIHELČIČ

Mladi šestindvajsetletni dirigent, komponist, aranžer in publicist Pavel Mihelčič ima toliko dela, da spi le po šest ur na dan.

— Ko sem končal študij komponiranja na Akademiji za glasbo (napisal sem Simfonijo), sem vpisal še postdiplomski študij. Tudi zdaj študiram komponiranje, je pripovedoval.

— Kaj delate ta čas?

— V službi sem na srednji baletni šoli, drugače pa delam še marsikaj. Začel sem komponirati glasbo za celovečerni balet (s tem bom končal tudi postdiplomski študij), ki pa je ne pišem le zaradi študija, ampak predvsem zato, ker me je pisanje baletne glasbe že dolgo mikalo. Zdaj imam tudi zelo dobre zveze z baletom.

— Znani ste kot vodja zbora pri Akademiku?

— Študentski vokalni ansambel, ki deluje v sklopu ŠKUD Akademik, sem ustanovil pred tremi leti. Ze od ustanovitve sem ga vodim, zanj pišem skladbe in priredbe in z njim nastopam. Imeli smo že koncerte po vsej Sloveniji, peli pa smo tudi v Beogradu, v Gorici in Trstu. Razen tega so nas posneli tudi za radio Ljubljana in radio Trst. Ponudb za gostovanje nam ne zmanjka. Radi bi nas slišali v Zagrebu in še kje.

— Včasih napišete tudi kakšno popevko. Ali gre to vskup z baletom in jazzom?

— Simfonije, balet in jazz pišem rad in iz srca, popevke pa pišem, če je čas, za oddih in razvedrilo.

— Sredi maja boste z zborom nastopili v Filharmoniji. Kako bo?

— Peli bomo, nastopil bo tudi godalni orkester, pripravljamo pa tudi presenečenje.

EVGEN JURIC

KAJ DELAJO

KRAMLJANJE
OB
KRIMINALKI

Kriminalke so postale v zadnjem času vse bolj priljubljene čtivo. Ob njih se bralec kljub grozljivosti razvedri. Vživi se v vlogo slavnega detektiva, z njim opazuje in oprejuje. Tako pozabi na lastne skrbi in težave.

Povsod po svetu skušajo založbe ustreči vedno večji potrošnji podobnega čtiva. Izhajajo posebne zbirke, kriminalke lahko beremo v revijah, časopisih. Pri nas je do lanskega leta izdajala Državna založba zbirko »Detektiv«. Mladinska knjiga pa uvršča v svojo zbirko »Kometa« tudi kriminalke.

Polemika o vzgojnosti in vrednosti kriminalke

Kakšen človek je Charles de Gaulle, ki že dolga leta kar naprej preseneča Francoze in svet z nenavadnimi in nepričakovanimi odločitvami, ki nenehno sanja o francoski »veličini« in ki je, kot pravijo, vendarle utrdil francosko notranjo in zunanjo politiko?

KAKŠEN ČLOVEK VODI FRANCIJO

Charles André Marie Joseph de Gaulle, brigadni general in predsednik francoske republike, star 74 let, je velik in nekoliko upogojen gospod s precejšnjim trebuhom, redkih pa tršatih sivih las, bledega obraza, povešenih lic in ostrega pogleda. Na zunanje je podoben učenjaku, prav nobenih znakov sile in odločnosti ni na njem, govori počasi in razločno kot profesor francoščine. Videti je poosebljena potrpežljivost, potrpežljivost človeka, ki mora kar naprej držati na ramah breme sveta in prenašati neumnost drugih — neumnost sodelavcev in nasprotnikov, Francozov in tujcev. Podoben je potrpežljivemu profesorju latinščine, ki se dolga leta sprehaja med klopni, med učenci, ki delajo vedno iste napake v nalogah, in ve, da za to ni zdravila, kajti otroci so neumni in leni.

Druga de Gaullova lastnost je cinizem. Sam se dobro zaveda, da je velik človek, vendar nikogar ne obožuje. Veliki možje iz zgodovine so po njegovem mnenju prav takšni kot navadni smrtniki vseh časov: »Veliki možje so prav taki bučmani kot drugi... Toda ničesar velikega ni mogoče storiti brez velikih mož. Človek postane velik samo, če si to želi.«

De Gaulle si je to vedno želel. Morda je imel pogoje za to že v starših. Njegov oče je bil licejski profesor. Statistiki pravijo, da je veliko ambicioznih politikov izšlo iz učiteljskih in proforskih družin (tako na primer je takega izvora tretjina italijanskih poslancev). Monarhistično prepričanje profesorja de Gaulle in poznavanje zgodovine sta vcepili v sina ljubezen do neekonomskih idealov, hrepenenje po svetu časti in slave, občutek za dolžnost in odgovornost, ljubezen do domovine.

Zato si je izbral vojaško kariero, edino v tistem času, ki bi lahko uresničila njegove ideale. Njegov nazor je: »Francozi mislijo samo na želodec in življenjsko raven. Biftek in pommes frites so dobri. Vendar pa ne ustvarjajo nacionalne ambicije.«

V vojaški akademiji so mu kolegi rekli »kralj v izgnanstvu«: zaradi osamljenosti, vpludnega in obnem odbijajočega vedenja in prepričanja o lastni vzvišenosti. Pravijo, da se je de Gaulle v zelo težkih in ne primernih časih odločil, da postane zgodovinska osebnost. Pomislimo samo na leta med obema vojnama, ko so zgodovinske osebnosti delale usodne napake in zaganjane svoje dežele v krvave katastrofe. Vendar se ni de Gaulle nikdar obotavljal. Zavedal se je, da so laži, razočaranja, izgube in hude preizkušnje razrušile red v svetu. Zavedal se je, da si ljudje žele stabilnosti, učinkovitega gospodarstva, rednih plač, natančnih pokojnin... »Naš čas je hud za avtoriteto,« je nekoč rekel. Pred kratkim pa je dodal: »Kako naj človek vlada deželi, ki ima dvesto šestinsitirideset vrst sira?«

Veliki mož ali zgodovinska osebnost mora biti po de Gaullovem mnenju zvišen nad podrejenimi in neubogljiv do nadrejenih. Teh načel se je de Gaulle vedno držal, najboljše pa jih ilustrirajo njegove besede, ki so zdaj že dobile svoje mesto v svetu anekdot. Tako je med vojno naročil nekemu oficirju, ki je moral priti v zasedeno Francijo: »Remy, predvsem si zapomnite tole: poklicni vojak ni nikdar inteligenten.« Nek oficir ni mogel razumeti njegovih ukazov: »V redu, general, vaše ukaze bom izpolnil, nočem pa jih razumeti.« De Gaulle mu je odgovoril: »Ni treba, ni treba. Prihranili bomo nekaj časa.« Ministru za alžirska vprašanja Joxu, ki je vedno zamujal vladne seje, je rekel — ko se mu je spet opravičeval: »Kaj bi tisto, Joxe. Prav nič ni važno, ali pride na sejo prej ali pozneje.« Dokaz za to, da mora biti zgodovinska osebnost neubogljiv človek, je že samo v tem, kako je de Gaulle prišel na oblast: s pravno in zakonsko kaznivim dejanjem:

Bodeča žlica in stražar pred generalovo rezidenco v kraju Colombey-les-deux-Eglises, kjer živi trideset let (na levi).

Tisto malo mesa, ki ga poje vegetarijanski predsednik, dobavlja gospodinjstvu mesar Marcel Desquins. (Spodaj).

generalskim pučem junija 1958. Po de Gaullovem mnenju so za zmago zgodovinske osebnosti potrebne katastrofe. Kadar gre vse slabo, nastopi pravi trenutek...

De Gaulle je imel »na razpolago« dve katastrofi: leta 1940 ob nemškem napadu na Francijo in leta 1958 ob generalskem puču. Maršal Philippe Pétain je postal poglavar vichyjske Francije, general de Gaulle — vojak iste armade — pa vodja francoske odporne armade. Osvobodil je Francijo in bil začasni premier od novembra 1944 do januarja 1946.

V politiki uporablja de Gaulle zvižace kapetana, ki vodi bitko na bojnem polju. Na dan prihaja z idejami in predlogi, ki jih ne pričakujejo niti njegovi najtesnejši sodelavci, udari in zmaga. »Uspeha se ne doseže s čednostjo in svetopisemsko popolnostjo. Človek dejanja potrebuje veliko količino samostojnosti, ponosa, ostrine in zvitosti,« pravi. Tako je prevzel leta 1958 oblast, ki mu jo je zaupala desničarsko usmerjena armada, ki je hotela obdržati Alžirijo, potem pa je izpustil Alžirijo iz rok in odstranil nekaj ljudi, ki so mu pomagali na oblast. Tako je pred kratkim tudi priznal LR Kitajsko...

Ne mara intelektualcev, ki so ga »pogrunтали«. Govori tako, kot si žele slišati preprosti ljudje, skoraj slepi jih z obljubami o francoski veličini, široki cesti, ki se odpira pred deželo, kajti »povprečnim ljudem je treba govoriti, da so uresničljive njihove neomejene sanje in da skupno dejanje omogoča nekaj veličastnega«. In tako so ugotovili, da ima de Gaulle največ pristašev med preprostimi ljudmi, zlasti med kmetičami nad petdeset let.

Zdaj je pred de Gaullom še ena velika naloga: spraviti Francijo na čelo Evrope, dokler je še njen predsednik.

S. I.

Konec tedna preživita general de Gaulle in žena Yvonne vedno v Colombey-les-deux-Eglises, kjer sta tudi vpisana v volilnem imeniku. — Pravi jo, da ima »tetka Yvonne« velik vpliv na generala in da je zaradi njenih besed že marsikateri minister moral na slabši položaj. De Gaullova sta imela tri otroke. Sin Philippe je mornariški kapitan, hči Elisabeth se je poročila s polkovnikom, hči Anne pa se je rodila duševno zaostala in je umrla leta 1945, stara dvajset let. Yvonne de Gaulle je ustanovila »Sklad Anne de Gaulle« za duševno zaostale otroke. Blagajnik sklada je ves čas predsednik francoske vlade Georges Pompidou.

Razstava sedme velesile

Konec aprila in prve dni maja je bila na velikem sejmišču v Beogradu razstava »Jugoslovanski tisk, radio, televizija in druga sredstva za obveščanje«. Razstavo je na 7000 kvadratnih metrih prostora priredil Jugoslovanski inštitut za novinarstvo. »Nastopilo« je nad 300 samostojnih razstavljalcev. V istem prostoru so priredili tudi razstavo jugoslovanske novinarske fotografije...

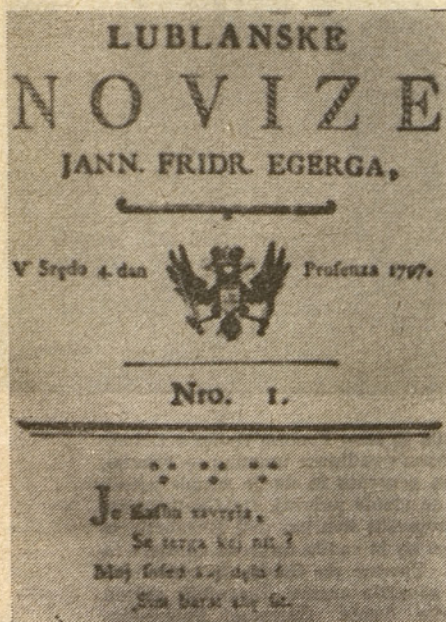
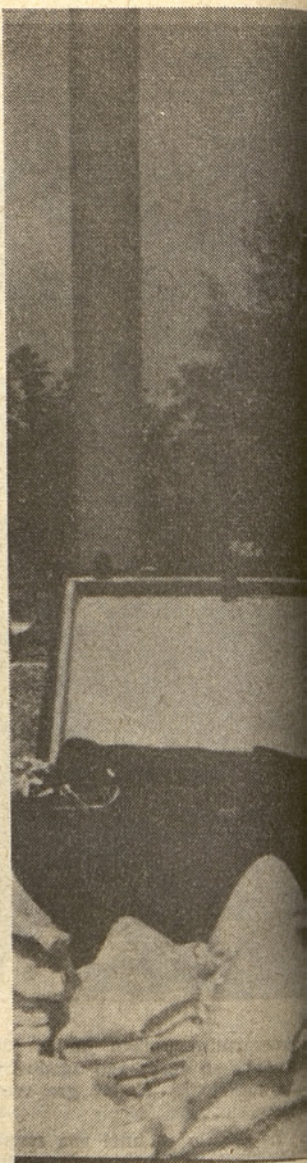

Mimogrede so bili navzoči nekateri redki svetovni časopisi; n. pr. tudi »London Calling«, ki se ne more meriti z velikostjo pipe.

»Press-64«! Tudi kramarji so vzeli stvar resno v roke. Na stojnicah so ponujali najnujnejše za moške in ženske; (desno)

Častno mesto je bilo dodeljeno tudi Vodnikovl »potici«, »Ljubljanskim novicam«. — Čeprav skromne, so še danes kar ime nitne in zanimive (levo spodaj)

In povodenj humorističnih časopisov! Med njimi predhodnik »Pavliha« in list, ki je po imenu predhodnik našega »Tovariša«.

Kakor je nemogoče v enem samem dnevu prelistati vse jugoslovanske časopise, tako se je skoraj nemogoče v enako kratkem dnevu prebiti skozi labirint razstave tiska, kjer je zares »rno na belem« prikazano in ilustrirano vse, s čimer smo in s čimer še obveščamo, bodrimo, opisujemo, kritiziramo, vzgajamo...

V zgodovinskem delu razstave so najprej »molče spregovorili« prvenci s posameznih področij. Tu je »Slaveno-srpski magacin«, natisnjen leta 1768 v Benetkah, prvi časopis v Srbiji, prvi na slovanskem jugu. Sledijo »Ljubljanske novice« (1797) in »Kraljevski Dalmatin« (1810), prvi časopis v hrvaščini. Potem pa še »Bosanski prijatelj« (1850), »Makedonac« (1870) in »Crnogorac« (1871). Po njih pa še cela vrsta literarnih, delavskih in zelo številnih humorističnih časopisov. Ne manjkajo »Kranjska čbelica«, »Danica«, »Grlica«, »Komarac«, »Pavliha«, »Koprive«, »Radnik« itd. Naslovi listov, ki so del naše politične in kulturne preteklosti.

V drugem zgodovinskem poglavju na razstavi je bil partizanski tisk; od svojih prvih ciklostilnih plamenčkov do požara

»pravega« tiska; od prvih biltenov do velikih partizanskih časopisov.

In na koncu še tretje poglavje: tisk od osvoboditve dalje; obveščanje danes! Razločno je skiciran ves tisti povojni vzpon, ki ga deloma lahko posredujejo tudi te številke: leta 1947 je bilo v Jugoslaviji 217 časopisov in 178 revij; leta 1963 pa kar 1067 časopisov in že 685 revij. Tudi podatki, da se je v zadnjih desetih letih naklada časopisov v Jugoslaviji povečala za več kakor dvakrat, je dokaj pomemben in ilustrira črto razvoja našega tiska.

Drugi oddelek razstave so zasedli posamezni časopisi. Res, da nekateri manjkajo, toda panorama ali bolje mozaik je skoraj popoln. Zastopani, prikazani in reklamirani so vsi jugoslovanski dnevniki, tedniki, številni »specializirani« časopisi in večina revij.

Posamezni časopisi in revije na različne načine prikazujejo svojo rast od prvih partizanskih »utrinkov« do današnjih rotacijskih izdelkov; od prve redakcijske mize pod partizansko smreko do današnjih tiskovnih stolpnic, ki bodisi že stojijo, bodisi so še v fazi maket. Na razstavi so

odlično in obsežno prikazali svoj razvoj, delovanje in svoje uspehe ter seveda načrte časopisi »Politika«, »Borba«, »Delo«, »Vjesnik«, »Oslobođenje«, beograjska »Mladost« in »Narodna armija«.

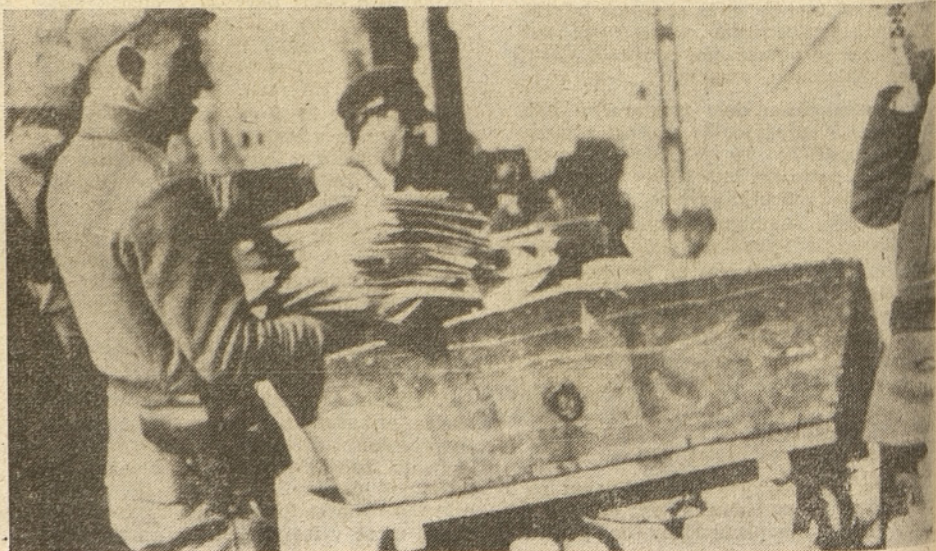
Nedvomno pa je najbolj zanimiv tisti del razstave, ki pripoveduje o razvoju jugoslovanskih radijskih postaj. Doslej so bili n. pr. malo znani podatki o prvi radiotelegrafski postaji na Balkanu. Leta 1904 so jo zgradili pod osebnim nadzorstvom samega Marconija na gori Volujica nad Barom v Črni gori. Takrat je bila črnogorska metropola ena izmed najbolj nevarnih točk Evrope. Zanimanje cetinskega diplomatskega zbora se je vse preveč živo sukalo okrog aneksijskega vprašanja in nenehnih balkanskih vojevanj ter seveda še posebej okrog zle slutnje, ki je takrat še nihče ni mogel imenovati »predvečer prve svetovne vojne«, da bi lahko deloval brez nagle zveze s svojimi vladami. Diplomatski zbor je posređoval, da je zrasla »Volujica«, ki je vzdrževala zvezo z Barjem in vso Evropo. Radiotelegrafsko postajo na Volujici so uničili topovi avstrijske mornarice v jeseni prvega leta svetovne vojne.

Od Slaveno-srpskega magacina in Ljubljanskih novic

Razstava je bila v eni izmed največjih hal beograjskega sejmišča. Na okrog 1000 panojih je bila prikazana zgodovina, razvoj in današnji uspehi naših časopisov in radijskih postaj (zgoraj).

Na panoju »Politike« fotografija — dokument! Zandarji plenijo časopisni »kiosk« (desno) in hkrati delajo neverjetno dobro reklamo za list...

do vedno večjega uspeha domačih televizijskih oddaj

Prave radijske postaje, ki so oddajale »govor in glasbo«, so se oglasile v Jugoslaviji v dvajsetih letih. Prvi je bil na vrsti Zagreb (1926), leto dni za njim Ljubljana in leto za Ljubljano še Beograd. Danes je v Jugoslaviji 47 radijskih oddajnih postaj. V petdesetih letih je govoru in glasbi sledila še slika. Tudi to pot je bil Zagreb prvi: 3. septembra 1956 se je ob prvi oddaji začela živahna razprava o dobrem in slabem, toda domačem televizijskem programu.

Ob radiju in televiziji nastopa na razstavi tudi agencija »Tanjug«, ki je lani slavila dvajsetletnico svojega obstoja. »Tanjug« ima stalne dopisnike v tridesetih pomembnejših mestih na svetu, po množini oddanega gradiva pa je osma agencija na svetu.

Razstava novinarske fotografije je bila vsekakor zelo zanimiva, vendar pa mnogo preskromna, tako po svojem obsegu, kakor tudi po številu udeležencev. Če pogledam le imena fotoreporterjev iz Slovenije, ki so razstavljali, moram žal ugotoviti, da so manjkali številni znani foto-

reporterji, katerih slike iz dneva v dan gledamo na straneh naših dnevnikov in tednikov. V slikah, ki so na panojih, se izraža predvsem težnja po nekonstruiranosti in dinamičnosti, vendar pa pomanjkanje zadostnih tehničnih sredstev tukaj precej kali ambicije in talente. Ziri, ki je izbirala slike za razstavo, se tudi ni mogla do konca odločiti izključno za novinarske fotografije in je dala prostor na panojih tudi povsem nedinamičnim, stiliziranim in celo čisto umetniškim fotografijam; kakršnih časopisi danes pravzaprav ne objavljajo več.

Ob koncu razstave pa še nekaj misli, ki se vsiljujejo kot post scriptum. Misli o tehničnem videzu naših časopisov in revij. Če bi bili n. pr. hkrati z našimi časopisi razstavljeni tudi ustrezni inozemski, bi se gotovo malce žalostni zamislili ob razlikah v videzu enih in drugih. Naš tiskarski »vozni park« je že zastarel, časopisi so tiskani razmeroma slabo, bodisi z izrabljenimi, bodisi z nič več modernimi stroji. Še posebej pa bi bila neljuba razlika opazna, če bi poleg naših revij razstavljali

še inozemske. Dejstvo, da vsa Jugoslavija nima ne ene same moderne in tehnično sodobne ilustrirane revije, je pravzaprav že kulturna sramota.

Tehnični videz časopisov in revij zaostaja za njihovo vsebinsko vrednostjo, za njihovo naraščajočo naklado in splošno razširjenostjo. Medtem ko smo na področju tiskanja knjig, prospektov ali embalaže prišli že do evropske kvalitete, pa je tiskanje časopisov in revij še močno pod tem nivojem. Manjkajo seveda sredstva za sodobne stroje, manjkajo sposobni kadri in pa seveda tudi razumevanje za vedno novo, za vedno izpopolnjujočo se tehniko tiskanja. Prav zato ni čudno, če je na panojih posameznih časopisov posvečeno razmeroma precej prostora perspektivam in načrtom.

Prav bi bilo, da bi razstavo videli ne le v Beogradu, temveč tudi drugje. Prav bi bilo tudi, da bi se za zelo kompleksno problematiko tiska začelo zanimati vse več ljudi; da bi mnogi ne bili le bralci, temveč še kaj več.

Tekst in slike: DRAGO KRALIČ

Na razstavi je bilo tudi veliko karikatur. Vsi listi se upravičeno ponašajo s svojimi humoristi. Na zgornji sliki: basen o krokarju-produktivnosti, ki drži v kljunu šir — osebni dohodek, medtem ko ga lisica-cena nagovarja, naj odpre kljun in zakraka: »Standard«. Prosto po La Fontainu.

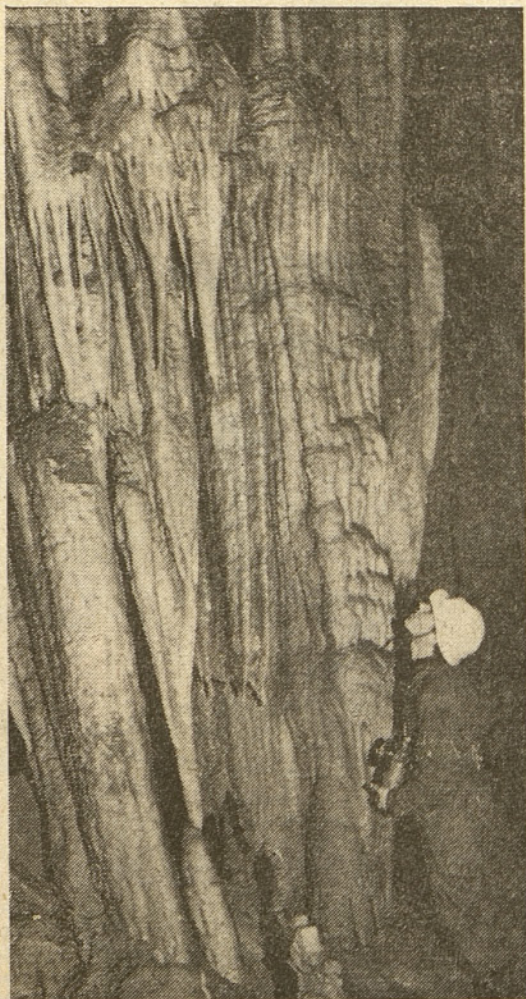
Med vsemi pa še »Tovariševo« pano, na katerem je stari avtomobil kar simbolično ponazoril našo revijo: dotrpela in ne več moderna »mašinerija«, a še vedno dobro in veselo gre... Upamo, da se bomo lahko na prihodnji razstavi predstavili z »limuzino«, zadnjo besedo tisk. tehnike.

STUDENA JAMA —

NOVA PRIVLAČNOST KOSTANJEVICE

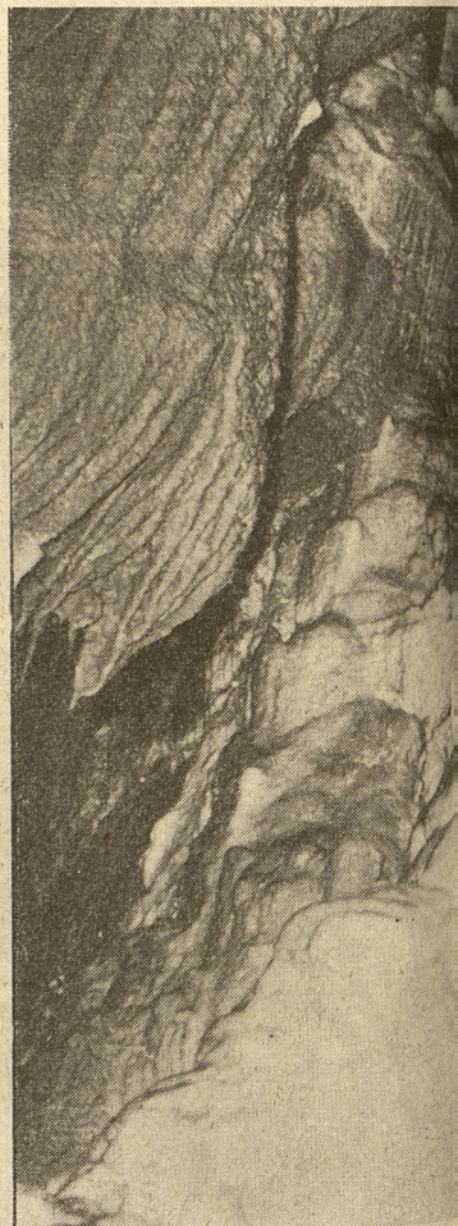

Jamarka se spušča po pleteni vrvi.

Marjan Bobovšek je s karbidovko osvetljeval veliki baldahin, ki se je vrasel v čudovito kapniško zaveso.

Ob lepoti je lepota zaživela. Iz dvoran vodi več hodnikov, ki so obogateni s kapniki in ponvicami.

Ko Krka naraste, so klopi kostanjevišega parka pod vodo.

Kakšen kilometer od Kostanjevice proti Gorjancem, nad nekdanjo žago, je izvir Studene. Majhno dolinico zapirajo stene, izpod katerih vre voda. Na desni, nad izvirom, je v steni vhod v podzemeljsko Studeno jamo. Jamo je do nedavna poznalo le okoliško prebivalstvo, zaradi bogastva podzemeljske favne pa so se zanimali zanjo nekateri biologi. Letos pa so mladi dolenski jamarji začeli z očiščevalnimi deli, da bi jo pripravili za številnejše tuje in domače goste, ki bi si jo radi ogledali. Z ureditvijo Studene jame bo Kostanjevica dobila svojevrstno privlačnost, ki bo njene lepote in pomen še povečala.

Ob vhodu v jamo smo naleteli na jamarje, ki so že urejevali vhodni prostor, ki ga bodo zavarovali z železnimi vrati, da ne bi prišlo do nesreč. V vhodnem rovu smo se pripravili za vstop. Kakšnih petdeset metrov dolg, dokaj visok hodnik, vodi do vodne dvorane, v kateri je večji sifon. Iz te dvorane vodita dva hodnika. Po desnem, ki se zaključi s sifonom, teče voda, levi pa se razširi v Križno dvorano, iz katere vodi lep kapniški rov v veliko Kapniško dvorano. Dvorana je dolga kakih petdeset metrov in je polna kapnikov. Vse stene so obložene s kapniškimi zavesami. Malo pred koncem dvorane, kjer se tla rahlo dvigajo, je na vzvišenem kapniškem piedestalu velik stalagmit, obdan z manjšimi, ki so se ponekod zrasli z zavesami. Izza velikega kapniškega baldahina in stebra se dvorana zaključi s čudovitimi sigastimi slapovi.

Malo naprej je velika podrtá dvorana, ki je čudovito lepa zaradi velikih sifonov, ki bobnijo v spodnjem delu. Ta dvorana je največja. Tik ob vhodu vanjo leži na tleh velik odlomljen kapnik, ki se je vrasel v prelepo kapniško zaveso. Zanimivo je, da so barve kapnikov v tej dvorani različne. Dvorano bogaté police, ki so kot čudoviti balkoni, oвеšeni z zavesami in manjšimi kapniki. Z njih vodi več hodnikov in rorov, izmed katerih je najlepši Črni rov s čudovitimi ponvicami. Rov se zaključuje z manjšo dvorano, polno kapnikov in sig.

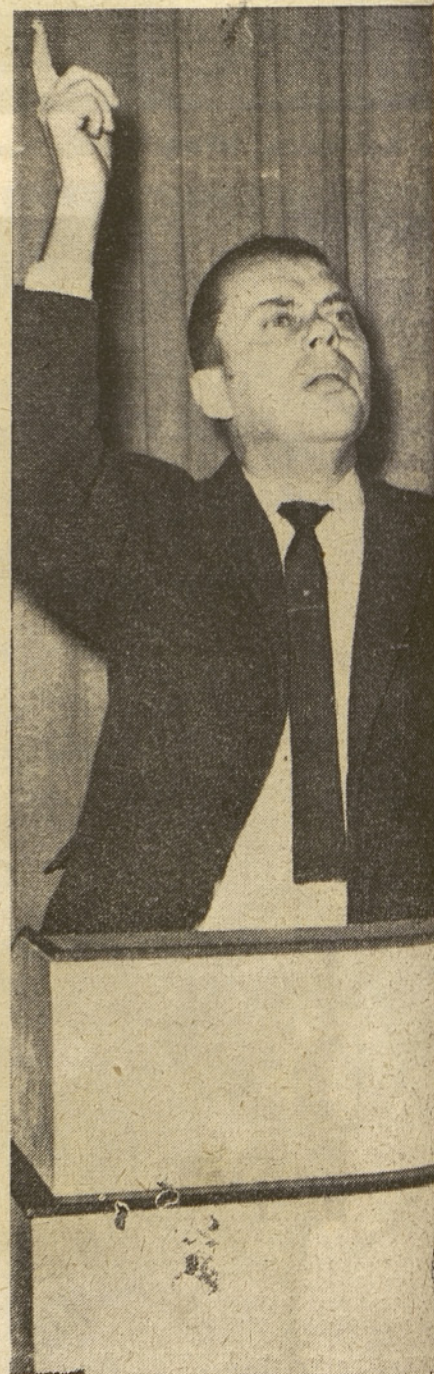
Mladi dolenski jamarji se trudijo, da bi to edinstveno lepoto približali širšemu krogu ljudi. Z ureditvijo vhodnega rova, varnostnih prehodov in razširitvijo ozkih ter nizkih hodnikov jim bo to uspelo. Vendar bo potrebno za popolno ureditev Studene jame več kot samo dobra volja. Najnujnejša so vsekakor sredstva za elektrifikacijo jame. Tega pa jamarji sami ne zmorejo. S svojo idilo, mednarodnim simpozijem in z ureditvijo Studene jame bi Kostanjevica dobila edinstveno možnost za razvoj turizma.

Tekst in slike
NANI SEVER

MIODRAG PETROVIĆ ČKALJA

Neskončno rad imam Beethovna in sploh vso klasično glasbo, le če bi znal igrati...

Če bi me vsi poslušali, bi bilo lepo.

„MAJHNA MI JE GLAVA- PA JE PRAZEN EKTRAN“

**POSEBEJ NA NAŠA
VPRAŠANJA
ODGOVARJA
ZNANI BEOGRAJSKI
HUMORIST**

Bilo bi zelo lepo, stopiti ma-
lo iz televizorja...

— Povejte nam nekaj... nekaj smešne-
ga, duhovitega, nekaj »modrega«... nekaj
za tisk!

S temi besedami sem stopila pred po-
pularnega Čkaljo, nepozabnega šefa »Mu-
zeja voščenih lutk«. Bilo je med neko vajo
v Sodobnem gledališču v Beogradu, kate-
rega član je tudi Miodrag Petrović, Čkalja.
Vprašanje je bilo izzivalno, da bi vzbudilo
pri znanem komiku željo, da pove kakšen
dovtip, da »izbruhne« kako duhovitost.

Toda odgovora ni bilo. Celo grimase ne.
Čkalja je bil resen in molčeč. Potem mi
je priznal:

— po pravici povedano, ne znam in zelo
nerad odgovarjam na vprašanja ustno. So-
govorniki mi navadno ne dajo navdih za
šalo. Ta navdih najdem navadno v sebi...
No, kljub temu bi stresel nekaj »štosov«.
Nisem vase zaprt človek. Toda dogovoriva
se: na vsa vprašanja vam bom odgovoril
— pismeno. To mi bolj leži.

Nič nimam proti temu: naj si sam iz-
bere obliko intervjuja. Ne gre, da bi mu
kratila to pravico, če je že žrtvoval del svo-
jega dragocenega časa in ga posvetil nam
— tisku, javnosti.

Po nekaj telefonskih nadlegovanjih so
odgovori prispeli. Niso bili tako izčrpní,
kakor sem pričakovala. Toda vse tisto, za
kar smo bili prikrajšani v razgovoru, nam
je nadomestil s poziranjem pred kamero.

Na tem področju je mnogo močnejši, ne
čaka, da bi ga fotoreporter »naštimal«, sam
si izbira in izmišlja položaje.

— Bi radi posnetek pri klavirju? Zelo
bi mi bil pri srcu, prosi Čkalja.

— To pomeni, da igrate klavir?

— Ne, sploh ne, zelo rad pa imam glas-
bo, ki bi jo lahko sam igral. Naj zaigram
Bacha, morda Beethovna?

Celih petnajst minut je pokala kamera,
kakor da bi pred njo stal model, ne pa
živ človek, ki naj se od posnetka do po-
snetka spreminja.

— Sedaj pa moram spet na skušnjo, mi
je dejal Čkalja po desetih ali petnajstih po-
snetkih. Pričakuje me Savaot. To je vloga,
ki so mi jo naprtili za Dobričaničino teat-
ersko delo »Stvarjenje sveta«. Moram se
spremeniti, si narediti brado in postati
vsemogočen. Zelo simpatična vloga, boste
videli. Kako ste zadovoljni z odgovori?
Kratki so, a jasni, mar ne?

No, pa pogledjmo! Vprašala sem ga mar-
sikaj...

— Kaj menite o slovenskem humorju, o
smeslu in nesmislu Slovencev za dovtip?

— Na žalost ne bi mogel o slovenskem
humorju reči kaj več kot to, da ne po-
znam jezika in da zaradi tega ne morem
razumeti njihovega humorja v vsej njegovi
sočnosti. Zdi se mi, da imajo Slovenci prav
toliko smisla za humor kakor mi, le da

ta morda ne prasketa toliko, kakor naš.

— Kateremu slovenskemu dovtipu ste se
zares nasmejali?

— Ne vem, je resnica ali šala, toda
slišal sem, da se je zgodilo približno ta-
kole: Janez je dejal Janezu: »Slišiš, ali je
res, da je Janez umrl?« Drugi je odgovo-
ril: »Od česa neki pa?« In prvi spet: »Kdo
bi to vedel, saj ne vemo niti od česa je
živel.« Ni slabo, mar ne?

— Kaj pa slovenske humoristične in za-
bavne oddaje na televiziji?

— Hm. Nisem ravno najbolj zadovoljen.

— In o humorističnih oddajah na TV
sploh?

— Hm. (Glej prejšnji odgovor.)

— Zakaj se že tako dolgo ne prikažete
na TV?

— Pravijo, da imam majhno glavo in je
potem ekran prazen...

— Ali lahko upamo, da vas bomo kmalu
spet videli na TV skupaj z Mijo Aleksičem?

— Kar upajte! Od naše televizije lahko
človek pričakuje marsikaj.

— Kaj pripravljate za mali ekran?

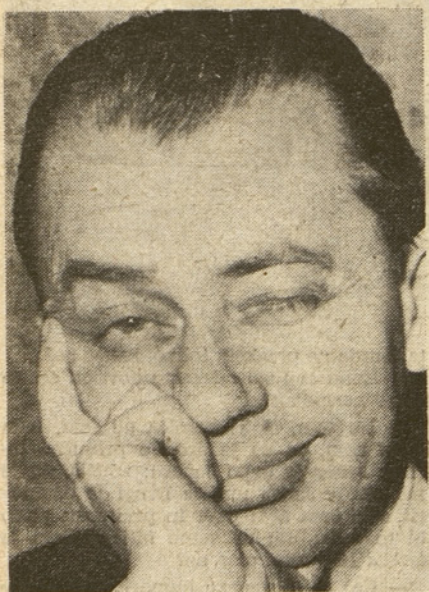
— Kratko serijo parodij na kriminalne
filme. Igral bom morilca, kateremu žrtve
kar padajo v naročje. Oddaja bo imela
naslov: »Mrtvecem vstop prepovedan«!

— Kako se delite na igralca za TV in
na igralca za gledališče?

ČKALJA...

Kaj menite o TV programu in o...

Kaj sporočate gledalcem na televiziji?

— Na enem in na drugem področju naredim, kar morem in kar moram. V gledališču zaradi delovne dobe, na televiziji zaradi — standarda.

— Kako ste sploh zašli med igrance?

— Povsem slučajno. Ni se mi ljubilo, da bi naprej študiral, pa sem si dejal: Fant, pojdi se igrance. In tako...

— Vaš prvi nastop na odru?

— Pred dvajsetimi leti. Igral sem natakara. Tolikšno tremo sem imel, da še danes ne vem, kakšen je bil naslov tiste igre.

— Neuresničene igralske želje?

— Rad bi igral Ostapa Benderja današnjih dni.

— Neuresničene želje v življenju?

Kako je tistim, ki so za rešetkami? Zdi se mi, da ne preveč prijetno, ne bi menjal...

— Da bi imel hčerko Marino.

— Kaj bi bili, če bi ne bili igravec?

— Verjetno veterinar, ker sem to stroko študiral cela tri leta.

— S kom najraje igrate?

— S tistim, ki je poleg mene.

— In s katero igralko?

— Vseeno mi je, le da je prikupna.

— Vaše mnenje o svojem tekmeccu Rafu?

— Predvsem ni moj tekmecc. Jaz pa ne njegov. Raf je moj prijatelj. In odličen igravec.

— Kaj menite o jugoslovanski satiri, koliko je je in do kod je prišla?

— Ni je in zato tudi ni mogla nikamor priti.

— Kdaj ste se v življenju najbolj ustrašili?

— Ko sem izvedel za žiro-račun.

— In vaš konjiček?

— Moj sinko.

— Povejte mi dogodek iz mladosti, ki je naredil na vas najmočnejši vtis.

— Nikoli ne pripovedujem o dogodkih, ki so mimo. To počenjam načelno.

— Kje in kdaj ste rojeni, če to vprašanje ni indiskretno?

— Zares je indiskretno. Rojen sem namreč prvega aprila nekega leta v Kruševcu. Ste zadovoljni?

Tekst: NADA MIJATOVIĆ

Slike: SLOBODAN PETROVIĆ

ŽIVALSKI VRT PRIVATNI HOBBY

Srna je bila prva žival, ki jo je Ivan Nikolić prinesel na svoje dvorišče. Potem je dobil še srnjaka, jazbeca ... Nikolić je prinesel hrano srni (slika levo spodaj) in jazbecu (slika desno spodaj)

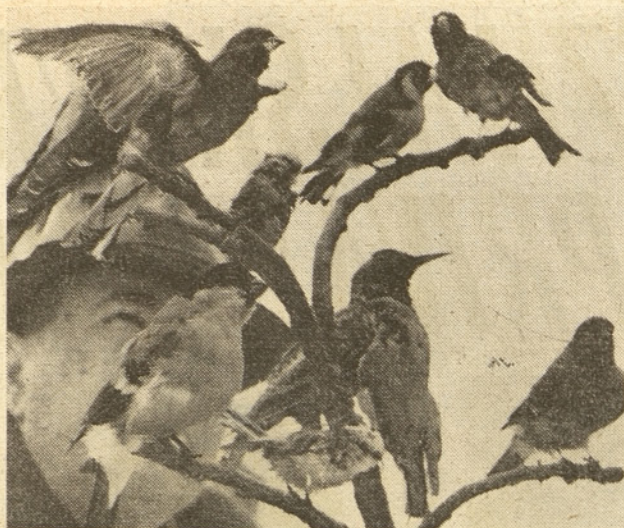

Ljudje smo pač taki, da imamo radi hobbyje ali konjičke, seveda različne in dostikrat nenavadne. Nekdo zbira škatlice od vžigalic, drugi spet znamke. To so običajni hobbyji. Bolj zanimivo je, če nekdo zbira stare avtomobile ali stare lokomotive (kar je precej drago). Tudi pri nas imamo čudnega zbiralca – zbira divje živali.

ŽIVALI, NJEGOVE PRIJATELJICE

Ivan Nikolić je kot majhen deček streljal vrabce. Sedaj pa ima v svojem živalskem vrtu lepo število ptic, ki jih hrani in skrbi zanje. Vstop je brezplačen, zato je vedno dovolj obiskovalcev. Nikolića v Somboru vsi dobro poznajo.

Ivan Nikolić, poljedelec iz Sombora, je strasten lovec že polnih petinštirideset let. Med tem časom je zbral veliko živih živali in v lastni režiji odprl zoološki vrt, ki je še danes njegova last. Vstop je prost in obiskovalcev je vedno veliko.

Pred dvema letoma, poleti 1962, je bila v Somboru majhna slovesnost: v prisotnosti predstavnikov mesta in Socialistične zveze so odprli velik zoološki vrt, prvi v državi, ki je delo enega samega človeka in njegova last. Divje svinje, jeleni, srnjaki in srne, opice, divje koze, lisice, jazbeci in druge živali so radovedno opazovale skupnico, v kateri je bila glavna osebnost njihov prijatelj — Ivan Nikolić. Kljub temu, da jim je odvzel svobodo, jih iz gozdov prignal v mesto ... ga imajo rade. Prinaša jim hrano in jih neguje. Za vsakodnevne obiskovalce se sploh ne zmenijo, razen seveda če se jim dobrikuje z banano.

Vse to se je začelo davno prej, ko je bilo Nikoliću šest let. Za rojstni dan mu je oče kupil flobertovko, da bi z njo streljal

vrabce. Od tega dne je deček pozabil na vse druge igre in zabave. Tekal je za pticami, jih streljal s svojo puško, da bi potem, ko so bile mrtve, zajokal. Kljub temu je vedno znova lovil, lovska strast je bila močnejša od kesanja.

»Ko bi jih mogel ujeti tako, da bi ostale žive,« je premišljeval deček. »Zabavno bi bilo raniti živalco, jo ujeti, ji pozdraviti rano in jo zapreti v kletko ali na kako veliko dvorišče, kjer bi ostala. Potem pa jo hraniti, udomačiti...«

Kasneje je flobertovko zamenjala prava lovska, precizna puška ali karabinka. Zdaj niso bili več žrtve vrabci, padali so zajci, lisice, srne. Padla je divja koza, potem pa jelen, divja svinja. Iz leta v leto je bil lovski plen bogatejši. Leta 1939 je v Ljubljani osvojil prvo nagrado za srnjakov rog »Nepravilni deseterec«.

Doma je bil samo gost. Njegova žena Ema je naposled še sama vzljubila lov in večkrat spremljala moža. Kmalu pa se je tega športa naveličala, omejlila se je na

kuhanje divjačine, v čemer je danes neprekosljiva.

Našo domovino je Ivan Nikolić že v mladosti prepotoval po dolgem in počez. Ni je planine ali lovskega revirja, kjer ne bi ujel kakšne živali. Tako se je domislil, da je šel v Afriko na leva. Žena Ema se je najprej upirala, potem pa se je pomirila z dejstvom, da je žena strastnega lovca in da je njegova želja močnejša od strahu. Toda ... začela se je vojna in načrti so propadli.

Med okupacijo se je ukvarjal izključno s poljedelstvom. Na lov ni smel niti pomisliti, ker mu Madžari niso dovolili. Kljub temu je kdaj pa kdaj na skrivaj ubil zajca ali srno, da njegova žena ne bi pozabila, kako se pripravlja divjačino...

S prvim dnem osvoboditve je spet začel s tistim, kar je zaradi vojne moral prekiniti. Z vso zatajevano strastjo se je spet vdal lovu in dobival nagrado za nagrado.

Medtem se je zanimal tudi za ribolov. Ima bogato zbirko, čez petdeset raznih trn-

kov. Vendar je lov poleg poljedelstva njegovo edino veselje.

Nekega dne je ujel mlado srno. Ko se ji je približal, ga je pogledala s svojimi velikimi očmi tako preplašeno in milo, da se je takoj odločil, da jo odnese domov. Poklical je živinozdravnika in čez nekaj dni je bila srna zdrava. »Naj jo pustim na svobodo?« je razmišljal. Vedel je, da bi bilo za to prikupno živalco najboljšo. Vzel je srno v naročje in jo odnesel v gozd. Na parobku jo je položil na tla in čakal, da bo stekla v gozd. Toda glej: srna se mu je približala in mu začela lizati roke. Iz torbe je vzel hrano in ji dal jesti. Srna je jedla s tekom in kazalo je, da ji je všeč človekova družba. Ko se je nasitila, je legla poleg njega. Nikolić se je odločil, da jo odnese domov. Tako je srna postala prvi štirinožni prebivalec njegovega dvorišča... če seveda ne upoštevamo psa in mačke. Dali so jo v ogrado in dobro se ji je godilo.

● Nadaljevanje na strani 63

V Nikolićevem živalskem vrtu je tudi nekaj divjih koz. Nikolić ima stalne stike z vsemi živalskimi vrtovi v Jugoslaviji, s katerimi zamenjuje živali. Tako se število njegovih varovancev vedno večja.

Nikolić krmi gavrane. — Svoj živalski vrt vzdržuje popolnoma sam. Ima dva čuvaja. Veliko stane tudi hrana za vse živali. Prosil je Socialistično zvezo, naj mu pomaga, vendar do sedaj še ni dobil pomoči.

VOJNA IZ MINISTRSKIH FOTELJEV

POROČILO BRITANSKEGA MAJORJA

Nasploh so Britanci pogosto posegali v notranje spore begunske jugoslovanske vojske na Bližnjem vzhodu ter v spore med vlado v Londonu in »vojsko« v Kairu. Vendar niti ministrski predsednik Jovanović niti general Mirković nista nikoli vedela točno in zanesljivo, na čigavo stran se bodo postavili v svoji intervenciji.

Kakšno je bilo njihovo mnenje o tej »vojski«, ki se je sredi ofenzive na afriškem bojišču spopadla v kairski »kavar-niški vojni«, nam pove med drugim tudi poročilo britanskega majorja Crichtleya, delegata War Officea pri jugoslovanskem ministrstvu za vojsko. V ta namen začo-šča del njegovih podatkov, poslanih vrhov-nemu poveljstvu britanskih oboroženih sil:

»Večina jugoslovanskih oficirjev, zlasti tistih z višjimi čini, v raznih kairskih lo-kalnih kvarta za visoke vsote denarja... Samogoltnost in sla po razuzdanem živ-ljenju sta povsem razkrojili ne le vojaško disciplino, temveč tudi človeške odnose med njimi: vrstijo se spletke, spori, pre-piri... 'Gardni bataljon' je brez vsakršne vojaške vrednosti, neuporaben celo za stražarsko službo...«

Seveda je bilo to zaupno, uradno sestav-ljeno in vpisano poročilo. V neuradnih razgovorih so imeli britanski oficirji tudi zasebno mnenje in tako je naneslo, da so eni podpirali ta »tabore«, drugi pa onega, nasprotnega.

BATALJON JE „USKOČIL“ K ANGLEŽEM

General Mirković se je nenehno gibal v družbi Angležev, zlasti tistih iz obvešče-valne službe za Bližnji vzhod, in sicer bri-gadirja Cherstona, majorja Mappleblaka, kapetanov Hacha in Seyersa idr. Še ved-no je imel na svoji strani več begunskih oficirjev kot kraljev emisar polkovnik Ra-kić.

Spletel se je pravi začarani krog: urad-no je bil priznan polkovnik Rakić, neurad-no pa general Mirković.

Pritisk emigrantske vlade na Foreign Office (britansko zunanje ministrstvo) je prinesel prve rezultate. Britanski minister za Bližnji vzhod R. J. Casey je povabil na razgovor polkovnika Rakića in generala Mirkovića, šefa sprtih taborov. Nekako so se pogodili: v begunski jugoslovanski voj-ski bodo izvedli plebiscit. Oficirji in vo-jaki naj se izrečejo bodisi za vlado, bodisi za Mirkovića.

Začela se je »predvolilna« agitacija.

Kraljev pooblaščenec je obiskoval tabo-rišča. Polkovnik Rakić, ki so ga »mirkovi-čevci« marsikje izžvižgali, je odhajal sklo-njene glave od oficirjev in podoficirjev, ki so kljub pooblastilom, na katera se je skliceval Rakić, odpovedali »zvestobo in pokorščino svojemu vrhovnemu koman-dantu v Londonu«.

Kmalu potem je bila na vrsti splošna zmeda v emigrantski vladi. Zgodilo se je pravzaprav 24. julija 1942, ko je general Mirković v svojem imenu podpisal z bri-tanskim komandantom za Bližnji vzhod sporazum o ustanovitvi »244. jugoslov-an-skega začasnega bataljona«. Ministrski predsednik Jovanović, ki mu je ta bri-tanska poteza vzela sapo, je v Londonu zatrjeval, da je pogodba, sklenjena brez vednosti zakonite kraljevske vlade in z interniranim, upokojenim jugoslovanskim generalom, v popolnem nasprotju z vsemi pravnimi določili.

Ne glede na to je Mirković sestavil dve četi in štab »bataljona«, ki je postal se-stavni del britanskega polka »King Dawn«. General Mirković se je — praviijo — kroho-tal na račun »tistega sivobradega modreca v Londonu«, Slobodana Jovanovića in nje-gove vlade.

Bataljon ubežnih Jugoslovancev, polo-vica vladne vojske, je uskočil k Angležem.

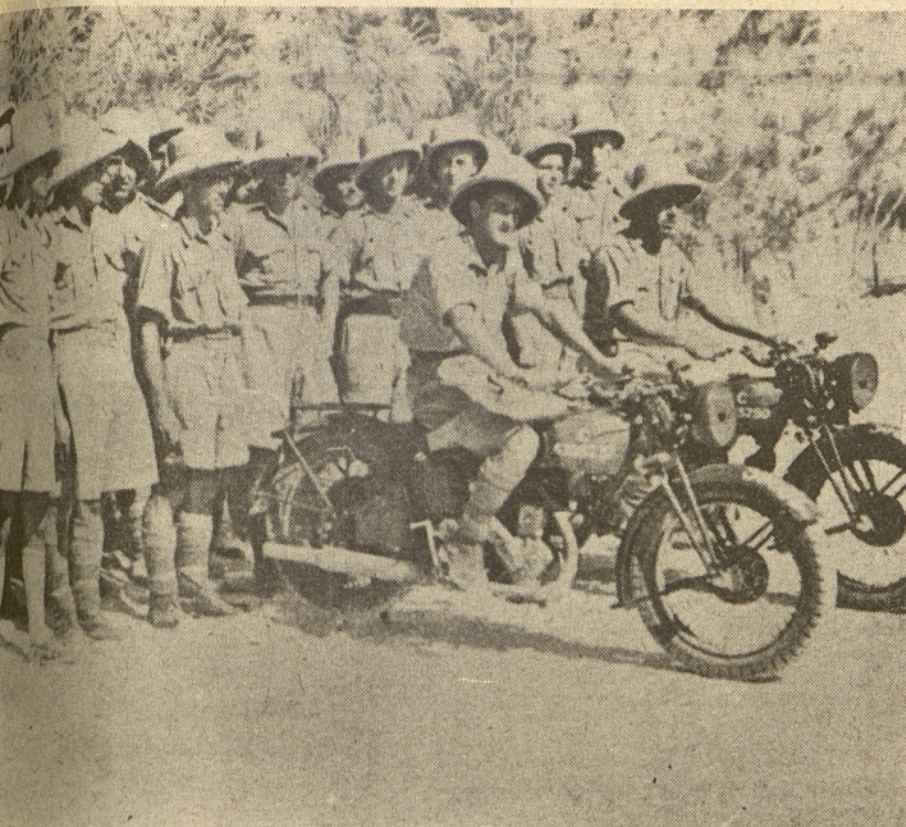
»Kairska afera« se je razgrela do vre-lišča.

Tako sta obstajali dve vojski: Mirkovi-čev »bataljon« na eni in ostanek kraljevih oficirjev pod poveljstvom polkovnika Ra-kića na drugi strani. Na dva glavna tabora

Tabora drug proti drugemu: pobegla »vojska« se je razcepila na dvoje. Slika zgoraj: »gardni bataljone« je ostal zvest vladi.

Slika desno: Mirkovićev »244. začasni bataljon«. (Posnetka z Bližnjega vzhoda v letu 1942).

razdeljeni pripadniki bivše jugoslovanske vojske so se v emigraciji znašli eni proti drugim.

Resnici na ljubo: bilo je tudi nekaj »nevttralnih«, tistih, ki so se ob svojevrstnem razpletu nenavadnih dogodkov tako zmedli, da niso vedeli ne kod ne kam.

„NAD JAPONCE GREMO!“

General Mirković se je tolkel po prsih in zatrjeval, da je edini, ki skuša v očeh zaveznikov »rešiti čast« jugoslovanskih enot v emigraciji. Zato — je ponavljal — je vključil svoj »bataljon« v drugo bojno črto na afriških tleh, ker se je naveličal in je do grla sit mahinacij vlade v Londonu.

»Na bojišče proti Japoncem bomo šli,« je bojevito in vnaprej zmagoslavno česnal razsrjeni general. »Ne bodo mi ukazovale te ministrske opice...«

Menda ga ni bilo, ki bi se lahko v sočnosti vojaških psovok meril z generalom Boro Mirkovićem, kadar ga je popadel bes.

Oficirji so kazali čedalje manj navdušenja za nenadnega »borbenega duha« svojega komandanta, ki jim je čedalje pogostejše govoril o bojiščih na Tihem oceanu, o boju tudi proti Japoncem, če bo treba. Nekateri so — kdo bi mogel naštetati vse razloge — prešli v tabor »vladnih enot«. Konec koncev, mar ni bilo mnogo varneje v prav nič bojeviti »vojski« njegovega veličanstva? Nepoučeni in demoralizirani oficirji se niso mogli znati v vsej tej »kairski aferi«, v nekaterih je bolj in bolj zorelo spoznanje, da jim je bila v njej namenjena zgolj vloga »menjalnega drobiža«; drugi, ki so se navadili na prijetno življenje, v katerem jih je vabila zdaj ta, zdaj ona stran, so se prepuščali kalnemu toku emigracije. Osamljeni, z glasom obupancev izgovorjeni klici tega ali onega, da bi bilo treba izvedeti, kaj se dogaja v domovini, ki so jo zapustili, so se brez odmeva utapljali v vrvežu in splošnem hrupu »kavarniških strategov« tega ali onega izmed obeh sprtih »taborov«.

Tako je nanoslo, da je začel »tabor« generala Mirkovića polagoma številčno kopneti.

NOV MANEVR EMIGRANTSKE VLADE

Vlada Slobodana Jovanovića se ni sprijaznila z najnovejšim porazom v »kairski aferi«. Intervencije v Foreign Officeu, gromovniško zabeljene z obrambo »suverenosti ustavne kraljevine« in »zavezniške države«, so bile vselej deležne podobnih odgovorov. Sredi vojne — tega ne gre pozabiti — se lahko spremeni položaj v državnopravnih odnosih. Zaradi vojaške nuje je britansko poveljstvo na Bližnjem vzhodu moralo »urediti« stanje v enotah ubežnih vojakov in zgladiti spore. Zato se je zgodilo tisto, kar so ocenili bližjevezhodni vojaški krogi kot najbolj smotrno. Foreign Office torej ne more posegati vmes.

»Tiste kairske puntarje moramo postopno zdrobiti,« je predsednik Jovanović govoril ministrom v Londonu.

Emigrantska vlada se je odločila za nov manevar. Prek polkovnika Rakića in v sodelovanju z Britanci je začela pošiljati pomoč svojemu ministru za vojsko Draži Mihajloviću. Po britanski obveščevalni službi na Bližnjem vzhodu je poslala v domovino tudi nekaj oficirjev. Širile so se

govorice, da bodo lahko kmalu odšli »v jugoslovanske gozdove vsi, ki se hočejo boriti«.

Hkrati pa je vlada načelnika obveščevalnega odseka na »poveljstvu jugoslovanskih enot« majorju Grigoričeviću poverila nalogo, naj spodkoplje zaupanje, ki ga je general Mirković užival pri Britancih. Visoke vsote denarja je dobil posebej za pregovarjanje »upornikov« in za njihov prehod v vladni tabor.

Torej — vlada je podkupovala lastne oficirje, tako z obljubami kakor z denarjem.

KJE JE ZLATO?

Pri medsebojnih obtožbah pa ni ostalo samo pri besedni vojski s Foreign Officeom ter pri zakulisnih spletkah vlade in oficirjev v »taboru upornikov«.

Tako general Bora Mirković kakor ministrski predsednik Slobodan Jovanović sta vedela, da ni znano, kaj se je zgodilo z zlatom, pripeljanim iz države. Del zlata je namreč našel pot v »državno blagajno«, nikakor pa ne vse.

Ko je med »kairsko afero« nanesla beseda na zlato, je Bora Mirković prvi prešel v napad. Sodil je, da je to najboljša obramba, če že ne za več, pa vsaj za tisti dve vrečki zlatnikov, ki ju je »dodelil« samemu sebi že v Atenah, takoj po begu iz države. Podpolkovnika Miodraga Lozića kot »vladnega človeka« je obtožil, da si je prisvojil dva zaboja zlata in dve vrečki zlatnikov. Vidite, takšne oficirje postavlja londonska vlada proti njemu, je govoril general Mirković. Mar bi prej ugotovila, kje so zlatniki!

Za vsako ceno je hotel Mirković spodnesti oficirja, ki ga je vlada postavila za načelnika vrhovnega poveljstva.

Vlada je uvedla preiskavo.

Polkovnik Miodrag Rakić, ki je od Lozića prevzel dolžnost, je osumljenca poklical na zaslišanje. Nastopile so tudi priče.

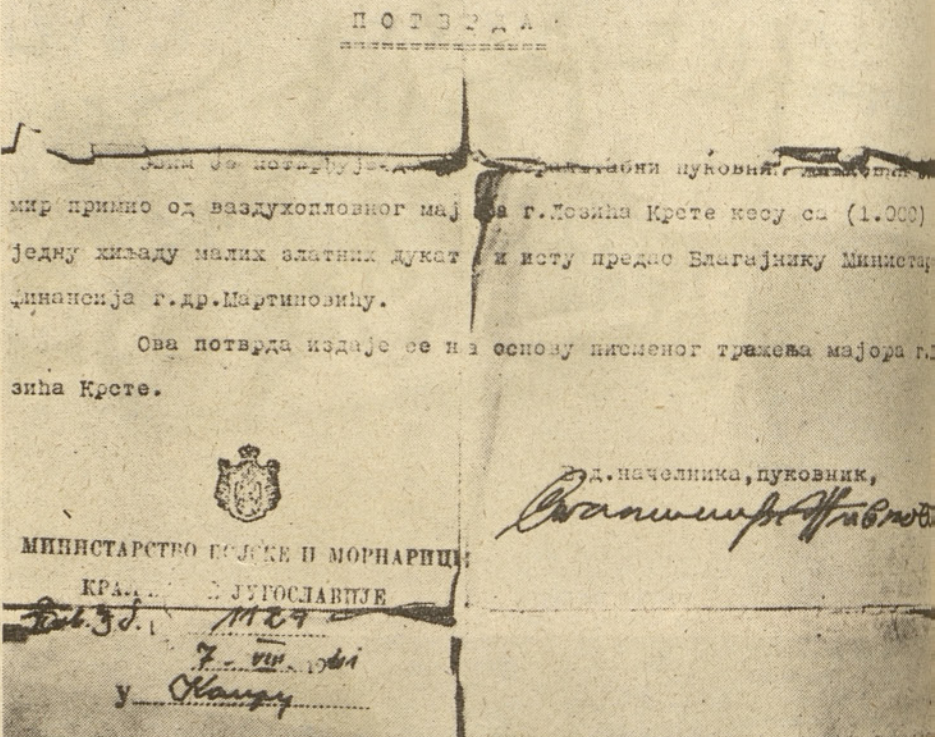
Obtožba je bila ovržena.

Miodrag Lozić je imel črno na belem, da je izročil dva zaboja zlata. Razen tega so imeli vsi oficirji uradna potrdila o izročitvi vrečk z zlatniki, potrdila s podpisom polkovnika Živkovića, ki je zlato prevzel kot »državni organ«, kot pooblaščen predstavnik ministrstva za vojsko, mornarico in letalstvo.

Edino general Mirković ni mel potrdila, da je oddal dve vrečki zlatnikov, tisti dve, ki so zanju vsi vedeli. Toda on se ni niti odzval vabilu, naj da izjavo v tej zvezi. Kako neki, saj je v tem primeru nastopal kot tožnik!

OBVESTILI SO TUDI CHURCHILLA

V tistih dneh vojne je emigrantska vlada v Londonu, ki so ga zasipale bombe iz nacističnih letal, obravnavala »zlato afero«, do katere je prišlo med njenimi oficirji. Le redki so doživeli takšno neprijetnost in sramoto, in če jo je kdo, jo je vsaj skušal skriti pred javnostjo, kaj šele, da bi zaradi tega nadlegoval britansko

Zgoraj: Edini vse doslej ohranjeni izvirnik potrdila, ki je veljalo ob preiskavi med »kairsko afero« kot dokaz o izročitvi zlata (fotografirano 1. nov. 1963 v Novem Sadu).

Jugoslovanskim oficirjem v emigraciji na Bližnjem vzhodu je streglo arabsko osebje (levo).

vlado, ki ji je že vojna kot taka delala dovolj preglavic in težav.

Predsednik Slobodan Jovanović se je 11. aprila 1942 sestal z britanskim poslanikom na jugoslovanskem dvoru Georgom Randallom. Poglavitni problem tega uradnega sestanka je bila preiskava o izginulem zlatu, prinesen iz države. Ugotovljeno je — tako je Jovanović obvestil britanskega poslanika — da si ni zlata nihče prisvojil, marveč da je to zgolj obrekovanje z namenom, oblatiti vladi zveste oficirje. In ne le to, na željo predsednika emigrantske vlade so seznanili z »dejanskim stanjem« celotnega britanskega premiera Winstona Churchilla.

Tokrat je bila obramba emigrantske vlade uspešna po zaslugi napisanih in potrjenih listin, ki so jih oficirji hranili kot dokaz, da so oddali zlato.

Vsaj videz je tak, da se je general Mirković spoznal na »zlato strategijo« bolje kot na vse drugo, saj mu je uspelo naprotnike pritisniti v obrambo. O svojih zlatnikih — je molčal.

PRIMANJKLJAJ: 32 kg

O zlatu, prinesenem iz države, so molčali tudi nekateri ministri.

Zakaj?

Takoj po prihodu na Bližnji vzhod se je začelo zbiranje vsega, kar je kdo prinesel iz države ter je imelo zlat žvenket. Tisti, ki so zlato izročili, so prejeli uradne listine, potrdila s pečatom in podpisom.

Potem ko so sestavili obračun in zaslišali vse, ki so sodelovali pri prevozu zlata iz Nikšića na tuje, so ugotovili primanjkljaj.

Manjkalo je 240 kg zlata v zabojih in 82 kg v dukatih in drugih kovancih, torej skupno 322 dragocenih kilogramov.

Znano je bilo, da je minister dvora obdržal »nekaj zlata«. Govorilo se je, da je storilo nekaj podobnega ministrstvo za zunanje zadeve. Sušljalo se je, da so tako ravnali tudi nekateri drugi ljudje, toda tisti, na katere se je to nanašalo, so trdili, da je vse gola laž.

In je bilo tako: sami poštenjaki, zlata pa nikjer!

Zlata skrivnost je torej ostala. Nekaj podatkov sicer je, vendar ne za vseh 322 kg. Dušan Simović na primer omenja v svojih spominih, da je Momčilo Ninčić obdržal v svojem ministrstvu za zunanje zadeve 82 kg zlatih novcev, ki zanje ni uradnih dokumentov.

»Afeta z zlatom« je zgolj epizoda iz obdobja kairskih dogodkov, epizoda, ki očitno sodi v pristojnost čiste kriminalistike. Po krivici osumljeni oficirji so dokazali, da so nedolžni, toda emigrantska vlada ni preiskave speljala do konca. Če bi to storila, bi morala iskati krivce v lastnih vrstah, to pa ji nikakor ne bi bilo v korist.

Nadaljnji dogodki so bili v prid ministrom v londonski emigraciji. Predsednik Slobodan Jovanović, ki je govoril predvsem o uspehih in perspektivah »vojske v domovini« pod poveljstvom člana svoje vlade Draže Mihajlovića, je prepričeval Britance, da se ni več treba zanašati na ostanke sil, ki so ob aprilskem zlomu zapustile državo. Iz radijskih brzojav, ki

so iz četniškega vrhovnega poveljstva prihajale v London, je bilo razvidno, da je splošno znana nestrpnost novopečenega generala Mihajlovića do vrstnikov po činu Simovića, Ilića in Mirkovića prerasla v odločno zahtevo, naj jih odstranijo dokončno in v celoti. Ker sta Simović in Ilić že bila upokojena, torej odstranjena, je predsednik Jovanović pri Britancih vztrajno ponavljal zahtevo po likvidaciji še zadnjega v tej »emigrantski trojki« — Mirkovića.

Tudi na Bližnjem vzhodu je prišlo do sprememb v britanskih stališčih. Ker so potrebovali pilote, so razporedili jugoslovanske letalce po britanskih enotah, eskadriljah in letališčih. Mornarji so se s svojimi ladjami že prej vključili v britansko ladjevje.

Končno vendarle: po dolgem pogajanju je emigrantska vlada pregovorila svoje gostitelje v Londonu k sklenitvi »gentlemanškega sporazuma«.

Predsednik vlade kraljevine Jugoslavije in britanski poslanik na jugoslovanskem dvoru sta 19. oktobra 1942 v Londonu podpisala sporazum o razpustu Mirkovićevega 244. začasnega bataljona. Njegovi oficirji so se vrhili v sestavo kraljevih enot, nekaj jih je bilo kazensko upokojenih.

Upornik Mirković je postal »general brez vojske«. Po devetih mesecih je kapituliral.

EPILOG „KAIRSKE AFERE“

Na prvi pogled najslabše se je godilo glavnim akterjem. Ze 10. novembra 1942 sta prejela generala Borivoje in Dragan Mirković ukaz, da morata v internacijo, in sicer naravnost v Kenijo, polkovnik Popović in major Stanojlović pa v Kartum. Vlada v emigraciji jim je prepovedala vrnitev v domovino tudi po osvoboditvi!

Kasneje pa so se ti izobčeni puntarji v brk smejali kraljevski vladi. Bora Mirković je bil v činu generala sprejet v britansko vojsko, Popović in Stanojlović pa sta postala angleška višja oficirja. Ob tem so se ministrom v londonski vladi navsezadnje vendarle odprle oči.

Podpolkovnik Lozić je odpotoval v Moskvo kot vojaški delegat, polkovnik Rakić pa je postal kraljev adjutant.

Posledice so bile mnogo manj ugodne za druge jugoslovanske oficirje, ki so na Bližnjem vzhodu doživljali »kairsko p“ro“.

Nekdanji »marčevci«, udeleženci vojaškega prevrata v Beogradu, so ostali razdrobljeni na »frakcije«: na tiste za Mirkovića in na one proti njemu, se pravi, da so bili na strani vlade in bratov Knežević, ter na »nevtralce«. Nekateri emigrantski oficirji so do konca vojne živeli brezskrbno življenje: prejimali so lepe plače in lenarili.

Nekateri, predvsem mornarji in letalci, so se borili in umirali in okviru zavezniških enot. Mnogim izmed njih so se konec leta 1943 in kasneje odprle oči. Odvrkli so kraljevske kokarde in si nadeli peterokrake zvezde. Vključili so se v narodno-osvobodilno vojsko in končno našli sami sebe.

KONEC

VOJNE IZ MINISTRSKIH FOTELJEV JE KONEC

V prihodnji številki začnemo objavljati novo zgodovinsko serijo izpod peresa istega avtorja, novinarja Mihajla Marića:

„SKRIVNOST LETALIŠČA EL MAZA“

Po originalnih dokumentih iz avtentičnih virov — nemških, britanskih in kraljevo-jugoslovanskih — bodo prvič pri nas objavljene doslej neznane dogodke iz leta 1943.

- Kralj Peter hoče konec leta 1943 v sporazumu z Nemci pobegniti iz Kaira v Srbijo
- Pogajanja med Mihajlovićevim četniškim glavnim štabom in gestapom o prihodu kralja Petra
- Šef nacistične varnostne službe Kaltenbrunner sprejme četniško ponudbo
- Reichsminister in šef SS Himmler pristane, da pride kralj Peter k četnikom, s pogojem, »da pobegne Angležem«
- Kralj Peter organizira v Kairu operacijo »Dvoglavi orek«; skupina beguncev naj bi ukradla britansko letalo in pobegnili z njim k četnikom
- Intelligence Service stopa v akcijo
- Načrt odkrijejo dan prej izvedbo
- Edinega begunca, ki je ušel, podporačnika Ninkovića, sestrelijo nad dalmatinsko obalo zavezniška letala

za dogodke izpred dvajsetih let, ki so prišli na dan šele nedavno, boste izvedeli v naši novi seriji:

„SKRIVNOST LETALIŠČA EL MAZA“

Še beseda o kolesarjih

Vsakdanja praksa potrjuje, da so kolesarji med najbolj nepreračunljivimi koristniki ceste. To ni splošni napad na kolesarje, ampak ugotovitev dejanskega stanja, kajti kolesar se vozi samo po dveh kolesih in razmeroma počasi. Smer njegove vožnje se zaradi tega stalno spreminja. Poleg tega ima kolesar na cesti na razpolago le razmeroma ozek pas in če je cestišče tam slabo, je razumljivo, da se bo skušal kolesar luknjam, lužam ali kamenju umakniti z nenadnim zavojem v desno ali v levo in da pri tem ne bo nakazal spremembe smeri. Vse te stvari so nekako objektivno pogojene že s tem, da je kolo v bistvu nestabilno vozilo in je zato tudi naloga avtomobilistov, da sku-

šajo že po ravnanju kolesarja sklepati, kaj bo v prihodnjem trenutku storil in svojo vožnjo temu prilagoditi.

Glavna nevarnost, ki jo povzročajo kolesarji, je še vedno zavijanje v levo. Pustimo od strani nepravilno ravnanje, se pravi zavijanje brez predhodnega nakazanja spremembe smeri in si oglejmo samo ravnanje tistih, ki mislijo, da ravnajo pravilno. V veliki večini namreč tudi tisti kolesarji, ki smer nakažejo, storijo to prepozno. Pač pozabljajo, da so za njimi mnogo hitrejša vozila, ki jih je treba opozoriti na spremembo smeri pravočasno. Marsikdo pa je na kolesu tudi nespreten in si v gostem prometu preprosto ne upa spustiti krmilne ročice. Prav v tem pogledu pa opazamo tudi drugo skrajnost predvsem tam, kjer so na cestah oznake za razvrstitev vozil pred križišči. Namreč, da kolesar že daleč pred križiščem zapusti desni rob ceste in vozi po sredini cestišča, tako da ga hitrejša vozila, ki vozijo za njim, praktično ne morejo prehiteti niti po desni, niti po levi. In končno še samo razvrščanje pred križišči. Če smo se nekako dogovorili, da je kolesarjem namenjen skrajni desni rob cestišča, potem velja to tudi za posamezne vožne pasove pri razvrščanju pred križiščem. V praksi pa opazujemo, da kolesarji pogosto zasedejo vozni pas po vsej širini. To ni samo nepravilno, ampak tudi nevljudno, kajti s tem zapirajo pot hitrejšim vozilom za seboj, hkrati pa ustvarjajo tako tudi zelo nevarne situacije.

Toda oglejmo si še nekatera druga presenečenja, ki jih pripravlajo kolesarji, ne da bi se tega zavedali. Kolesar se pogosto pomakne v levo, čeprav ne misli zaviti čez cesto, na glavno cesto zavije v velikem loku in neredkokdaj vozi nekaj časa po levi in pri tem preži na ugodni trenutke, ko bo lahko smuknil na pravilno stran ceste. Na vpeščinah vozijo kolesarji navadno cik cak, pri vožnji navzdol pa jih prevelika hitrost prisili, da režejo ovinke. Pri slabi razsvetljavi, ko ne vidijo lukenj na cestišču ob robu ceste, pa se nehote pomaknejo malo bolj proti sredi ceste.

Gotovo vse to ni po prometnih predpisih, vendar menimo, da bi morali vozniki motornih vozil takšno ravnanje kolesarjev le razumeti, predvsem pa bi naj skušali po ravnanju kolesarja uganiti, kaj bo ta v prihodnjem trenutku storil. To ni tako smešna zahteva in vsak izkušen voznik bo potrdil, da je to mogoče in da ga je prav to že večkrat obvarovalo nesreče. Imamo namreč mnogo drobnih znakov, iz katerih je mogoče sklepati, kaj bo kolesar v prihodnjem trenutku storil. Če smo pa v dvomih, pa ga lahko s kratkim hupanjem opozorimo na to, da smo za njim, s tem ga pa pravzaprav tudi vprašamo, kaj namerava storiti v prihodnjem trenutku.

MAJHNI

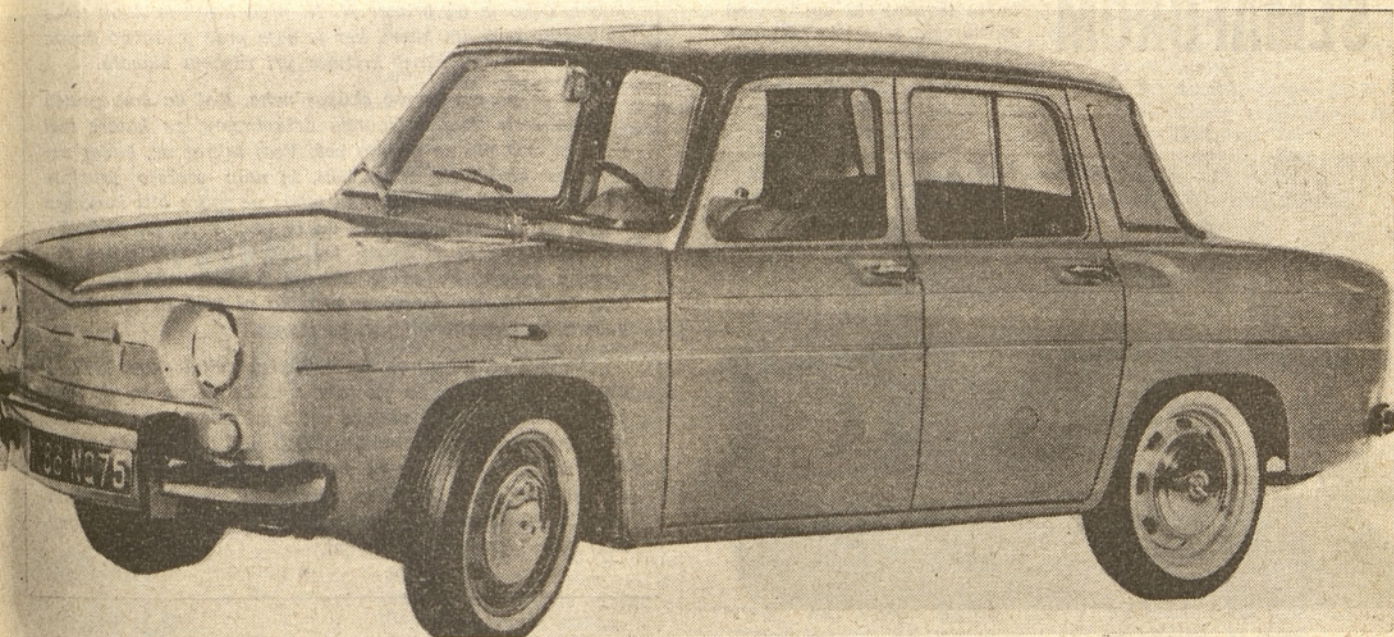
Novi model Simca Abarth 1150 doseže 150 kilometrov na uro, izboljšani model »Cor-sa« iste kubature pa celo 175 km na uro.

Najprej Opel Kadett S. O Kadettu smo v naši rubriki že obširno poročali in navedli tudi njegove dobre in slabe lastnosti. Priznati je treba, da ima Kadett precej več dobrih lastnosti kot slabih. Kadett S se po zunanosti od navadnega Kadetta sploh ne razlikuje. Dobil je samo močnejši motor, ki so mu ob isti kubaturi povečali število konjskih moči od 40 na 48. S tem je Kadett kljub svojim slabim 1000 cm prodrl v skupino avtomobilov s 50 konjskimi močmi, kar je gotovo precej za takšno kubaturo.

Novi motor so najprej predvideli za coupe izvedbo tega vozila, zdaj pa ga je mogoče proti doplačilu 150 DM dobiti pri »navadnem« Kadettu. Ker niso povečali kubature, so proizvajalci dosegli večjo moč motorja z nekaterimi drugimi izboljšavami. Predvsem so nekoliko spremenili vplinjač in kompresijski prostor, tako da se je kompresijsko razmerje povečalo od standardnih 7,8:1 na 8,8:1. Navadno takšne spremembe motorju ne koristijo preveč in zelo pogosto tudi zmanjšujejo njegovo trajnost. Strokovnjaki zatrjujejo, da se to pri Kadettu ne bo zgodilo. Pa tudi v praksi se je novi motor zelo izkazal. Teče prav tako mirno in tiho kot »stari« motor. Pač pa zahteva novo kompresijsko razmerje super bencin. Toda tudi zaradi tega vožnja ni dražja, kajti novi motor je za čuda ekonomičen in porabi manj goriva.

In kaj je Kadett pridobil z novim motorjem. Predvsem so se bistveno izboljšale njegove vozne lastnosti. Ne gre namreč pozabiti, da je Kadett težak samo 690 kg in da zato za 8 konjskih moči močnejši motor mnogo pomeni. Predvsem odpade zdaj na eno konjsko moč samo 14,4 kg teže vozila. Zato so tudi njegove lastnosti precej drugačne. Če je vozilo zasedeno samo z dvema potnikoma, se lahko novi Kadett, kar zadeva pospeške, kakor tudi največjo hitrost, meri z mnogo večjimi vozili srednjega razreda. Na zelo ovinkastih in ozkih cestah ter v hribih pa se obnese celo mnogo bolje. Predvsem pa so njegove prednosti očitne pri vožnji po mestu. Seveda polna zasedba s štirimi osebam in prtljago vpliva na njegov temperament nekoliko bolj

PO KUBIKIH - VELIKI PO LASTNOSTIH

Zgoraj: Opel Kadett S ima zdaj pri kubaturi 1000 cm kar 48 konjskih moči. —
Levo: Se ena izboljšana Simca iz nove serije.

modele z označbami 1150, 1150 S, 1150 SS in 1150 Corsa. Najbolj zanimivo pri teh modelih je, da imajo hladilnik spredaj in da se ventilator, ki hladi vodo, avtomatično vključi šele, ko doseže voda 85 stopinj. Slika kaže, da se model Abarth ne razlikuje dosti od navadne Simce 1000. Pač pa so zelo zavirljive njegove sposobnosti. Tako doseže model 1150 največjo hitrost 150 km na uro, model 1150 Corska pa celo 175 km na uro. Temu primerne so tudi cene, saj stane v Italiji model 1150 1,180.000 lir, najhitrejši Corsa model pa celo 1,480.000 lir.

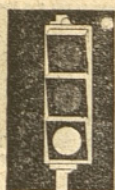
In končno še nekaj podatkov o povečanem Renaultu R8. Tudi temu modelu so proizvajalci povečali moč motorja in temu ustrezno tudi njegove vozne sposobnosti. Sploh je značilno za najrazličnejše evropske avtomobilске tovarne, da svojim manjšim modelom, ki so se v praksi zelo dobro izkazali in zato našli tudi dovolj kupcev, povečujejo moč motorja in jih tako po zmoglostih vrivajo v višji razred. Tako je storil tudi Renault s svojim zelo znanim modelom R8.

Kot je znano, je Renault že s starim modelom R8, ki je bil opremljen z 950 kubičnim motorjem, dosegel izredne rezultate in je z njim prodrl na vsa evropska tržišča, celo na zahodnonemškega. To tudi ni čudno, saj vemo, da Francozi skoraj pri vsakem novem modelu vnesejo v avtomobilsko proizvodnjo določene revolucionarne novosti in tako je bilo tudi pri R8. Zdaj je dobil ta model novi 1108 kubični motor, katerega moč je 50 konjskih moči, vozilo pa doseže največjo hitrost okrog 130 km na uro.

In če si še pri tem vozilu ogledamo, kaj je s tem pridobilo, vidimo, da se je ob 16-odstotnem povečanju kubature povečala moč motorja za 4 %, največja hitrost tudi za 4 %, pospeški pa kar za 5 %. To pa so kar zavirljivi rezultati, če upoštevamo, da je bilo že dosedanje vozilo zelo dobro. Skratka, tudi ti trije primeri evropske avtomobilске proizvodnje kažejo splošno tendenco, da se tudi pri manjših vozilih poveča moč motorja in s tem tudi njegove sposobnosti, da se čim bolj enakovredno vključijo v vedno gostejši promet, ki zahteva okretnost, hkrati pa tudi močne pospeške.

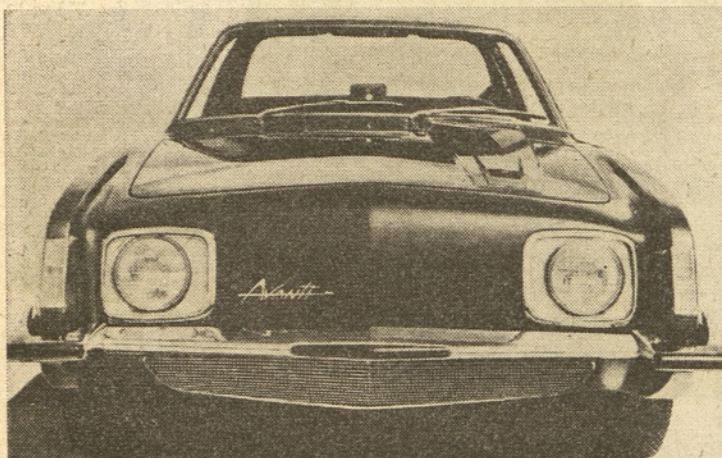
kot pri avtomobilih z večjo kubaturo. Predvsem pa je Kadett z močnejšim motorjem zelo hiter. Tovarna navaja kot njegovo največjo hitrost 137 km na uro. Tisti, ki so ga preizkušali, pa trdijo, da so to hitrost zlahka dosegli, čeprav je bilo vozilo še novo in še ni prevozilo več kot 2500 km. Se pravi, da bi bilo mogoče pri dobro uvoženem vozilu doseči hitrost okrog 140 km na uro, prav tako pa tudi ustrezne pospeške.

Drugi avto, ki bi vam ga radi na kratko predstavili, je nova Simca 1000 Abarth. Pravzaprav izdeluje Abarth štiri različne

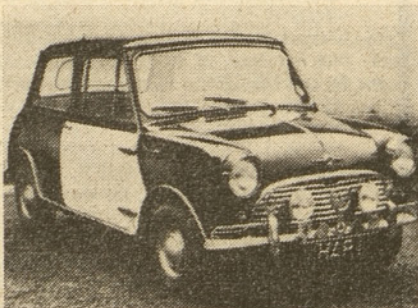

PRED SEMAFOROM

Avanti je bil zadnji model ameriške avtomobilske tovarne Studebaker, ki ni vzdržala konkurence in je morala prenehati izdelovati avtomobile. Tovarna je od modela »Avanti« pričakovala, da se bo z njim rešila iz zagate, vendar kalkulacija ni bila realna. Namesto avtomobilov, bo ta tovarna, ki spada med najstarejše ameriške avtomobilske tovarne, v prihodnje proizvajala hladilnike in druge električne aparate.

ROLLS ROYCE
ALI BENTLEY
NISTA VEČ
PRIMERNA ZA
PROMET
V VELEMESTIH.
TO SO SPOZNALI
TAKO LASTNIKI
AVTOMOBILOV,
KAKOR TUDI
FIRMA HAROLD
RADFORD,
KI OPREMLJA
AVTOMOBILE
ROLLS ROYCE
IN BENTLEY
Z NOTRANJO
OPREMO.
IN DA UBOGI
MILIJONARJI
NE BI BILI
PRIKRAJSANI,
JIM JE SKORAJ
ENAKO UDOBNO
OPREMILA
ENEGA
NAJMANJSIH
BRITANSKIH
AVTOMOBILOV
GMC MINI.
NO, IN KER JE
TREBA TAK AVTO
SPOZNATI TUDI
PO ZUNANJOSTI,
SO DODALI
ŠE NEKAJ LAKA,
KROMA IN LUČI,
AVTO PA STANE
SKORAJ 1100
FUNTOV.
MALO MANJ
KOT NAJCENEJSI
JAGUAR MARK 2

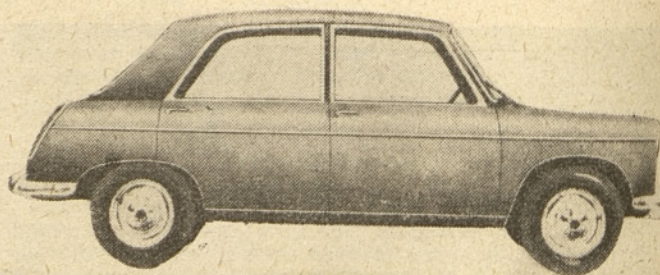
67-letna Hannoverčanka Christel Meinecke je kljub svojim letom še vedno navdušena tekmovalka v ocenjevalnih vožnjah. Pri lanskoletni 15.000 km dolgi ocenjevalni vojni Tour d'Europe, ki se je udeležila s svojim sotekmovalcem Hans-Petrom Nystenom, je doživela nesrečo. S svojim Porschejem se je prevrnila in si je pri tem zlomila roko. Vendar ni odnehala, ampak je eno roko in le za silo pritrjenimi ledmi vrati avtomobila nadaljevala vožnjo in prevozila še 12.000 km do cilja.

V OKVIRU

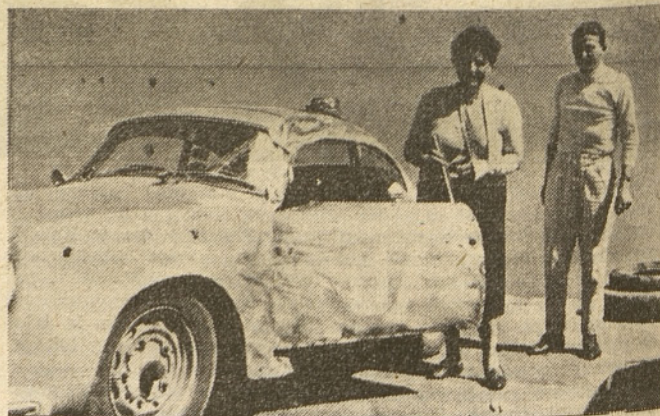
V naši rubriki smo o tem že ponovno pisali, v praksi pa se ponovno dogaja. Vsaj v Ljubljani. Da namreč dobite od sodnika za prekrške kazenski nalog za prekršek, ki ste ga baje storili pred dvema ali več meseci. Pri tem ne gre samo za manjše prekrške, kot je recimo nepravilno parkiranje in podobno, ampak tudi za večje in večje kazni. Tako je na primer N. N. pred kratkim dobil nalog za plačilo 4000 din kazni, ker je baje pred približno dvema mesecema peljal skozi križišče pri rdečem signalu.

Tu se pa res že vse skupaj neha. Kot da smo postali avtomobilisti tista kategorija državljanov, za katere tudi ustavna določila ne veljajo več. Vsaj takrat ne, kadar nas je treba kaznovati. Vsaj tisti, ki nam »režejo pravico« bi lahko vedeli, da po ustavi nihče ne more biti kaznovan ne da bi bil zaslišan in ne da bi imel možnost obrambe. In kakšna je ta možnost, ko dobiš kazenski nalog dva meseca potem, ko se je dejanje baje zgodilo in ko se tega že nihče ne spominja več, ko ni priči in ko ni mogoče več ugotoviti dejanskega stanja.

Ne gre za to, ali je N. N. takrat peljal skozi križišče ali ne. Gre za to, da ga takrat nihče ni na to opozoril in da danes tega ni mogoče več ugotoviti, če ne verjame-mo slepo miličnikovi nezmotljivosti. Pri tako težkih prekrških pa na to res ne bi smeli iti, ker iz prakse vemo, da tudi miličnik ni vedno nezmotljiv, posebno v raznih prometnih situacijah, kjer tudi med strokovnjaki pojmi niso vedno povsem razčiščeni.

Ko je Peugeot pred leti nehal izdelovati model 203, je bilo marsikomu žal za tem zelo ekonomičnim, trpežnim in udobnim, čeprav ne prevelikim vozilom. V zadnjem času pa se je zvedelo, da namerava Peugeot spet izdelovati manjša vozila od modelov 103 in 404 in šicer pod novo oznako Peugeot 204. O novem vozilu vemo za zdaj le to, da je karoserijo zanj pripravil italijanski karoserist Pininfarina in da bo zelo podoben Innocenti-ju IM 3.

Predlog za umor

RICHARD
HARDWICK

nos in lepe, snežno bele zobe. Njegova lepota je bila aristokratska in je pri moških vzbujala nagoni odpor, pri ženskah pa z upanjem pomešano nezaupljivost.

No tistega dne je Greg nekoliko počakal — bil je dovolj preizkušen, da je vedel, da so samo amaterji pretirano onjeviti. Potem je dvignil kozarec in pomignil barmanu, ki je takoj prihitel k njemu. Nasprotje med moškima je bilo očito. Človek bi rekel, da se je Adonis srečal z žabo.

»Se enkrat isto, gospod MacNeel?« je vprašal barman.

»Ne, vsaj takoj še ne... Kdo, Barney, kdo je tisto dekle ne drugem koncu, ki me opazuje?«

Barney je skrbno odložil krpo na pult in pogledal v tisto smer.

»Tisti plavalasi bonbonček z uhani in diamantno broško?«

»Da,« je rekel MacNeel, ki ga je razveselilo, da se Barney v stikih z njim čedalje bolj zanima za lepoto.

»Ničesar ne vem o njej,« je nadaljeval barman. »Se nikoli v življenju je nisem videl. Sicer pa ni slaba.«

»Sploh ne. Kaj pa pije?«

»Pri tretjem koktajlu je. Človek bi rekel, da ga je že preveč srknila.«

MacNeel je izpraznil kozarec in ga postavil na pult. »Zdaj ga lahko napolnite, Barney. Za gospodično pa zmešajte še en koktajl in povejte, da jo lepo pozdravljam.«

Barman se je občudujoče nasmehnil, da je bil njegov obraz še grši. »Veselite se videti takega moškega, kot ste vi, gospod MacNeel! Današnji mlečnozobci vam ne sežejo niti do gležnjev! Ne niti eden! Ste eden starih iz stare garde!«

Greg MacNeel je razumel besede, kot so bile izgovorjene: ne kot lasanje, marveč kot ugotovitev. Razen tega pa človeku ni do laskanja, če je dvajset let pri istem delu. Vendar bi raje videl, ko Barney ne bi toliko poudaril besede »stara«. MacNeel je imel šele devetintrideset let, vendar pa je bil realist. Opazil je že, da dobiva podbradek, da se že lepo redi in da je vsako jutro na ščetki vse več izpadlih las. Z besedo »stara« ga je Barney opozoril, da se bliža odločil trenutek, ko bo treba misliti na nekaj trajnejšega in se odločiti, ko bo imel še vse adute v rokah.

Greg je torej spoznal Clarisso v Barneyevem baru. Ko ji je plačal nekaj koktajlov, je zvedel, da je poročena z

nekim Harryjem Meltonom, ki ima dvakrat toliko let kot ona in je srečni lastnik velikega premoženja.

»Samo ptičica iz zlate kletke sem,« je čez nekaj dni rekla Clarissa, ko sta plesala v nekem baru v Jerseyu.

»Kako pa ste nocoj lahko zleteli na prosto? Kaj kletka ni bila zaprta?«

»Harry je v Chicagu. Zardil poslov. Le malokdaj gre zdoma in takrat se mi zdi, da bom znorela, če ne grem ven.« Pogledala ga je in pokimala. »Ne morete si misliti, kako je z menoj!«

Greg se je nasmehnil in rekel: »Mislim, da vas niso z revolverjem v roki silili v zakon.«

Clarisa se je grenko nasmehnila. »Kogarkoli je mogoče kupiti. Jaz sem bila kupljena.« Pritisnila je prst na MacNeelove ustnice in dodala: »Kaj če bi nocoj pobegnili? Sem Pepelka in polnoč še ni odbila.«

»Upam, da bo več kot beg.« Spet se je zasmejala, vendar veselo. »Zapeljujete me, gospod MacNeel, vendar mi je všeč!«

Oba sta dobro vedela, pri čem sta. Harry Melton je imel čedalje več opravkov v drugih mestih, tako da je imela Clarissa vse več priložnosti za sestanke z Gregom. Dobivala sta se v lokalih, kamor je zahajalo le malo ljudi, in nikdar dvakrat v istem.

Clarissa je bila glede tega odločna: »Ne maram Harryja, rada pa imam njegov denar.«

Greg pa je močno vznemirjalo, ker Clarisa ni nikdar poravnala računa. Pa vendar ji je okritosrčno povedal, da je suh. Clarissa pa mu je enkrat za vselej povedala, da bi bila v težkem položaju, če bi morala možu pojasniti, kako zapravlja denar, kadar ga ni doma.

Čez kakšen mesec je MacNeel nekega popoldneva stopil v Barneyev bar.

»O, dober dan, gospod MacNeel! Ze dolgo vas nisimo videli,« je rekel barman.

»Veste, Barney, precej sem bil zaposlen,« je odgovoril Greg.

Barney je navihano pomežiknil. »Plavalasi gospodična z uhani in diamantno broško?« je vprašal in mešal koktajl.

MacNeel je prikimal in barmanova usta so se razležla v širok nasmeh. »MAGNIFICO!« je vzklil. »Današnja mladež ne dosega starih iz stare garde!«

Spet te besede... Grega je neprijetno streslo. »Barney, vi si mislite, da gre vse kot po maslu. Toda vsak ima svoje težave,« je rekel.

»Vi, pa težave?« se je začudil barman in namrščil obrvi. Postregel je s pijačo in nadaljeval: »Prav rad bi bi imel takšne težave, ki tarejo vas, lepote! Plavalaske, rdečela-

IVANKA
KRAŠEVEC

PASTIRČE MLADO I MILO

PAZI, KATARINA

DOBRO JUTRO, STARA MAJKA

MARA U JEZERU

Najbolj iskana gramofonska plošča

Predlog za umor

ske, to so vaše težave. Če se poročite in postanete miren možik, gospod MacNeel, bo svet izgubil slavnega Don Juana!»

Oddaljil se je, ko ga je poklical gost, MacNeel pa se je zagledal v dno kozarca. Potem ga je raztreseno prijel in srknil. Razmišljaj je o mirnem urejenem življenju in poroki. Prav rad bi vzel Clarisso, če bi bilo mogoče. Pravzaprav je bil zelo navezan nanjo. Morda bi se lahko ločila in izsilila iz Harryja Meltona lepo prižvino.

Barman se je vrnil. Vzel je MacNeelov kozarec in pripravil koktajl. »Kot sem vam že rekel, gospod MacNeel,« je nadaljeval prekinjeni razgovor, »bi prav rad imel take težave, ki tarejo fante vaše vrste. Poglejte me: devetindevetdeset deklet izmed stotih se mi smeji v brk.«

Greg se je nasmehnil. Zamenjava vloge: gost poslušal barmanovo tarnanje... »Prepričan sem, da imate več uspehov kot veliko drugih,« je rekel.

Barney je vdano vzdihnil. »Seveda, ostane še stoto deklet, ki se vam ne smeje v brk. Morda ne boste verjeli, toda nekatere ženske si prav želijo grde moške. Res je! Morda je v njih močan materinski nagon... Razen tega pa človek zna ceniti stvar, ki jo je pridobil z veliko težavo. Zaradi tega ste v formi, pa še moškane se naučite uporabljati,« je rekel in se s kazalcem potkal po čelu.

Greg se je spomnil barmanovih besed čez nekaj dni, ko je šel s Clarisso na ples v priljubljeni kabaret, ki ji je bil zelo všeč. Človek Barneyevega kova bi verjetno znal rešiti tak problem, si je mislil MacNeel. Morda sem že nekoliko zarjavel. Že dolgo delam po istem načinu, tako da sem otrpnil.

»Stvar je videti resna,« je rekla Clarissa in se zasmejala.

Greg se je zavedal, da mršči obrvi kot človek, ki ga tarejo težave. »Da,« je rekel, »stvar je resnično resna. Razmišljal sem o naju — o tebi in meni.«

Odkimala je in zamišljeno gledala v kozarec. Potem je spregovorila: »Greg, Harry govori, da bi se preselila. Ošla naj bi nekam na jug.«

Greg MacNeel je še bolj namrščil obrvi.

»Nekaj poslov je že popolnoma opustil. Zdi se mi, da

se namerava napol upokojiti. Šla naj bi v Miami, morda pa tudi na zahodno obalo v Sarasoto.«

MacNeela se je polastila panika. Clarissa je bila ženska, ki jo je vse življenje čakal. Vsaj tako si je zdaj mislil. »Ne boš mu pustila, da bi storil nekaj takega,« je zajeceljal. »Ljubiva se! Kaj ti to nič ne pomeni?«

Clarissa se je zasmejala, toda njen smeh je bil otožen.

»Kaj pa naj storim? Razen... razen če bi rad videl, da ga zapustim...?«

Tako: znašel se je v pasti. Poskušal je razložiti: »No, mislim..., da ne bil pravičen do tebe. Saj dobro veš, da nimam niti ficks.«

»Da, to res vem, dragec,« je tiho rekla, stegnila roko in ga pobožala. »Morda bova našla kakšno rešitev, zdajle pa bi rada plesala.«

Seveda, si je rekel Greg MacNeel, na svetu so še druge ženske. Toda kje naj najde takšno, ki bi bila pravzaprav vredna štiri ali pet milijonov dolarjev. Clarissa bi se poročila z njim, če bi jo prosil. O tem je bil trdno prepričan. Mirno bi zapustila Harryja Meltona in njegove milijone, samo da bi lahko živela z njim. V mislih je že videl, kako živita v skromnem stanovanju brez tople vode in kako imata kup otrok. On pa, lepi Greg MacNeel, se je spremenil v zavajenega in mehkega dedca, ki pije pivo in gleda nogometne tekme na televiziji. Kar zazeblu ga je...

ADRIA CRÈME
ščili vaš obraz pred
vsemi dražljaji, hrani
in neguje kožo
DAHLIA - Beograd

Po stari navadi se je naslednjega popoldneva Greg odpravil v Barneyev bar. Barneyevo duhovito govorjenje ga je vedno spravilo v dobro voljo.

Barman mu je postregel, potem pa mu je pokazal časopis, ki je bil razgrnjen na točilnem pultu. Vprašal ga je:

»Kaj mislite o tem, kar se je zgodilo na Floridi?«

»Za kaj pa gre?« je vprašal Greg.

»Ves čas sem zasledoval zadevo. Morda je nekoliko povezana s tistim, kar sva se zadnjič pogovarjala. Če bi bil jaz na fantovem mestu, bi ukrepal drugače, tako da bi se konec koncev celo izmuznil. Tako pa bo revež bržkone prišel na električni stol.«

MacNeel je pogledal v časopis. Na prvi strani je bila fotografija mladeniča žalostnega obraza v spremstvu policaja.

»Ne veste, za kaj gre?« je vprašal Barney.

MacNeel je odkimal.

»No, fantič, ki ga vidite na sliki, se je hotel poročiti s hčerko nekega bogataša iz Chicaga. Stari pa je zašlutil, da gre fantu samo za dedščino, zato je zagrozil hčerki, da jo razdedini, če se ne neha shajati s fantom. Fant pa ga je ubil, ker je mislil, da bo tako lahko prišel do dekleta in denarja, ki naj bi ga oba zapravila v srečnih dnevih.«

»Kaj pa se je zares zgodilo?« je vprašal MacNeel.

»Fantu se ni posrečilo, tako da bo konec koncev dobil samo nekaj električnega toka — zastoj.«

»Pravite, da bi vi drugače ukrepali?«

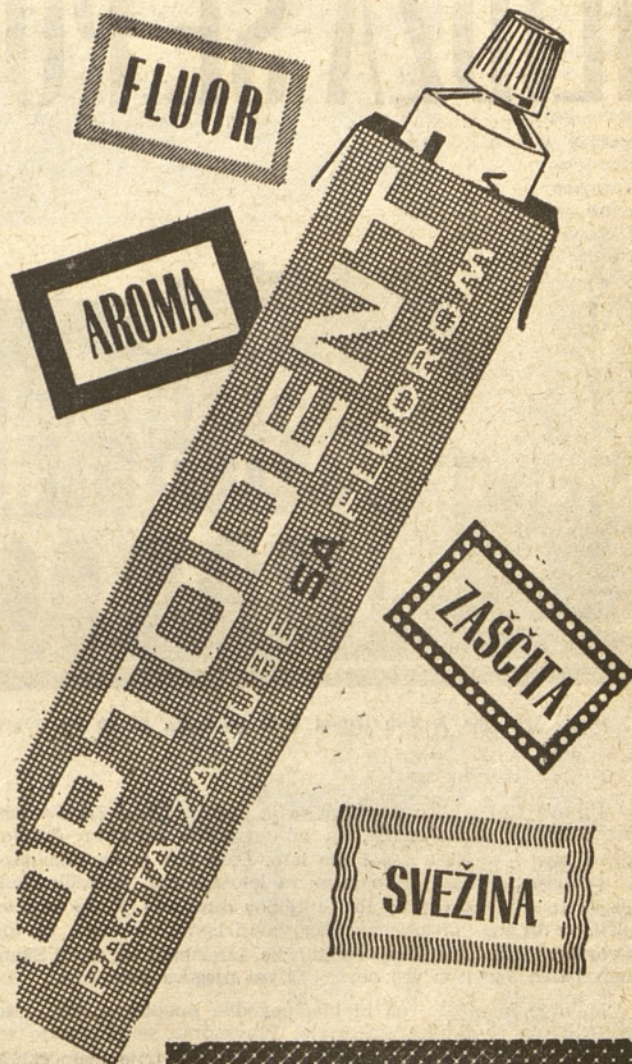
»Seveda! Pa veste, zakaj? Zato ker nisem nikoli ničesar dosegel brez težav!« Potrkal se je po čelu. »Vedno sem se moral truditi, če sem hotel dobiti, kar sem si želel. Fantu se je preveč mučilo. Jaz bi raje lepo čakal.«

»Res?«

»Moral bi počakati na pravi trenutek. Narediti bi se moral, da obupal, in izginil, kakor da bi odpotoval na službeno potovanje in pošteno služil denar — za primer, če bi se stari zanimal zanj. Čez nekaj časa pa bi se našel in starega zasledoval. Ubil bi ga, tako da bi vsi mislili, da gre za roparski napad. In ko bi se hrup pomiril, bi dekletu nataknil prstan in...« Barney je skomignil z rameni. »Stvar je preprosta.«

MacNeel se je zavedal, da je o tem že razmišljal. Podzvestno je mislil na to, da bi moral Harry Melton izginiti. Toda misel je bila tako grozotna, da se ji doslej ni

DA VAM PREDSTAVIMO

OPTODENT, novi rezultat raziskovanja na području zaštite in nege zob.

OPTODENT z novo recepturo in posebnim dodatkom **FLUOR**, predstavlja novo pasto za zobe.

OPTODENT, nov dosežek v zaštiti, z novo aromo in izredno svežino.

OPTODENT v novi opremi s povečano vsebino!

NEVA

ZAGREB

Clarissa in položila jedilni list na mizo.

MacNeel je takoj spoznal Harryja Meltona po sliki, ki jih je bil videl v časopisih. Harry Melton je bil velik moški surove zunanosti. Grega je presenetilo, da ni bil videti tako star, kot si je bil mislil.

Kupil je vozovnico na ime Clarence Smith in sedel štiri sedeže za Meltonom. Ko je letalo pristalo, se je s taksi-jem odpeljal v mesto in najel sobo v drugorazrednem hotelu v bližini razkošnega Imperial Plaza. Bil je zelo živčen, ko je vzel revolver iz kovčka in ga zataknil za pas. Pred njim je bil najnevarnejši del avanture, zato je moral biti izredno previden.

Telefoniral je v hotel Imperial Plaza in zahteval sobo, ki je bila rezervirana na Meltonovo ime. Zvedel je, da se je Harry Melton pravkar vpisal v knjigo gostov. Greg je takoj pohitel v hotel in sedel v naslanjač v recepciji. Ko je Harry Melton odšel na cesto, je Greg planil za njim. Pazil je, da ga ne bi zagledal, kajti na ulicah je bilo ob tej uri le malo ljudi. Strmel je v Meltonov tilnik in se močno znojil. Zdaj je moral samo še čakati na ugoden trenek.

Melton je kmalu zavil v stransko ulico. Hodil je odločno kot človek, ki je na vsakodnevnem sprehodu, da bi ostal v formi.

V baru je zazvonil telefon. Barney je dvignil slušalko in vzkliknil: »Ah, ti si!« Nekaj sekund je poslušal z velikim zanimanjem, nato pa je pokimal. »Tako je torej? Dobro! Zelo dobro! Nikar se ne vznemirjaj. Ničesar se ti ni treba bati. Saj ga niso dobili, kajne? Če bo preveč siten, bo sam sebe potisnil v godljo, konec koncev pa bo obsedel na električnem stolu... Ne, dragica, ne; ti nimaš s tem nobene zveze...«

Barney je nato poslušal glas, ki mu je govoril z drugega konca žice, včasih je prikimal, včasih odkimal, kakor da bi ga ženska lahko videla. Potem se je njegov glas raznežil: »Seveda vem, da me ljubiš, Clarissa. Veš pa tudi, kakšna so moja čustva do tebe. Toda tako hitro po močevi smrti pa le ni mogoče. Učinek bi bil zelo slab... Da, seveda, čez dva ali tri mesece... Potem pa naju ne bo nič oviralo, da se ne bi poročila...«

Prevedel STANE IVANC

upal prepustiti. Zadrževal ga je strah pred električnim stolom. Vendar je imel precej adutov v rokah: zveza s Clarisso je nedvomno še vedno skrivnost. Dekle je pri tem vseskozi vztrajalo.

Greg se je že ukvarjal z načrtom. Naročil je še en koktajl in opazoval barmana, ki je stregel gostom. Iz otroških in barmanovih ust lahko včasih slišite pametne besede, si je mislil Greg.

Toda moral je dolgo razmišljati, kajti še nikoli se ni znašel pred vprašanjem, ali naj koga ubije. Ubiti človeka... Nič kaj lahko se ne izmažeš, če te dobijo v roke, zakaj pa naj bi ga dobili? Veliko ljudi zagreši umor, ne da bi jih kdajkoli dobili.

Greg se je nenadoma spomnil Clarissinih besed: »Morda bova našla kakšno rešitev.« Morda je namigovala na nekaj takega, ne nalašč, pa vendar tako, da jo je lahko razumel.

Ko se je Greg tistega dne setal s Clarisso, mu je takoj rekla: »Harry se jutri vrne iz Los Angelesa, ostanek tedna pa bo preživel v Atlanti. Res misli uresničiti načrt, o katerem sem ti že govorila, Greg. Nekaj poslov je že popolnoma zaključil, tako da bi lahko čimprej odpotovala na Florido.«

»Čez koliko časa?«

»Morda še prej kot čez en mesec. Najel je hišo v bližini Miami Beacha.«

Greg je ni gledal v obraz, ko je vprašala: »Prej pa mora še v Atlanto, kajne?«

»Da. Sama sem mu rezervirala sedež v letalu in hotelsko sobo. Stanoval bo v hotelu Imperial, odpeljal pa se bo z direktnim letalom v petek ob osemnajstih in petnajst minut.«

Seveda, ta opazka bi bila prav lahko čisto nedolžna. Pa vendar... Le zakaj naj bi mu Clarissa povedala za ime hotela in odhod letala? Bržkone samo zato, da bi poskušal najti izhod iz slepe ulice, v kateri sta se oba znašla.

Greg je prijel jedilni list in ga skrbno pregledal. »Jastog bo verjetno zelo dober. Kaj praviš o steklenici Liebfrumliha?« Obliznil si je ustnice.

»Osemnajst in petnajst minut? Letalo...«

»Osemnajst in petnajst minut. Petek. Super Constellation. Le kako si se mogel spomniti, da bo to vino sodilo k jastogu?« je smeje rekla

LETOVIŠČE ILIDŽA SE POGREZA...

...Z NJIM
PA, ŽAL,
TUDI
DEVIZE

Hotel »Srbija« je eno izmed treh poslopij, ki se ne pogrezajo, zato je vedno poln. V središču Ilidže je lepo urejena terasa.

Uprava Ilidže blizu Sarajeva se je dogovarjala z Združenjem revmatikov iz Skandinavije, da bi omogočila njegovim članom zdravljenje v toplicah skozi vse leto. Dala jim je na razpolago sto postelj. Skandinavci so samo za letošnje leto ponudili okoli 212.000 dolarjev (približno 158 milijonov dinarjev). Poleg tega so želeli, da bi med bivanjem v Jugoslaviji hodili na izlete, na lov in ribolov in da bi kupovali spominčke. Izračunali so, da bi Skandinavci dali Sarajevu več deviz kot vsa njegova industrija.

Malo je manjkalo, pa bi bila pogodba podpisana, ko... so ugotovili, da se toplice pogrezajo. Pravzaprav se pogrezajo tri zgradbe od šestih. Tako so od šestih bazenov trije neuporabni. V 63 kadeh se ne da kopati. Prej je Ilidža lahko sprejela 300 bolnikov, sedaj jih lahko sprejme samo sto.

Pogodba je razveljavljena, devize, ki bi jih dal zdravilni vrelc, so padle v vodo.

Kaj se dogaja z Ilidžo? Njena voda je razburila Sarajevčane, ko je ob skopskem potresu začela bruhati blato. Pred vsako spremembo vremena pa spremeni barvo, pritisk in temperaturo. Sedaj pa se še pogreza.

Radoslav Djurjević, upravnik toplic, meni, da je zaradi usedanja zemeljskih slojev možno, da priteka voda v toplice nekje izpod Japonske ali izpod Skopja. Zato ni čudno, da je voda med potresom postala motna. Teže si je razlagati motnje, ki nastopijo pred atmosferskimi spremembami. Za pogrezanje toplic je nekaj razlogov: zgradbe so stare, sezidali so jih v Avstroogrski pred 80 leti. Vendar ni jasno, zakaj se pogrezajo samo nekatere.

Ko so iskali vodo, so v zadnjih letih izkopali nad trideset velikih jam in izylekli okoli 30 ton materiala. Mogoče se poslopja zaradi tega pogrezajo, morda so tla postala nestabilna?

Ilidža je med toplicami pravi fenomen: na hektaru površine javirajo štiri različne mineralne vode — žveplena voda, ki ima

58,5 stopinj Celzija, železno-alkalna voda, ki ima 26 stopinj ter žveplena in alkalna slatina. Toliko različnih zdravilnih vod na enem samem mestu je prava redkost v svetu. Poleg tega so nekatere od teh vod po količini rudninskih snovi najbogatejše v državi. Najbolj znane toplice v Evropi so Karlovi Vari na Češkem, pa še te imajo samo žvepleno-alkalno vodo, ki je z rudninskimi snovmi siromašnejša kot Ilidža. Podobno je z znanimi toplicami Vichy v Franciji. Ti kraji so večinoma turistična središča, medtem ko je Ilidža pravo zdravilišče. Njene vode zdravijo kronični revmatizem, išijas, zlom kosti, obolenja hrbtenice, ženske bolezni, kožne bolezni in neuralgijo.

V Ilidži so ponosni na svoje uspehe. Dve tretjini bolnikov popolnoma ozdravita, drugi si opomorejo, le redkim pa zdravljenje ne pomaga.

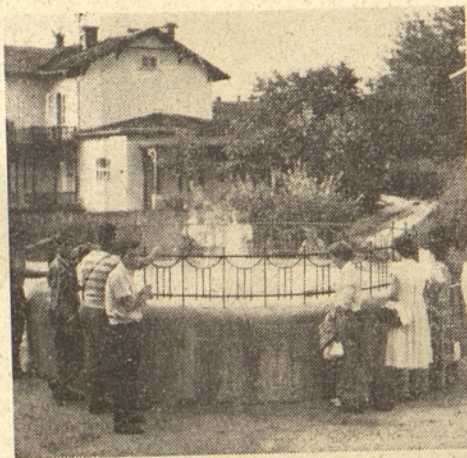
Rezultat bi bil boljši, ko bi imeli več prostora, da bi se bolniki počutili udobneje. »Težje bolnike bi morali zdraviti dlje časa,« pravi upravnik. »Človek, ki je popolnoma negiben, se ne more pozdraviti v 20 ali 25 dneh. Toliko mu jih namreč odobri socialno zavarovanje.«

Kljub vsemu se toplice pogrezajo. Vzroka še ne poznajo. Lansko leto so izviri usahnili. Petnajst dni se bolniki niso kopali, Sarajevčani pa so to prikrivali. Kaže, da se v prihodnosti prehodni gostje sploh ne bodo mogli kopati. To bo najbolj prizadelo Sarajevčane, ki so se skoraj vsak dan kopali na Ilidži.

Medtem ko druge toplice vsako leto pripravljajo novo reklamo, pa Ilidža goste odslavlja. Ni prostora. 69 let ni dobila Ilidža niti dinarja, da bi se razširila, da bi postala turistični center in ne samo toplice, da bi gostoljubno pričakala bolnike, če že ne turistov. Lansko leto so s 15 milijoni, ki so jih privarčevali, v starih zgradbah uredili tri bazene in 32 kadi. V sobe so speljali dve od svojih dragocenih vod. Vsi samo obljublajo, nihče pa nič

Buza zgraub, ki se pogrezajo, že dalj časa deluje vrtni stroj.

Eden izmed bazenov v Ilidži. Letovišče je med toplicami prava redkost. Saj izvirajo na njegovi površini štiri različne mineralne vode (slika levo).

Razpoke v stavbah, ki se pogrezajo, so vedno večje. Zidarji skušajo preprečiti nadaljnje pokanje zidov (slika spodaj).

ne da. Pred letom dni so potrošili 30 milijonov za 300 ležišč in za terapevtski oddelek, ki lahko sprejme 500 oseb. Tako bi bilo dovolj prostora za tuje in domače goste. Lansko leto se je zdravilo v toplicah 1600 tujih gostov, prijavilo pa se jih je veliko več. Takrat so vsi obljubljali pomoč, potrebovali bi 900 milijonov dinarjev — toda denarja ni bilo.

Tako životarijo najboljše evropske toplice. Direktor neke sarajevske ustanove se je zdravil že več let, bil je negiben. Ko je preživel 38 dni v Ilidži, se je peš vrnil domov. Neka ženska iz Mostarja se je šest let zdravila v raznih rehabilitacijskih centrih. Po treh mesecih, ki jih je prebila v Ilidži, je ozdravela in sedaj ima sina.

Leta 1961 se je na Ilidži zdravilo 80 prebivalcev Mostarja, ki so zboleli za paralizo. Za to niso vedeli niti v Sarajevu, ker so se bali, da bi ljudi prevzela panika.

Sedaj sprejmejo toplice le sto bolnikov.

Medtem pa velik vrtni stroj stalno riše zemljo. Mineralne plasti leže 12 do 70 metrov pod površino. Globlje niso kopali, nameravajo pa raziskati zemljo do 500 metrov globine. Ambiciozni upravnik, zaljubljen v Ilidžo, išče podzemne tople pare, ki imajo temperaturo 160 stopinj. Z njimi hoče segrevati Ilidžo in Sarajevo, kot so storili v Lombardiji, ko so namesto nafte našli hlape.

»Poskusil sem z vodo, ki ima 58,5 stopinj in segreval cesto proti Hrasnici v dolžini 450 metrov,« je pripovedoval upravnik. »Dva metra širok pas ceste je bil suh tudi pozimi. Kako bi se to obneslo s paro.«

Ilidža misli na Sarajevo, Sarajevo pa je pozabilo nanjo. Ne pomaga toplicam in sedaj propadajo.

Da o obljubljenem denarju sploh ne govorimo.

TOMISLAV DZADŽIĆ

HOTELSKA SOBA

OLIVE H. PROUTY

4

DOSEDANJA VSEBINA

Stella in Stephen Dallas živita ločeno, čeprav zakonske zveze še nista uradno razveljavila. Njuna hči Laurel se zaveda, da med starši ni vse tako, kot bi bilo treba, saj preživi enajst mesecev z materjo v raznih hotelih, vsako leto pa gre za mesec dni na obisk k očetu.

Tudi to poletje je šla Laurel k očetu v New York. Že drugi dan jo je odpeljal k prijateljici gospe Morrison, na katero se je Laurel močno navezala. Stella Dallas pa je med tem našla svojega nekdanjega občudovalca — učitelja jahanja Eda Munna. Godi ji, da je pri teh letih še vseh moškim, vendar naredi usodno napako, čeprav popolnoma nehoti: ko jo Ed Munn spremi v hišo, ju vidi ta dve Stellini prijateljici. Ed Munn je seveda takoj odšel od Stelle, toda prijateljici tega nista videli, ker sta se prej odpeljali. Priloženosti za opravljanje je dovolj...

Prav to dobro mnenje je bilo delo vzrok, da so Dallasovi propadli. Stephenov oče je bil prepričan, da je njegov položaj neomajen. Tako ponosen človek, kot je bil on, ne bi mogel somiščanov pripraviti do tega, da bi si lahko mislili, da so hrastove korenine dosti bolj načete, kot je to morja mogoče sklepati po debli. Zmedeno občinstvo je zagledalo gnile korenine šele takrat, ko se je veliko drevo zvrnilo po tleh. Zvrnila ga je lastna teža, obležalo je in bilo vsem radovednejšim na ogled.

Stephen, ki je študiral pravo na Vzhodu — odločil se je, da bo tako kot oče postal odvetnik — je zvedel za nesrečo iz brzojavke. V njej ni bilo podrobnosti, sporočala je samo očetovo

smrt. Dodana je bila prošnja, naj se takoj vrne domov.

V vlakcu, ki ga je peljal v Reddington, je Stephen iz nekega čikaškega dnevnika izvedel, kaj se je bilo zgodilo in kako je njegov oče umrl.

Oče je naredil samomor! Zaklenil se je v pisarno v mestu in se ustrelil z revolverjem!

»Dolga leta je bil g. Stephen Dallas starejši, odvetnik in eden najbolj spoštovanih meščanov Reddingtona, upravljavec več premoženj in edini pravni svetovalec določenega števila dobrodelnih ustanov. Bati se je, da so sredstva, ki so mu bila zaupana, izgubljena, zato so odredili uradno preiskavo o zadevi.«

Tako je pisalo v dnevniku.

Ko je Stephen prišel domov, je uvidel da je strah, na katerega je namigoval časopis, upravičen. Zelel si je samo eno: pobegniti takoj, ko bo oče pokopan. Oče se mu ni smilil, pa tudi oprostiti mu ni mogel. Materi in sestri Fanny je povedal, da bi rad pozabil na slavo Dallasovih, ki jo je oče tako zlahka uničil. Zelel si je, da bi bilo vsega konec, ko bo oče pokopan. Pa ni bilo tako. Škandal se ga je držal kot kroglja obsojenčeve noge, tako da je vsakdo lahko videl, s kom ima opraviti in se mu pravočasno umaknil. Zaradi primka — le zakaj so ga starši tako prizadeli — je lahko opustil vse upe na prihodnost. Le kdo raj bi zaupal mladeniču, ki se piše Stephen Dallas? To ime je bilo zdaj sinonim za samomor in onečastitev.

Mati je skušala očeta opravičiti. Rekla je, da ni nikoli niti zaslutila, da temelji vse premoženje, velika hiša, številni služabniki, polna garaža avtomobilov, obleke, zabava, skratka vse — na kapitalu, ki ga že dolga leta ni bilo.

Zakaj ji oče tega ni povedal? Kakšno uslugo ji je naredil s tem? Nemogoče je bilo misliti, da bi si oče utegnil kaj »izposoditi« iz sredstev, ki so mu bila zaupana, kot kakšen nezkušen bančni uslužbenec.

»Izposoditi si!« To besedo so uporabljali očetovi prijatelji in kolegi, ko so govorili o njem. Smilil sem jim je Stephen, čigar kariera je bila tako rekoč uničena, zato so skušali omiliti dejstva. Vendar je bil Stephen vendarle še lahko zadovoljen. Na srečo se oče ni dotaknil vsote, ki sta jo Stephen in sestra podedovala po starem očetu, in materinih dragocenosti, ki so bile na varnem v banki. Če bi vse zbrali, bi lahko povrnili izgubo prav do zadnjega dolarja. Očetovi prijatelji so mu rekli, da tega ni treba storiti ne njemu ne njegovi sestri ne njegovi materi. Stephen je bil srečen, ko je uvidel, da se tako materi kot sestri zdi dolžnost, kar se da zabrisati očetovo napako.

Na srečo sta se strinjali tudi z njegovim predlogom, naj bi čimprej zapustili Reddington! Brž ko so prodali hišo, avtomobile in odpustili služinčad, so tiho izginili. Fanny in mati sta odšli v Chicago. Za življenje sta imeli kaj malo sredstev. Samo zavarovalno polico. Stephen pa je začel iskati delo. Kakršnokoli. Ne, za nič na svetu se ne bi vrnil na univerzo! Ni mu bilo do tega, da bi še kdaj videl kaj ali koga, ki bi ga utegnili spomniti na hudo preizkušnjo.

»Se najmanj pa Helen Dane,« je rekel materi, ki mu je rekla, da mu je Helen pisala, češ naj se oglasi pri njej.

Stephen je bil silno vesel, da ni med Helen in njim bilo nikoli kaj resnega. Pa bi lahko bilo. Lansko poletje bi se lahko kaj zgodilo, toda zdaj — nikdar! Nikdar ne bo rekel kakšnemu dekletu, naj prevzame njegov priimek.

III

Stephen je zvedel za obstoj »Tkalnice Cataract« v Milhamptonu (Massachusetts) iz časopisnega oglasa. Odgovoril je nanj. Še nikoli ni bil v Milhamptonu. Tam ni imel ne prijateljev ne znancev: vsaj zdelo se mu je, da je tako.

Bilo je tudi precej daleč od Redding-ona. Zanj bi bilo prav tako primerno mesto kot katerikoli drugo v Združenih državah. Mati ga je prosila, naj ne potuje čez ocean, kajti nekaj časa je Stephen govoril, da bo šel v Avstralijo ali Južno Ameriko.

V Milhamptonu je Stephen najel sobo v Cataracte-Villageu, tako da je imel do tkalnice le nekaj korakov. Trdo je delal za osemnajst dolarjev na teden. Delo ga je kaj malo veselilo. Tudi napredovanje in povišanje plače po treh mesecih ga nista ogreli. Kaj pa ima od napredovanja? Kaj si ni želel, da bi vse pozabil? Delo mu je bilo všeč le v toliko, ker je ostal v senci. Tisti, ki so kosili in večerjali z njim — možje, ki so kruh pomakali v kavo, razrezovali meso na koščke in jih pomešali s krompirjem — niso nikdar slišali za Stephena Dallasa iz Redding-ona. Uspeh v službi je bil zato nevaren, saj bi ljudje utegnili zvedeti zanj, razen tega pa bi načel komaj zaceljeno rano. Dovolj je že trpel.

Mislil je, da bo vedno trpel. Vendar pri tem ni računal na mladost. V trindvajsetletnem človeku je nekaj, kar se bojuje proti njemu in izpolnjuje naloge, do katerih mu sploh ni, pa naj bo njegovo srce še tako brezbrizno in telo še tako bolno.

Starost je prišla na pomoč Stephenovi materi skoraj hkrati, kot je mladost pomagala njemu. Slabo leto po tistem, ko se je hrast Dallasovih podrl, — bilo je v začetku septembra, — je smrt rešila gospo Dallas vseh težav. Dva ali tri tedne pred materino smrtjo pa je Stephen spoznal Stello...

Spoznal jo je na družinskem shodu v Cataracte-Villageu, kamor se je odpravil s prijateljem. Ta mu je bil pomežiknil in rekel, da je bilo na zadnjem shodu nekaj prikupnih »lepotic«. Leto dni je Stephen preživel brez ženske družbe. Tako je bil shod zanj nekaj novega. Prejšnji večer je šel v mesto na koncert in glasba ga je spomnila na Helen Dane. Ko se je vračal v hišo gospe Bean, kjer je stanoval, je ves čas razmišljal o Helen. Ko bi le lahko preživel z njo eno samo uro! Zalil ga je val obupa. Helen Dane je bila kilometre daleč, zdaj je bila zanj izgubljena.

Stephen je ves žalosten zaspal v goli sobi. In vendar je bil duševno bolje razporejen kot kdajkoli po očetovi smrti. Tisto noč je Stephenova mladost zaplesala nad njegovo posteljo zmagoslaven ples.

IV

Stella Martin je bila »lepotica« v Cataracte-Villageu. Njene ustnice so bile rdeče kot češnje, lica rožnata kot breskev, pa vendar se takrat še ni šminkala in pudrila. Imela je okus. Najpreprostejši kos blaga se je v njenih spretnih rokah spremenil v elegantno obleko.

Stella se je izogibala dekletom iz Cataracte-Villagea. Hodila je bila v višjo šolo, od koder se je vrnila z diplomom. Ko jo je Stephen spoznal, je obiskovala strokovno šolo na drugi strani reke.

Pravzaprav Stelli ni bilo do izobrazbe. Kje pa! Poleg njene šole je bila srednja tehniška šola, v katero so ho-

dili samo fantje. Stella je bila slišala, da so se včasih fantje in dekleta z obeh šol spoprijateljevali in da so te zveze včasih pripeljale do resnejših stvari kot prijateljstvo.

Bila je ambiciozna. Čutila je, da je drugačna od prijateljic iz otroških let. Večina izmed njih se je zadovoljila z delom v predilnici ali tkalnici, brž ko so končale nižjo šolo in opravile en ali dva razreda višje. Ali pa so se poročile z zaspanim mladim delavcem in živele v najetih stanovanjih, kjer so rojevale otroka za otrokom! To pa je bilo za Stello Martin premalo!

Stella je imela nad prsmi rjavo znamenje. Videlo se je, kadar je imela na sebi koničasto izrezane obleke. Ho-

tela ga je že dati izrezati, ko ji je neka starka, nekakšna čarovnica, povedala, da je znamenje usodno zanj, ker dokazuje, da se bo nekega dne sijajno poročila. Tako je torej Stella pustila znamenje pri miru. Ko je ljubimkala z obćudovalci, ko jim je puščala, da so jo prijemali za roko, ali ko jim je v mračnem kotu dovolila nekoliko več predrznosti, ni niti pomislila na poroko s katerim izmed njih.

Vendar pa se ni zaňasala samo na čarobno moč rjavega znamenja, ko je razmišljala o poroki. Potem ko je zavrnila nekaj možnih snubcev, je podjetna Stella Martin prebila dolge ure na vrtu in ga urejala, da bi bil kar se da privlačen. Potem je zgradila tempelj,

Kaj pomeni S, gospod Dallas? je vprašala Stella.

Mojster Ivačič svetuje:

POSKUSNJA SLEMENOVE JUHE —

Slemenove kokoške —
Štiri dni brezplačna poskušnja —
Vsak dan so skuhali več sto litrov
Slemenove juhe —
Juho pa je poskušalo več sto ljudi
na dan —
Poskušnja je bila v Supermarketu
Prehrane, Ljubljana, Cigaletova 2

Poskušavci so bili s Slemenovo juho zelo zadovoljni. Zraven so jedli žemlje. Nekateri so prišli po večkrat na dan. Gospodinje pa so dobile tudi brezplačne vzorce, tako da bodo Slemenovo juho lahko skuhale še doma, za tiste, ki niso mogli priti na poskušnjo.

Slemenova juha ni nadomestek. To je prava mesna juha z zelenjavo. Slemenova juha s testeninami v vrečkah in Slemenova juha v škatlah. Poskusite na novo pakirano Slemenovo juho s štirimi kockami.

Tovarna Sleme je obljubila, da bo njihova juha obdržala sedanjo kvaliteto.

Podobne poskušnje bodo še v Savskem naselju, na Rožni cesti, izven Ljubljane pa tudi v Kranju, Kamniku in Črnomlju.

Za gostinska podjetja je tovarna Sleme pripravila juho oziroma jušni koncentrat, pakiran v polkilske in v kilske doze.

S Slemenovo jušno kocko lahko zboljšate katero koli zelenjavno juho in razne mesne omake. Tudi enolončnice bodo okusnejše, če jim boste med kuhanjem dodali Slemenovo jušno kocko.

In na koncu, drage potrošnice naših juh, še eno važno opozorilo: Spravljajte zavitke naših juh, kajti v bližnji bodočnosti vam utegnejo pripraviti prijetno presenečenje.

HOTELSKA SOBA

ki naj bi ustrezal njenemu načinu lepote. Kadar so fantje s srednje tehniške šole — v belih srajcah, temnih suknjičih in čudovito zlikanih hlačah — prišli obiskat gospodično Martin, je bila navadno čisto po naključju v svojem templju. Tako so vso pomlad, vse poletje in začetek jeseni le redkokdaj videli njeno mater, ki je hodila po kuhinji v strašni sivi halji in velikih ploskih čevljih. Tako tudi niso mogli odkriti, da hiša iz rdeče opeke nima jedilnice. Pozneje, ko so Stellini čari opravili svoje, se ji je zdelo, da neprijetne skrivnosti hiše niso tako pomembne.

Tistega večera, ko je Stephen prvič obiskal Stello, se je še bolj polepsala kot navadno, kajti dobro se je zavedala, da je dosti boljša partija od fantov s srednje tehniške šole, čeprav so se ti izogibali fantom iz Cataracte-Villagea — in čeprav je bil Stephen le navaden uslužbenec tkalnice.

Nobena podrobnost ji ni ušla. Opazila je, da ta gospod Dallas ni petelinast. Ni bilo videti, kot da bi hip prej prišel iz frizerskega salona na voglu. Videti je bilo, da je nosil po meri narajeno obleko, ne pa konfekcijsko iz trgovine na vogalu Main Streeta in Webster Streeta v spodnjem koncu mesta. Kadar se je sklonil naprej, se mu je telovnik pritisnil k prsim, tako da ni bilo videti ne podloge ne živobarvnih naramnic. Brčkone takih naramnic sploh ni nosil. Videti je bilo le drobno zlato verižico za uro.

Prav tako je opazila robec gospoda Dallasa. Ponudil ji ga je, ko se je na vsak način hotela uesti na stopnico pred uto. Vzela ga je samo zato, da si ga je lahko ogledala. Bil je iz najboljšega platna in ozko obrobljen. V vogalu sta bili uvezeni začelnici.

»Kaj pomeni S, gospod Dallas?« je vprašala Stella.

»Stephen,« je odgovoril iz mreže.

»Stephen, Stephen,« je ponovila Stella in se delala, kot da išče v imenu okus, kakršnega ima doslej neznana slaščica. »Stephen. Lepo. To ime mi je všeč,« je vzklila in pogledala mladeniča izpod dolgih trepalnic.

»Res?« je rekel Stephen in se zasmejal, čeprav je bil nekoliko zmeden.

Stelli je bil všeč način, kako je izgovoril besedo »res« in pozneje »ljubko« in zanimivok. Govoril kot gledališki igralec, si je rekla.

Ko je odkrila, da je njen obiskovalec diplomiral na isti univerzi kot Harold Miller, Spencer Chisholm in še pol ducata očetovih ljubljencev iz Milhamptona, ki so živeli na drugi strani reke v gosposkem delu Webster Streeta in ki jih je poznala samo po govoricah ali navidez, je Stella uvidela, da je ta gospod Dallas njena največja prilžnost.

Drznosti ji ni manjkalo, razen tega pa je neomajno zaupala osebnim čarom. Iz izkušnje je vedela, da je vsak mladenič občutljiv za njene poglede, ki so bili včasih boječi, včasih pa

predrzni. Ko se je tistega prvega večera Stephen Dallas poslovil od nje, jo obdržal njeno drobno roko v svoji nekoliko dlje, kot se spodobí, in jo vprašal, ali se sme še oglasiti.

Pozneje, ko se je odpravljala spat, si je v zrcalu ogledala belino tilnika in ramen, položila je kazalec na rjavo znamenje in ga prijazno stisnila.

»Sprašujem se...« je zamrmrala.

VI

Penzion gospe Bean je bil le kakih deset minut od hiše iz rdeče opeke. Ni bil idealen kraj, kjer naj bi človek preživel večere, Stephen pa se je razen tega že naveličal čitalnice v javni knjižnici in golih sten v njej. Vsak večer se je potem, ko je pojedel, zanašel pred istim vprašanjem: kaj naj počne tisti dve uri in pol, preden gre spat. Toda po tistem, kar je spoznal Stello, je bil ta problem rešen.

Ko mati v tistem času ne bi bila umrla in ko razen tega sestra Fanny ne bi bila nenadoma odpotovala na Japonsko, kjer je dobila zaposlitev v neki deklški šoli, se Stephen gotovo ne bi bil odločil za poroko, preden si ne bi bil finančno opomogel.

Tako pa je bil nenadoma svoboden. Nič več mu ni bilo treba vsak teden pošiljati ček v Chicago. Nič več mu ni bilo treba pisati pism ali hoditi na obisk. Zadnje vezi, ki so ga vezale na preteklost, so se pretrgale.

SEDMO POGLAVJE

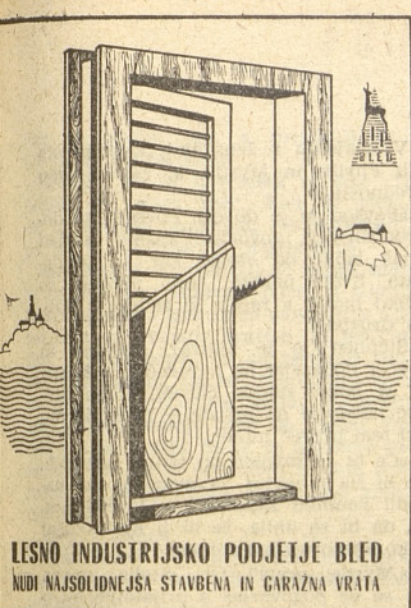
I

Stephen se je poročil s Stello v januarju, torej štiri mesece po tistem, ko jo je spoznal. Trdno je bil prepričan, da jo ljubi. Zelel si je njene prisotnosti, kot si ni še nikdar želel nobenega drugega dekleta. Bil je poln nežnosti do nje. Dobro se je zavedal, česa mu je doslej manjkalo. Kaj za to, če se je včasih zmotila v slovnicu ali če je včasih njen okus zašepal. Bila je ljubka, prijazna, vedno vesela, lahko jo je bilo zadovoljiti, tako lahko kot otroka, si je mislil. Ko je nekoč popravil slovnično napako, ki jo je zagrašila, mu je veselo rekla:

»V redu, gospod profesor, naučite me, kako naj govorim. Silno si želim učiti.«

Stephen je mislil, da bi jo lahko spremenil, da bi jo lahko »zgradil«, kakor hitro bi se vzela in bi jo imel ob sebi. Samo zase! Kako čudovita perspektiva! No, glave le ni smel izgubiti.

Seveda je bila drugačna od deklet, ki jih je poznal. Toda tudi on ni bil več isti človek. Ni maral dekleta, ki bi se moralo ponižati, da bi ga doseglo. Zenska, ki bi se poročila z njim, ga ne bi smela vzeti iz usmiljenja. Pri Stelli se mu tega ni bilo treba bati.

Ko ji je pred poroko povedal, kaj je bil storil njegov oče, mu je smele se odgovorila:

»Sveta nebesa, ne briga me, kaj je storil vaš oče, Stephen, ali pa vaš ded.«
Potem pa je skromno dodala:

»Nikoli me ne bi niti pogledali, če ne bi padli z vašega visokega konja.«

Dekle iz Stephenovega nekdanjega sveta ne bi mislilo, da je možki, ki zasluži stopetdeset dolarjev na mesec, dobra partija. Za Stello pa je bil. Prav tako dekle iz Stephenovega nekdanjega sveta ne bi mislilo, da je petsočno stanovanje na zgornjem koncu Webster Streeta v Milhamptonu palača. Za Stello pa je bilo. Prav tako je bil Stephen za Stello princ iz sanj.

Stephen ni kar nenadoma izgubil iluzij. Prvo leto zakona je doživljal skoraj vsak dan drobna presenečenja, vendar ni bilo v tem nič nenavadnega. Presenetilo ga je, da je Stella tako pomankljivo izobražena, saj je vendarle dolga leta hodila v šolo. Stella ni ločila Thackeraya od Georgea Eliota!

»Oh, zdi se mi, da sem nekaj slišala o teh starih gospodih,« mu je rekla nekega dne. »Pa saj veš, kako je. Take reči ti gredo pri enem ušesu noter, pri drugem pa ven, če ti jih večno ne vbijajo v glavo.«

Kaj v višjih šolah tega niso vbijali v glavo? Stephen tega ni mogel verjeti. Stephen je veliko računal na tisto, kar se je Stella naučila v višji šoli. Ko je prvič pisal sestri na Japonsko, je zlasti poudarjal Stellino šolsko izobrazbo.

Znova ga je prizadelo, ko je odkril, kako malo se Stella zanima za knjige. Imela sta lepo knjižnico. Pred poroko mu je bila rekla, da bi silno rada živela v sobi, kjer bi bile ob vseh steh nah visoke knjižne omare. Toda knjige so jo privlačile samo zaradi okrasnih možnosti. Nekega dne je prebrala dolge ure ob Stephenovih knjigah in jih razvrščala po barvah platnic, ne da bi se zmenila za vsebino. Ko ji je nekega večera začel glasno brati pesmi

enega izmed njegovih najljubših pesnikov, mu je kar naravnost rekla, naj neha deklamirati take stare reči, če noče, da mu pobegne.

Kmalu je tudi opazil, da ji ni do glasbe, čeprav mu je med zaroko rekla, da je »nora« nanjo. Tudi delala se je tako. Čudovito je plesala. »Ne morem obstati na mestu, če zaslišim glasbo,« mu je govorila. Toda po prvem koncertu klasične glasbe, na katerega jo je peljal nekaj tednov po poroki — bostonski umetniki so večkrat prihajali v Milhampton — je preprosto priznala, da se je strahotno dolgočasila. Violina ji je šla tako na živce, da bi najraje tulila. Rekla je, da je njeno cviljenje tako razdražljivo kot škripanje nohtov med piljenjem. Dobro opereto je imela raje od kateregakoli koncerta, saj je bila veliko bolj zanimiva. Ali pa moderen gledališki komad z modernimi igralci, ki vas tako pritegne... Tudi naravne lepote je niso zanimale.

Tudi cvetje ne, čeprav je sadila slak in divje kumare. Največ časa je porabila za sprehode, pa ne iz veselja do hoje, marveč zato, da bi »obdržala linijo«, kot je rekla. Ze takrat je nagibala k debelosti. Sprehajala pa se je tudi zato, da bi prihranila denar za tramvaj. Toda denar je hitro porabila za bonbone. Venomer je nekaj sesala.

Prve mesece zakona so Stephena večkrat obšli dvomi in strah, ki pa jih je hitro odrinil, ko je pomislil na življenje tisto poldrugo leto pred poroko. Takrat so bili njegovi večeri samotni in žalostni. Zdaj pa ga je vsak večer doma čakala ljubka in prikupna žena. Po večerji je poslušal ropot posode iz kuhinje, sam pa je sedel v naslanjaču, kadil je in bral.

Pozneje se je nekaj milega toplega in živega, čisto njegovega in samo njegovega, sklonilo nadenj... Ne, ni mu bilo žal, da se je poročil s Stello.

II

Toda čas je tekkel in brisal spomine na preteklost. Polagoma so začeli Stephena obhajati nekdajni upi. Nehote se je vse bolj zanimal za delo. Zvečer, ko sta povečerjala in ko je Stella pomnila posodo, je Stephen prebiral v usnje vezane knjige z najvišje police, medtem ko so njegova najljubša dela počivala v miru. Debele, v usnje vezane knjige so bile knjige o pravu. Stelli je zaupal, da se samo zanima za nekaj pravnih sporov med kralnico in drugimi podjetji. Takrat je delal v pravnem oddelku.

Sef je povedal glavnemu direktorju, kako zelo se Stephen zanima ravno za pravne spore. Po tistem, ko je direktor »odkril« Stephena, so bile knjige o pravu vsak večer na mizi...

Stella se zaradi tega ni prav nič zezila. Ko ji je Stephen povedal, da mu je direktor rekel, naj naredi doktorat,

da bi lahko branil interese tovarne, če bi prišlo do tega, so se ji zasvetile oči.

»Sveta nebesa, odvetnik boš! Časna beseda, visoko se bom še povzela! Ah, dobro sem vedela, da sem zadela glavni dobiček. Prav nič me ne bi prese-netilo, ko bi se nekega jutra prebudila kot guvernerjeva ali predsednikova žena! Moj bog, kako čudovito bi bilo!«

»Oh, Stella, nikar ne reci 'Moj bog', prosim te.«

»No, pa sveta nebesa. Nobene razlike ne vidim v tem. O, bog, kako razburjena sem!«

Uboga Stella, si je mislil Stephen, Pa tudi ubogi Stephen, kajti nenadoma je uvidel, ko je gledal in poslušal Stello, da ima dva razloga — pred poroko je imel samo enega — da se ne peha za uspehom.

III

Vendar uspeha ni mogel preprečiti. Rodil se je z željo po uspehu v krvi, zato je ni mogel popolnoma zadušiti.

Gospod Palmer, glavi direktor tkalnice v Cataracte-Villageu — ki ni imel sinov — se je čedalje bolj zanimal za Stephena zakaj zdelo se mu je, da mu mož lahko samo koristi. Stephen se je lahko hitro prilagodil, v družbi je bil zelo prijeten. Očetovo dejanje je le začasno omrtvilo zaupanje, ki ga je imel vase. Bil je velik, vitek in eleganten. Imel je visoko čelo, oglati brado, lepo oblikovana usta in lepe oči. Imel je goste, kratko pristrizene lase kot veliko mladih Američanov, pa vendar je bil zaradi kratkih brčic videti kot tujec. Brke je pustil rasti, ko je prišel v Milhampton, ker se je želel tudi na zunaj spremeniti. »Anglež,« so šepetale ženske, ki se jim je zdelo vse, kar je angleško, naravnost čudovito.

S posredovanjem gospoda Palmerja je Stephen prišel v »City Club« in »River Country Club« v Milhamptonu. Predstavil ga je tudi skupini mladih pravnikov. Stephen je našel med njimi nekaj nekdajnjih tovarišev iz višje šole in univerze. Hitro se je povezal z ljudmi, s kakršnimi se je nekoč shajal. Vtis, ki ga je naredil na ljudi v Milhamptonu, je bil ugoden.

Nekega dne je gospod Palmer povabil Stephena in ženo na večerjo. Stephen si je živo želel, da bi bil lahko pomenen na Stello: zdaj, ko si je pridobil zaupanje vase. Ona pa si ni želela nič drugega, ko da bi mu bila v čast. Njena največja ambicija je bila, da bi bila »lady«, kar bi morala biti Stephenova žena že ob rojstvu. Ko se je pojavila na odru svetovljanskega življenja v Milhamptonu — na odru, kamor je dolga leta nevoščljivo gledala — ni hotela ničesar reči, ničesar storiti, ničesar misliti. Vse, kar naj bi počela, bi moral Stephen že vnaprej odobriti. Ni mu dala priložnosti, da bi jo kritiziral. Zavzeto je sprejeala

HOTELSKA SOBA

vsak njegov predlog ali namig. Seveda je precej napredovala. Bila je odlična imitatorica. Stephen je veliko pričakoval od Stelle...

IV

Toda uspeh je šel Stelli v glavo kot vino. Tudi drobni uspehi. Nikoli ni postala »lepotica« Milhamptona, kot si je nekoč predstavljala, vendar je goziviljala uspehe, čeprav po Stephenovi zaslugi. Napihnila se je od ponosa in postala strašno zaverovana vase. V nekaj tednih se je nežna in voljna Stella spremenila v nekaj trdega in krhkega, kar bi se ob najmanjšem udarcu lahko razletelo na kosce.

Prvi ples, ki se ga je Stella udeležila v »River Clubu«, je bil za Stephena grenka izkušnja. Ves drugi del večera je plesala z istim kavalirjem, čeprav je bila le povabljenka. Ko ji je pozneje, ko sta bila v spalnici, to povedal, se je smejala in norčevala iz njega.

»Oh, sveta nebesa, Stephen, nikar si ne misli, da me boš učil, kako se je treba vesti na plesu! So stvari, na katere se spoznam bolj od tebe, veš.«

Prav zaradi tega, ker si je Stella mislila, da se na nekatere stvari spozna bolj od Stephena, in ker se je tudi ravnala po tem načelu, prav zaradi tega so se začele težave.

»Toda Stella, če plešeš ves večer z istim partnerjem, pa sploh nisi član kluba, te ljudje opazijo.«

»Seveda me opazijo!« ga je zavrnila Stella. »Vem, kaj počnem! Z menoj je plesal Spencer Chisholm! Sveta nebesa! Eden izmed Chisholmovih, Stephen! Samo pomisli! Avanturica med menoj in Spencerjem Chisholmom!«

Oči so se ji bleščale. Stephen je pogledal stran. Zavedal se je, da bo imel težko delo, če bo hotel Stello spreobrniti.

»Chisholmovi! Draga Stella, upam, da se odslej ne boš več tako vedla. Zdaj si moja žena.«

»Pa ne smem pogledati drugega moškega?« je vprašala.

»Ne gre za to.«

»Pri moji veri,« je nadaljevala, »kaj pa morem, če si moški žele plesati z menoj. Mislila sem si, da boš zadovoljen, če se bodo ozirali za tvojo ženo. Večina moških bi bila. Večina...«

»Ni mi všeč, da bi se razširjale govorice o tebi,« jo je prekinil. »Prosim te, ne daj jim nobene priložnosti več, pa naj gre za karkoli!«

»Moj bog, Stephen, upam, da ne boš ljubosumen, če me kakšen moški pogleda!«

Stephen se je zdrznil.

»Ljubosumneže preziram,« je nadaljevala. »Vedno sem jih prezirala!«

Vrgla je glavnik na toaletno mizico.

Glavnik je odskočil in padel na tla.

Stephen se je spet zdrznil. Metati predmete po tleh! To počne njegova žena! Obtožuje ga ljubosumnosti! Odšel je v vežo in ostal tam, dokler se ni pomiril.

»Moram biti potrpežljiv,« je mislil. »Saj ni ona kriva. Drugače je bila vzgojena. Tega se ne zaveda.«

Potem sta se zvečer in ponoči še večkrat prepirala v spalnici. Stephen ni maral nenehnega ugovarjanja in dokazovanja, vendar bi marsikaj presenel, samo da Stella zaradi neumnih flirtov ne bi prišla na slab glas. Toda vse je bilo zaman. Stelli se je zdelo koketiranje s katerimkoli občudovalcem nekaj tako naravnega kot je naravno, da pes pomaha z repom, če zagleda domačega človeka. Stephen je imel pri Stelli prav toliko uspeha, kot če bi skušal ustaviti pasji rep.

Pa vendar je bila njena želja, da bi jo ljudje zapazili, popolnoma nedolžna. Če bi se kateri izmed moških drznil kaj več, bi takoj opazila nevarnost in ga odbila. Prav ta nedolžnost igre pa jo je pogubila.

Vendar Stella ni bila gluha samo za Stephenove očitke glede moških. Zavrtilo se ji je v glavi zaradi prijateljstva, ki so ga ji izkazovala ženske kot na primer Phyllis Stearns in Myrtle Holland — slednja je bila tisto pomlad nekakšen Stelin idol — tako da je konec koncev imela Stephenovo mišljenje za zastarelo.

V shajanju z ženskami, kakršni sta bili Phyllis in Myrtle, je videla samo prednosti.

»Povsod ju je dovolj. Povsod sta dobrodošli,« je govorila. »Samo koristi imaš lahko od vsega, kar ti predlagata. Sveta nebesa, kako nevedni so lahko moški v rečeh, ki zadevajo boljšo družbo!«

Stephen jo je zjutraj, opoldne in zvečer opozarjal na nevarnost, v kakršni se lahko znajde človek, ki se preveč navezuje na prijatelje in ki se mu pri tem preveč mudi.

»Če bi se ravnala po tvojih nasvetih, ne bi šla nikamor. Iz mene bi rad naredil neumno zapečkarico. Myrtle pravi, da bi se ubila, če bi ji mož skušal tako ukazovati kot ti meni.«

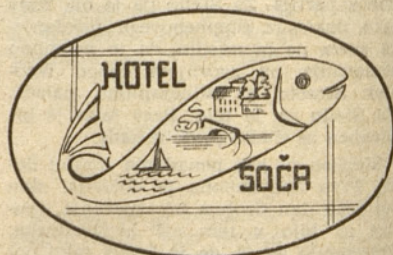
»Myrtle pravi! Oh, Stella, upam, da se ne pogovarjaš s prijateljicami o najinih zadevah?«

»Kje pa. Seveda ne. Govorimo samo o vremenu!«

»Toda Stella, že zdrava pamet bi ti morala povedati, da se ne moreš s komerkoli pogovarjati o razlikah v najinih mnenjih!«

»Hočeš reči, o 'prepirih', kajne? Seveda, v tvojih očeh ne bi našla milosti niti svetnica. Da se jeziš na tisto,

TURISTI!
OBIŠČITE
NAS
V SPECIALNEM
RIBIŠKO
LOVSKEM
HOTELU
„SOČA“
MOST NA SOČI

Hotel ima 54 postelj, apartmaje, vsaka soba ima svojo kopalnico, telefon in signalno napravo, tekočo mrzlo in toplo vodo ter centralno kurjavo.

Posebni prostori ribiška in lovska soba.

Novi »HOTEL SOČA«

bodo odprli 1. junija 1964.

Gostje bodo lahko izbrali ribiške in lovske specialitete. — Imamo lastni ribnik (postavljen).

Cene konkurenčne.

Za obisk se priporoča kolektiv

HOTELA »SOČA« — Most na Soči.

IZBRALI SMO ZA VAS

Takale dvodelna obleka je kot naša lašč za izlete! Imenujejo jo kavbojka in je iz 100 % bombažne tkanine. V Modni hiši imajo na razpolago tri vrste kavbojk v temnosivi barvi: dvodelno obleko, kakršno vidimo na sliki, obleko z rokavi in brez njih. Posebno praktična je prva, saj lahko nosimo h krilu svetlejšo bluzo ali pullover s kratkimi rokavi v ustrezni barvi. Zaenkrat imajo v Modni hiši na razpolago le kavbojke v originalni, to je temnosivi barvi v petih velikostih. Obleka bo prav gotovo všeč veliko obiskovalkam, saj je praktična, prav nič zahtevna in prijetnega kroja. Primerna je za prehodne dni, pa tudi poleti bo prišla kar prav, posebno tistim, ki si verno belijo glave z vprašanjem, kaj bi oblekle za izlet. Torej, odgovor za vas smo že našli v tem novem modelu Modne hiše v Ljubljani.

V MODNI HIŠI

kar se pogovarjam s prijateljicami! Ta je pa že prenuda!»

»Potem pa se norčujeta iz tebe. Ti ženski mi nista všeč. Rad bi videl, da bi se jima izogibala. Ne verjamem, da sta ti odkritosrčni prijateljici.«

»Seveda! Kritiziraj ju! Ti hočeš imeti prijatelje, obedovati hočeš z njimi, kvartati, igrati golf in se zabavati z njimi. Jaz pa nimam pravice do prijateljic. Myrtle pravi, da so nekateri moški tudi takšni, da so ljubosumni celo na ženine prijateljice. Zakaj, Stephen, mi jemlješ veselje prav do vsega? Zakaj me ne pustiš, da bi se nekoliko zabavala, ne da bi se potem morala prerekat s teboj? Tega mi je čez glavo dovolj.«

»No, v redu.«

»Da, rečeš, v redu, toda jutri boš spet začel. Ti mar kdaj oponašam, kar počenjaš?«

»Ne.«

»Torej?«

Stephen ni odgovoril.

»Tako, zdaj kar bodi slabe volje, trmoglav in molči. Zdaj boš ves teden tiho, govoril boš le o najnujnejšem. O, sveta nebesa!«

Naslednjega dne je Stella navadno že pozabila na také prepire.

»Na srečo imam trden značaj,« je rada govorila. »Oče mi je večkrat rekel, da me je bilo nemogoče spraviti v slabo voljo, ko sem bila še majhna. No, Stephen, nasmejki se!«

Ce se Stephen ni hotel nasmejčkati, je Stella zaloputnila z vrati in odšla v kopalnico. Čez pet minut jo je že bilo slišati, kako prepeva v kadi. Stephen je zaradi tega trpel.

VI

»Zakaj si se poročila z menoj, Stella?« jo je nekoč obupano vprašal.

»No, zato, ker sem bila nora nate. Zdelo se mi je, da si nad vsemi drugimi.«

»Kako je lahko ženska nora na moškega, kako ga lahko ljubi, pa se mu ne more nekoliko prilagoditi, pa se ne more odreči nekaj malenkostim, samo da bi mu ustregla?«

»Zakaj pa se ti ne bi prilagodil, zakaj se ti ne bi česa odrekel, Stephen? Zakaj, hudiča, si se poročil z menoj?« ga je zavrnila.

OSMO POGLAVJE

I

Po ironičnem naključju se je zgodilo, da je isti dogodek razblinil še zadnje meglice Stephenove ljubezni do Stelle — če je sploh kdaj šlo za ljubezen — in ga še bolj navezal nanjo.

Sredi prvega leta svojih svetovljanjskih uspehov je Stella z grozo zapazila, da bo bržkone postala mati. Tega si ni prav nič želela. Zdaj že ne. To bi bil zanjo strašen udarec, kajti zadel bi jo v trenutku, ko se je njen položaj v družbi začel najugodnejše razvijati. Otrok bi jo za leto ali več oddaljil od svetovljanjskega življenja. Potem

ko ni bilo nič več mogoče dvomiti, se je znebila še zadnjih ostankov miline in plemenitosti, ki so bili v njej.

Dan za dnem, noč za nočjo se je otepala grde resničnosti. Jokala je, lotevala sta se je obup in bes, kakor da bi se z besnim odporom lahko izognila usodi. Zelela si je samo to, da bi na kakršenkoli način in za vsako ceno ušla iz pasti, ki se je zaprla za njo in jo ujela.

Stella je v napadih jeze izgovarjala take besede, da je Stephen včasih moral iz sobe. Vse, kar je bilo zanj svetega v zakonu, se je pod ognjem neizbranih besed razletelo na drobne kosce.

Tiste jeseni se je Stephen večkrat odpravil na samotne sprehode po okolici Milhamptona, da bi se ognil Stelli in njenim očitkom in da bi se v mirni naravi kolikor toliko uravnovesil. Hodil in hodil je ter razmišljal. Zdelo se mu je, da se je usoda naposled le odločila, da ga stre. In vendar ni verjel v vsemogčnost usode; ni verjel, da bi sreča in nesreča prihajali med ljudi, ne da bi ti kaj storili za to. Trdno je veroval v nedotakljivi zakon vzrokov in posledic. Toda človek si dostikrat zamašni želi, da bi ne bil sam kriv svoje nesreče. Stephen je prišel v Milhampton samo zato, da bi se izognil strahoti očetovega dejanja. Zdaj pa se je znašel pred novo strahoto: svojo usodo je povezal z žensko, ki je ne ljubi in ki je ni nikoli ljubil. Poročil se je, da bi ušel penziju gospe Bean. Zdaj pa bi se rad vrnil vanj! Nekateri grdobije človek lahko laže prenaša kot umazanost. Dom mu je bil zdaj samo še zavetje.

Stephen si ni prizadeval, da bi Stello spametoval. Ze takoj na začetku ji je bil rekel, da mora dejstvo pač sprejeti tako, kakršno je, pa naj bo rojstvo otroka še tako neprijetna zadeva. Tudi zanj je bilo neprijetno. Toda oba se morata sprijazniti s tem. Druga ni mogoče storiti. Res ne. Ko ji je tako dopovedoval, kaj hoče, je bil kar se da prijazen, govoril je, kot če bi bila nespameten in bolan otrok.

Stella se je počasi pomirjala. Manj in manj je jokala in obupovala. Čez dober mesec dni pa se je čisto umirila. Delovala je narava. Stephen je vedel, da človek ni zmožen trajnega močnega čustva. Zasledoval je krivuljo njene pomiritve, kot da bi šlo za bolezen. Misli si je bil, da se bo Stella počasi sprijaznila s položajem, vendar pa ni pričakoval, da se bi to sprevrglo v zanimanje in veselje.

Nekega januarskega večera mu je pokazala oblekco, ki jo je bila skrivaj sešila. V vsak rokavček je vtaknila prst in ni mogla zadržati veselja.

»Kaj ni ljubka?« je veselo rekla.

Stephen je ves presenečen gledal oblekco. Kaj ni Stella še pred šestimi tedni rekla, da za tega otroka ne bo niti mignila s prstom? Ni se mogel zadržati, da ji tega ne bi oporekel.

PSST

GIOVANNI VARRONDI bi bil verjetno na lestevici svetovnih rekordov v prevarah precej visoko. V Messini na Siciliji je prestrezal na ulici blagajnike podjetij, trgovin in bank in jim prijazno svetoval: »Dajte mi pet tisoč lir, pa bom molčal... Ne bom vas prijavil, da že leta in leta kradete v podjetju, ki vam daje vsakdanji kruh...« — Pred sodiščem je povedal, da se mu je metoda izpridila šele pri petinpetdesetem blagajniku, ki slučajno — bil je začetnik ali kaj — ni kradel denarja svojega podjetja. — Sodnika je zanimalo, kako si je izbiral žrtve in Varondi je samozavestno odgovoril: »Poznam jaz svoje stranke...«

V ST. LOUIS je prišel Indijanec, ki se doslej ni premaknil s svojih prerij. V restavraciji je naročil pivo. Postavili so mu ga na lepenkast obroček in prav ta je vzbudil njegovo posebno pozornost. Čez četrte ure je hlastno še enkrat poklical natakarja. Zatikalo se mu je v grlu, ko je izdaval: »Hitro, še eno pivo, a to pot brez piškota!«

SOMERSET MAUGHAM je dobil iz Sovjetske zveze paket z nekaj kilogrami kaviarja. Ker ni bil nikjer označen pošiljatelj, je prepričan, da gre za aro na račun njegovih avtorskih honorarjev v Sovjetski zvezi. Naračunal jih je 575.450 funtov. Sovjetska zveza ni pristopila k Bernski konvenciji o zaščiti avtorskih pravic in ne plačuje tujim pisateljem nobene odškodnine za prevode njihovih del. Lahko pa pridejo v Sovjetsko zvezo in denar porabijo. Somerset Maugham bi pri svojih 90 letih živel lahko z njim tja do kakšnega 150. leta.

VELIK USPEH si obeta ameriški televizijski producent Vic Berg od nastopa svetovnega boksarskega prvaka Cassiusa Claya v novi televizijski igri. Cassius pa se ne bo niti boksar niti govoril — oboje zna prav dobro — ampak bo igral gluho-nemega.

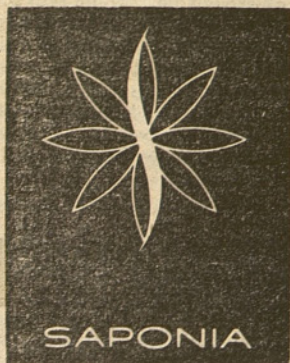
SINOVE Gine Lollobrigide in Else Martinelli, oba stara osem let, so zadnjič presenetili, ko sta ravno odlagala zadnje kose obleke. Prestrašenim vzgojiteljem sta nedolžno pojasnila, da sta se nameravala igrati — filmske zvezde.

DVA POLICIJSKA avtomobila sta drvela pred kratkim ponoči proti Herrengasse 14 na Dunaju. Vrata v uradih spodnještajške deželne vlade je sprožil alarm, ko je po polnoči zaslišal glasove v drugem nadstropju. Vlomilci, vohuni? Enajst policistov je obkolilo trakt. Marsikomu je bilo nerodno, ko so odkrili, da ni nič nevarnega: samo neki vladni svetnik, njegova tajnica in steklenice šampanjca so »delali nadure«.

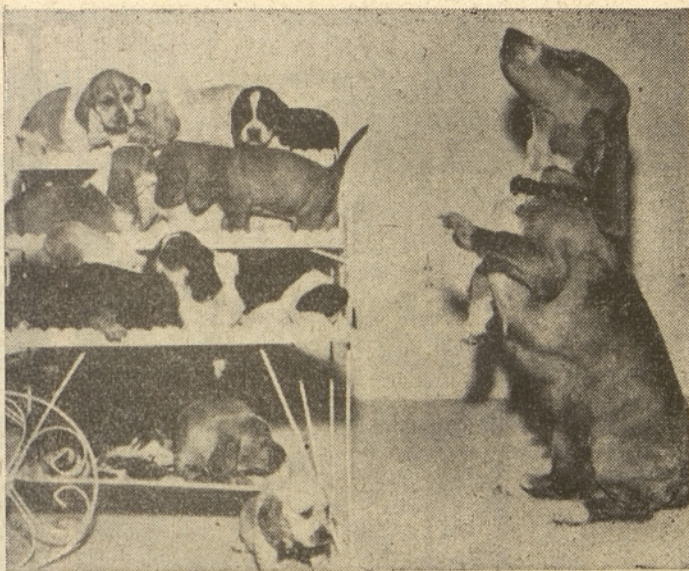
Zlato, zlato...

Ce je Richard Chamberlain, televizijski dr. Kildare, še tako priljubljen, mu filmski agent Bond, v civilu angleški igralec Sean Connery, resno načenja slavo. Na naši sliki se v Pinewoodskih studijih pri Londonu ukvarja z igralko Shirley Eaton. V filmu »Zlati prsti« skušajo sovražniki oropati Ameriko njenih zlatih zalog v Fort Knoxu. Shirley igra očarljivo angleško tajnico, ki jo njen ameriški milijonarski šef umori z zlato barvo, ko zve, da ima zveze z Bondom, britanskim agentom 007. Sean Connery je znan po realistični igri: nekoč je prisolil močno filmsko klopoto Gini Lollobrigidi.

V New Yorku se je začelo

V viharju in dežju je predsednik ZDA Johnson odprl 22. aprila svetovno razstavo v New Yorku. Vendar četrtina paviljonov še ni dograjená. »Dvorana znanosti« bo na primer odprta šele od avgusta naprej. Kot kaže pogled na razstavišče iz zraka, pa je že v sedanjem obsegu prikaz svetovnega gospodarstva, znanstvenega in kulturnega napredka izredno impozanten. Razstava ima geslo »Mir po poti razumevanja«. Na otvoritvi je imel predsednik Johnson zelo optimističen govor, v katerem je izrazil prepričanje, da bodo obiskovalci prihodnje svetovne razstave našli Ameriko brez revežev, Ameriko, v kateri ne bo več diskriminacije zaradi barve kože, porekla, prepričanja in vere. Črnske demonstracije na dan otvoritve so pokazale, da je do tega cilja še precej daleč.

↗ Množični sprehod

S prezirom za zakone, s katerimi utesnjuje svobodo današnja oblast na Divjem zahodu, vozi jazbecarka Eliza Doolittle okrog svoj zarod dvanajstih mladincev v nežni mladosti petih tednov. V Lucsonu (Arizona), kjer si je izbrala za gospodarja Arnolda Smitha, so izdali odredbo, da smeje psi na ulico samo na vrvi. Jazbecarka, ki ima za seboj že 29 prvenstev na tekmovanjih, je prepričana, da zanjo ne veljajo isti zakoni kot za uboge cestne pasje pare in se mirno sprehaja brez vrvice, zraven pa še v štirih nadstropjih prevaža svoje potomstvo.

Reklama na visokem nivoju

S čudovito panoramo Capetowna v ozadju izvaja južnoafriški artist Nick Hayes vratolomne akrobacije na vrhu 26 nadstropij visokega nebotičnika. Kmalu se bosta pomerili v cirkuških umetnijah južnoafriška skupina »Gazela« in ameriška akrobatska skupina, pa je bilo treba poskrbeti, da se tekmovalci navadijo višin in obenem naredijo učinkovito reklamo za srečanje, od katerega si ne obetajo samo aplavzov, ampak tudi polne blagajne.

Biser

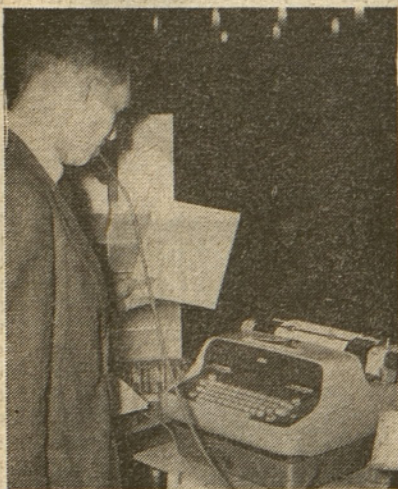
**Številne zahvale
kolektivu
in doseženi uspehi
na tekmovanjih,
zagotavljajo, da je „Biser“
pisalni stroj odličen.**

PROIZVAJA slavko rodić BUGOŠNO

Lahkih koles naokrog z lastnim hotelom

Za 11-člansko družino Metcalf iz Chertseya v Veliki Britaniji je bilo doslej skupno potovanje velik problem. Rešili so ga kaj preprosto: kupili so avtobus in ga predelali v dnevno (in nočno) sobo z 11 posteljami, kuhinjo in kopalnico. S seboj vozijo tudi velik tank za vodo, tako da se lahko kopljejo sredi mesta. Letos nameravajo s svojim hotelom na pot v Francijo, Belgijo, Švico, Nemčijo, Italijo in Avstrijo.

»Possum« pomaga hromim

Hrome žrtve poliomielitisa ne bodo več tako navezane na pomoč drugih, če se bo razširil britanski izum »Possum«, s katerim bodo lahko pisali na poseben pisalni stroj, naravnnavali radio ali televizor, uporabljali telefon, pozvonili na zvonec itd. Ustne mišice bolnikom še služijo, zato je »Possum« zasnovan na sesanju, ki daje potem impulze priključenim aparatom.

SOVJETSKO-

V ranem jutranjem svitu je hitel nekoga dne proti koncu aprila skozi britanski sektor Berlina temnozeleni avtomobil vojne policije. Brez posebnih ceremonij je na obmejnem prehodu Heerstrasse zavozil na vzhodnonemško stran. V manj kot pol ure se je spet pojavil in odpeljal nazaj v britanski sektor.

Le malo ljudi je vedelo, da so se potniki avtomobila medtem premenjali. Prvič je bil v njem Gordon Arnold Lonsdale, obtožen v Veliki Britaniji vohunstva za Sovjetsko zvezo in obsojen leta 1961 na 25 let strogega zapora. Brž ko so ga Angleži izročili v vzhodnonemškem sektorju Berlina sovjetskim zastopnikom, so dobili v zameno svojega agenta Grevillea Wynnea. Lani so ga v Moskvi obsodili na 8 let zapora zaradi špijoniranja za Veliko Britanijo.

Oba zamenjana agenta sta do aretacije veljala za poslovna človeka. Seveda: nihče nima v potnem listu napisano, da je vohun. Anglež Wynne je često križaril po vzhodnoevropskih državah in »organiziral britanske razstave«, dokler ga niso 2. novembra 1962 v Budimpešti aretirali in v Mo-

feljton

ZLOČINI, KI SO PRETRESLI SVET

18

ŽRTVE NEVARNE MAJORKE

Za tako zapeljivo lepotico, kakršna je bila svojčas Antonija Weber, se moški kaj radi ozirajo. Ta ženska bi bila vzbujala pozornost, četudi bi ne bila glavna »junakinja« takrat najbolj škandaloznega in hkrati najzagonetnejšega sodnega procesa.

Za tako zapeljivo lepotico, kakršna je bila svojčas Antonija Weber, se moški kaj radi ozirajo. Ta ženska bi bila vzbujala pozornost, četudi bi ne bila glavna »junakinja« takrat najbolj škandaloznega in hkrati najzagonetnejšega sodnega procesa. Še dandanes, pripoveduje sodni zdravnik dr. Weimann, po malone petdesetih letih, vidim Antonijo, vdovo po majorju Schönebecku, kako stopa pred menoj v rafinirano preprosti črni obleki, v pasu vitka kakor osa; stopa po promenadi berlinskega mestnega središča; na ticiansko rdeče pobarvanih laseh se ji pozibava velikanski florentinec, kakršni so bili tiste čase v modi. Bilo je v poznem poletju 1910. Sredi Berlina je bil nedeljski popol-

danski koncert. In to je bil dobrodošel povod, da so se Berlinčani na sprehodu ogledovali in se občudovali. Ves »gospodski« Berlin se je tiste čase ob nedeljskih popoldnevih gnetel na promenadi, ki je bila pravi sejem nečimrnosti, radovednosti in opravičivosti — in pomenki so se sukali okoli lepe, zapeljive »majorke«.

»Nezaslišano!« so sikale dame. Mamice so vodile naraščaj proč od bližine zloglasne dame. Takrat sem imel kakih šestnajst let. Radoveden, da so mi kar lica gorela, sem prebiral poročila o sodni razpravi proti majorji in si s tem nakopal nejevoljo svoje matere. Majorja je bila obtožena, da je ljubčka nagovorila k umoru. Umorjen je bil njen lastni mož, major

BRITANSKI ŠPIJONSKI „DAJ-DAM“

Greville Wynne se je po letu in pol spet objel z ženo Sheilo

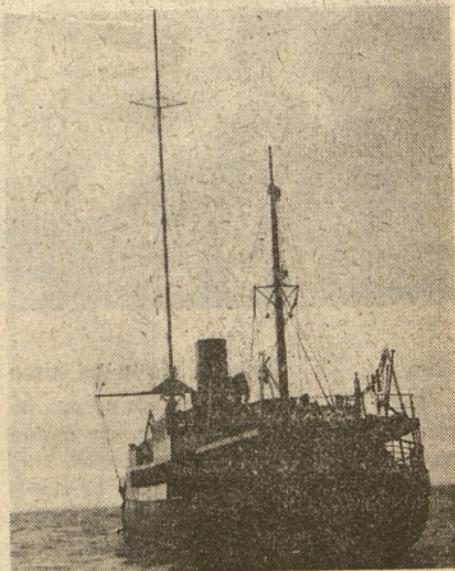
skvi na procesu proti vohunu Olegu Penkovskemu obsodili na osem let zapora. Penkovski je plačal špijoniranje za Zahod z glavo.

Gordon Lonsdale je preživel mladost v Kanadi, od koder je leta 1955 prišel s ponarejenim potnim listom v Anglijo. Marca 1961 so ga aretirali in mu skušali pred sodiščem dokazati, da je glavna oseba vohunske »afere Portland«. Zaradi pretiranega zanimanja za oborožitev britanske mornarice z raketami in gradnjo atomskih podmornic so mu prisodili nič manj kot četrto stoletja ječe.

Oba sta prestala približno osmino kazni, dokler ju niso na pobudo Sovjetske zveze zamenjali. Vsa zadeva zelo spominja na februar 1961, ko sta si ZSSR in ZDA izmenjali težji ribi: sovjetskega vohuna Rudolfa Abela, obsojenega na 30 let ječe, in Francis Garyja Powersa, ki so ga nad Sovjetsko zvezo sestrelili z vohunskim letalom U-2, kar je razbilo vrhunsko konferenco v Parizu maja 1960. Vzhodna stran je tedaj navrgla še ameriškega študenta Frederica Pryorja, osumljenega v Vzhodnem Berlinu ekonomske špijonaže za Ameriko.

»Beatlesi« še z morja

15 kilometrov od vzhodne angleške obale, takoj za mejo mednarodnih voda, se je usidrala 763-tonska ladja »Caroline« in začela veselo oddajati program s svojih 3000 plošč, med katerimi so celotna »zbrana dela« Beatlesov. Piratske oddaje dobro slišijo v Londonu in vsej vzhodni Angliji. Čeprav se mešajo valovi z neko belgijsko radijsko postajo in motijo tudi zveze z ladjami na morju, »Caroline« ne morejo do živega.

Gustav Schönebeck. Grešni kapetan Goeben pa si je v celici sodil sam. Zloglasna vdova je duševno zbolela, tako so vsaj poročili psihiatri, zato se sodni proces ni nikoli končal. Ljudstvo je šušljalo o »razredni justici«. Tako je, male obešajo, vi sokim pa prizanašajo. Toda tri leta pozneje je ljudstvo vendarle izsililo proces, ki je razkril najintimnejše skrivnosti garnizona nekje v takratni vzhodni Prusiji. Majorki je šlo za glavo. Tistemu, ki je koga nagovarjal k umoru, je pretela smrt na kazen. Nu, kljub hudi obtožbi je ostala obtoženka na prostem, potem ko je položila petdeset tisoč mark kavcije. Namesto da bi jo vtaknili v ječo, je majorka s svojo služničadjo prebivala v devetih sobah berlinskega hotela »Prestolonaslednik«. Pred porotnim sodiščem ji ni bilo treba sesti na zatožno klop, marveč so ji ponudili udoben stol, na katerem je sedela pred svojimi sodniki. Negovali so jo: njen drugi zakonski mož in pol ducata uglednih zdravnikov in psihiatrov. Kljub vsej skrbi in negi pa majorka ni prestala procesa. Začela je kričati, kadar so razpravljali o njenih ljubimcih, ki so se vrstili od polkovnega poveljnika do njenega sluga. Vsem tem »žrtvama« je tožila o svojem trpljenju ob strani šestnajst let starejšega majorja dragoncev, ki se je pisal Schönebeck. Toda

le eden izmed ljubimcev je segel po orožju, da bi »ubog«, zlorabljen lepoticu rešil njenega mučitelja. Kako da je bil to ravno stotnik Goeben? Tega vprašanja pred sodiščem niso nikoli rešili. Petero zdravnikov je potrdilo, da majorka ni nožna prisostvovati razpravi in da je v »mrtni nevarnosti«. Razpravo so prekinili in je niso nikoli obnovili. Neki »sebeni« sanatorij za živčno bolne v Berlinu je sprejel premožno pacientko v svojo oskrbo. Profesor Eulenburg jo je dan na dan zdravil s hipnozo. Zdravljenje se je tako dobro obneslo, da je Antonija kmalu postala spet presenetljivo podjetna. Nič več ni bilo govora ne o duševni bolezn, ne o zlomljenem srcu. Tisto nedeljsko popoldne v avgustu 1910 se je ponosno sprehajala po promenadi. Da sta zaradi nje ležala v grobu že dva človeka, je očitno ni niti malo prizadelo. Njene vijoličaste očarljive oči so kljubovale sovražnim, radovednim, pohotnim pogledom. Njene oči in vse njeno vedenje je potrjevalo njeno nedolžnost. Večina je sodila, da je lepa vdova prekanjena igralka, čarovnica, ki je očarala sodnike, javne tožilce in strokovnjake. Eden izmed strokovnjakov, ki so spoznali Antonijo za duševno bolno, je bil moj poznejši učitelj in dober prijatelj profesor Strauch. Ko sem po njegovi smrti podedoval nje-

govo zbirko slik in beležk, sem našel tudi zapiske o »oficirski tragediji v Allensteinu.«

BOGU ZA HRBTOM

Le kdo se danes še spominja, kje je bil Allenstein? To je bilo podeželsko mesto, nekje blizu Mazurskih jezer v južnem delu takratne vzhodne Prusije. Mestece je imelo takrat kakih trideset tisoč prebivalcev, velike žage, pivovarne, tovarno strojev in razvito trgovino z lesom in hmeljem. Za časa nemškega cesarja Viljema II. je imelo to mestece močno vojaško garnizijo, ki je dajala vsemu Allensteinu značilen obraz. V mestu sta bila nastanjena dva pešpolka, polk poljske artilerije, polk dragoncev, dva divizijska štaba in neki štab brigade. Vsak tretji možki v Allensteinu je nosil uniformo. In kjer prevladuje pisana vojaška suknja, tam že od nekdaj manjka ženskih kril. To so bila tla, kjer se je lahko Antonija temeljito uveljavila s svojimi čari, tako da je naposled postala »smrtno nevarna«. A kdo je bila pravzaprav Antonija?

PRVA ŽRTEV BREZUMNE LEPOTICE

»Očka, nekaj nujnega ti moram povedati,« je prosila štirinajstletna Antonija svojega očeta.

Poletno slovo od zime

V Zürichu imajo že dolga leta navado, da se drugo nedeljo v aprilu z veselimi otroškimi slavljenjem poslovijo od starke zime. Navadno jim nagaja muhasta pomlad, letos pa je bila tisto nedeljo že prava poletna vročina. Le močan fen je pihal, da so krilca mladih dam veselo frfotala. Četverovprega je peljala velikega sneženega moža, v moderni deželi, kot je Švica, seveda iz plastične mase. Pristen sploh ne bi smel biti, ker bi se jim še pred koncem spreveda razlezel.

feljton

»Ljubček, takoj moram v tvojno.« To varnar tisti trenutek res ni utegnil poslušati čenč svoje hčerke iz prvega zakona. Imel je posla v svoji veliki tovarni vagonov v Gorlicah. »Kar mamici povej, če se tako mudi!«

Ampak to, kar je hotela Antonija zaupno povedati svojemu očku, ni mogla zaupati nikomur drugemu: danes dopoldne, pri verskem pouku za birmo, jo je gospod arhidiakon kar na lepem vzel k sebi v naročje. Bila je tako osupla, da se ni znala odtegniti, pa saj se tudi ni hotela, kajti na skrivaj je že dolgo gorela za »svojega« pastora. Se le ko je Antonijo kar na lepem začela kuhati vročica, je industrijska zaskrbelo, da je prislunil, kaj vse mu je pripovedovala štirinajstletna frkljica.

»Tak tako, praviš, ga hočeš arhidiakona za moža?« se je zasmel industrijec. In Antonijo je brž minila vročica. Zelo prepričevalno je opisovala očetu, kaj se je zgodilo. Industrijec je poklical duhovnika na razgovor. Ta je priznal, zatrjeval pa je, da se mu je deklica sama ponujala. Tisti dan, ko so uvedli preiskavo, se je arhidiakon ustrelil.

»Pozabiva to zadevo, ljubica!« je odločil industrijec. Toda lepa Antonija ni mogla

nikoli pozabiti, kaj se je zgodilo pri verojku. Kadarkoli se je znašla v družbi lepih fantov, na plesnih večerih, na svojih prvih zabavah, je obujala spomine. Brž ko ji je bil všeč kak mlajši možki, ga je povabila domov in praznovali so zaroko. A ko je Antonija поблиže spoznala zarocenca, se je ustrašila zakonske zveze. Tri nadebudne ženine je že odslovila. Koliko zarok sme in more razvezati mlado dekle iz »dobrega« hiše, ne da bi zapravilo ugled? »Tisti, ki pride zdaj prosit za njeno roko, jo bo tudi dobil in vzel,« je odločil premožni industrijec. Tistikrat so ob pustu v Gorlicah praznovali veliko svatbo v neki oficirski družini. Antonija je plesala že z vsemi mladimi poročniki. Nobeden ji ni bil posebno všeč. Med njimi se je znašel tudi neki kapetan iz Bernstadta, iz sosednjega malega garnizona, ki je bil pravi lepoteč. Brke je imel zavihane kakor star huzar, bil je širokopleč in postaven.

»Kdo pa je to?« je poizvedovala Antonija. Poročniki so se smejali. Kapetan Schönebeck, fant od fare! Ampak oči ima samo za konje, za svojo službo in...

»In?« je radovedno vprašala Antonija.

»In za lov.«

● nadaljevanje prihodnjč

MALA ŽRTEV VELIKIH

Nihče ni mislil, da je mogoče, pa se je zgodilo: v civilizirani deželi so domala vsi zdravniki pozabili na prisego, da bodo pomagali trpečim, in so zaradi sebičnega protesta proti novemu zakonu o socialnem zavarovanju začeli stavkati. Zakonski predlog bi pomenil izboljšanje zdravstvene službe v Belgiji, bi pa precej zmanjšal izredno visoke zaslužke belgijskih zdravnikov. 1. aprila je okoli 10.000 zdravnikov od 12.000, kolikor jih je registriranih v zdravniški zbornici, začelo odrekati bolnikom pomoč. Stavka je imela politično ozadje: nazadnjaška stranka z zvanečim imenom »Stranka svobode in napredka« je izgubila pri volivcih vso za slombo v zvezi s krizo v Kongu in je hotela preko aristokratskega vodstva belgijskega zdravniškega združenja znova poseči v politično dogajanje.

Proti neodgovornemu početju zdravnikov se je dvignila vsa belgijska javnost. Demonstracije so bile posebno odločne v delavskem središču Charleroiu. Go-

Zdravnika Robrechtsa in Geensa peljejo v zapor, ker sta zakrivila smrt 15-mesečnega Erica

Lepa, a nevarna majorka Antonija Weber.

RAZPRTIJ

vorniki so poudarjali, da so zdravniki v nasprotju z vsemi moralnimi normami svojega poklica pustili na cedilu tisoče bodočih mater, ki pričakujejo otroke, in druge sohrzavljane, potrebne pomoči.

Zdravniki so množično odhajali v Luksemburg, Francijo in Nemčijo, da bi se izognili posledicam nepremišljenega dejanja, v katerega jih je pahnilo nazadnjaško vodstvo poklicne zbornice. Vlada je razglasila mobilizacijo vseh zdravnikov — rezervistov in rekvizicijo zdravnikov, zaposlenih po mestnih in občinskih bolnišnicah.

Družini delavca Renéja Moon sa iz Tongerlooja pri Antwerpnu je stavka ugrabila petnajstmesnega sinčka Erica. S hudim vnetjem oprsnice so ga pripeljali k doktorju Robrechtsu; ta ga ni hotel sprejeti in ga je poslal h kolegi Geensu. Tudi ta ga ni pregledal. Ko sta na moledovanje družine prišla k bolniku šele zvečer, je bilo prepozno. Eric je postal nedolžna žrtev sebičnih belgijskih zdravnikov.

Po 18 dneh je vlada pristala na pogajanja z zdravniki. Nečedne stavke je bilo konec.

Spomenik zaživa

Prav malo je verjetno zemljanov, ki bi dobili že pri 30 letih spomenik. Ta redka čast bo doletela Jurija Gagarina, prvega človeka, ki je poletel v vesolje. Na križišču Leninevega in Univerzitetnega prospekta v Moskvi bodo po načrtu arhitekta V. Datiuka in v izvedbi kiparja L. Kerbela postavili steber z Gagarinovo glavo, v spomin na zgodovinski 12. april 1961, ko je prvi astronaut premagal zemeljsko težnost.

PSST

BOLNICARKO v porodnišnici malajske prestolnice Kuala Lumpurja so zalotili, ko je zamenjala novorojenčka z drugim. Zaprl so jo in pri zaslišanju izve-

deli neljubo novico, da se je s tem ukvarjala že od marca 1963 in v celem zamenjala kakih petdeset novorojenčkov. Vprašali so jo, čemu je to počenjala. »Zabavalo me je, da starši niso odnesli domov svojih otrok, ampak tuje.« Ni važno; da so jo spoznali za noro in strpali v zavod za duševno bolne. Hudo je pri vsej stvari to, da si ni o svojem »hobbyju« delala nobenih zapiskov in da ga zdaj ni človeka v Kuala Lumpurju, ki bi lahko prisodil pomešane novorojenčke pravim staršem.

GLASILO PARISKIH študentov je objavilo tole vest. Znano je, da ni inkvizicije, ki bi spravila pri zaslišanju eno samo besedo iz Korzičana, ki nečesa neče izdati. V tem duhu je maturant s Korzike poslal po izpitu očetu v Ajaccio brojavko: »Lahko si ponosen na svojega sina stop štiri ure so me spraševali pa nisem povedal niti besede stop«.

SODNIK PETER ASHWOLD iz Chicaga je upošteval zahtevo gospe Helen Burty in razvezal njen šestletni zakon z Martinom Burtyjem, trgovcem s kemikalijami. Vzrok: mož se ni zasmel niti najbolj duhoviti šali, zaradi česar je morala njegova žena v družbi neprestano zardevati. Ker so vsi mislili, da je njen mož tepec brez smisla za humor. Resni mož se je zastoj branil, da razume vsako šalo, a da mu narava ni dala daru za smejanje.

AMERIŠKA TELEVIZIJA je prenašala intervju z mlado pesnico, ki so jo odkrili čisto slučajno. Njene pesmi so natelete med bralci na velik odmev. Novinarjevo vprašanje je bilo čisto ameriško: »Ali mislite, da vaše pesmi zaslužijo, da jih berejo v ameriškem radiu?« Dekle je sramežljivo odgovorilo: »Mislim, da zaslužijo. Ne pričakujem seveda, da jih bodo čitali za velike sprejemnike, transistorjev pa so vredne, menim.«

SODIŠČE V BONNU je pred kratkim razsodilo delovni spor takole: »Ni mogoče smatrati za nesrečo pri delu, če se uslužbenec nerodno nasloni s komolci na pisalo mizo in si podpre glavo, potem pa mu komolci zdrsnijo in si pri tem poškoduje na robu mize nos ali brado. V takem primeru nima pravice do odškodnine za stroške zdravljenja, ampak jih mora prevzeti sam, po povratku na delo pa zasluži za disciplinsko kazen, ker je izostel z dela zaradi neprimernega vedenja na delovnem mestu.«

NEKI FRANCOZ je hotel doseči ločitev zakona, ker žena vsako jutro vstaja že ob petih in igra v spalnici na flavto. Sodniku se ni zdelo vredno razvezati zakon, ampak je dal možu salomonski nasvet: »Kupite si trobento, vstajajte ob pol petih in začnite koncert. Ko se žena priključi s flavto, tekmuje, kdo bo glasnejši!«

ALBANSKA UPRAVA državne varnosti je omejila hitrost diplomatskih avtomobilov na 60 kilometrov. Ganljiva skrb, da se ne bi kak tuj predstavnik ponesrečil? Ne: albanska policija ima le džipe in ne more nadzorovati tujih državljanov, če preveč dirjajo po cestah.

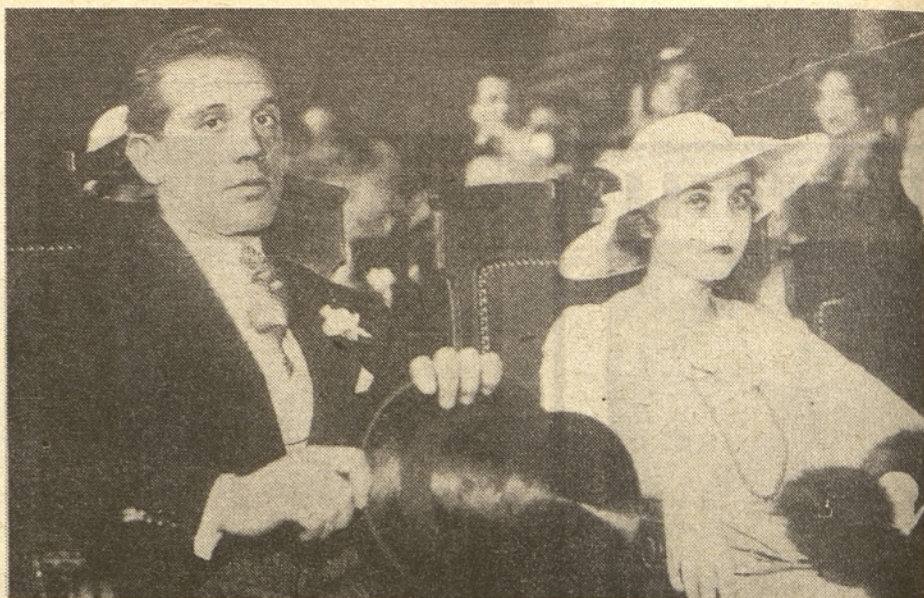
ZASTITNA KREMA ZA ROKE SA SILIKONIMA

OCTA

PROIZVODI: NEVA ZAGREB

SEDMI SKOK

**BARBARA HUTTON,
MILIJARDERKA
IN SVETOVNA REKORDERKA
V LOČITVAH, SE JE
SPET POROČILA**

Od trenutka, ko sta se spoznala, se poročila in se ločila, je minilo le nekaj mesecev. Za Porfiria Rubiroso je bila poroka z Barbaro Hutton (slika zgoraj) le kratek intermezzo v vihnem razmerju z igralko Zso Zso Gabor. Barbara ne ve, kaj ji je bilo, da je vzela za moža takega vihrača. »Saj sploh ni bil moj tip,« pravi. Razen lepega čeka in konjušnice je dobil mož za odpravnino še štirimotorno letalo.

Srečna zakonca Cary Grant in Barbara Hutton ne kaj dni po poroki (slika desno). Novoporočenca sta preživljala medene mesece v razkošni vili na Beverly Hillsu — s parkom, bazeni, teniškim igriščem in tratami za golf. Čeprav je Barbara bila mlada in lepo oblečena (iz Pariza si je naročila letno tristošestdeset oblek — za vsak dan drugo), pa je vendar trpela zaradi grdega črva ljubosumnosti.

Barbara je celih pet let čakala polnoletnosti, da se je lahko poročila z ruskim princem Mdivanijem, ki pa je v zakonu kaj hitro pokazal zobe (slika ob naslovu).

Rekorderka v porokah in ločitvah je že nekajkrat menjala vero in boga. Za sedmega moža je sprejela novega boga — velikega in modrega Budo (levo).

Sedmi je. Po ruskem princu v izgnanstvu, po danskem grofu, slavnem hollywoodskem igralcu, drugem ruskem princu, dominikanskem playboyu in včasih diplomatu ter nemškem baronu (in obenem teniškem šampionu) je napočila ura za francosko-vietnamskega princa.

Poroča je bila v mehiški vasi Juitepec. Zenin ima osemindvajset let in borno imetje. Piše se Doan Vinh in je slikar. Nevesta ima enainpetdeset let, približno toliko milijonov v dolarjih, osemindvajsetletnega sina in neomajno voljo do zakonskega življenja. Počutim se, kot da bi imela petnajst let: tokrat sem prepričana, da sem našla moža, ki mi je usojen,« je izjavila novinarjem. Piše se Barbara Hutton Mdivani Roventlow Grant Troubetskoy Rubirosa von Cramm Vinh.

Svetovna rekorderka v porokah in ločitvah je mirovala skoraj šest let oziroma od 29. decembra 1958, ko se je ločila od zadnjega moža.

Barbara Hutton je začela »zakonsko« kariero v rosnih deklinskih letih. Takrat je živela v penzionatu, matere ni imela (naredila je samomor), oče pa se ni zmenil zanjo, ker je bil jezen na strica: legendarnega Franka Woolwortha, izumitelja »block-notesa« in ustanovitelja velikanske mreže veleblagovnic »Macy's«, ki je vse svoje premoženje prepustil Barbari.

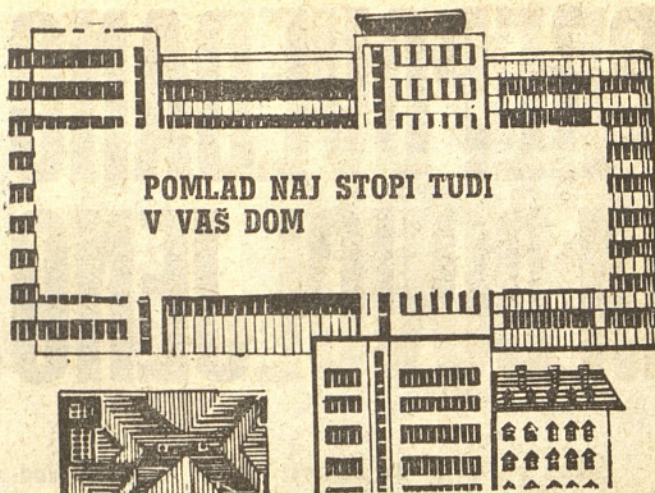
Dekle se je zaljubilo v Alexisa Mdivanija, ruskega princa v izgnanstvu, šarmantnega avanturista, ki je v tistem hipu, ko je Barbara izpolnila dvajseto leto in podedovala ogromno premoženje, dosegel ločitev in se poročil z Barbaro, postal v zakonu »divjaški«, tako da je sreča trajala komaj dve leti in dan. Potem je prišel na vrsto danski grof Kurt Hauwgwitz Reventlow, ki pa je bil velik lažnivec, saj sploh ni bil Danec, marveč Nemec, ki se je po naključju rodil v Kopenhagnu; razen tega pa niti ni bil grof. »Dovolj je tujcev, naslednji bo Američan,« je sklenila Barbara.

In se poročila s slavnim ameriškim igralcem angleškega porekla Caryjem Grantom. Ta pa je bil presladen in preveč priljubljen pri nežnem spolu vse zahodne poloble. Ljubosumno in razočarano Barbaro je lahko potolažil le nov mož. To je bil ruski princ Igor Troubetskoy, prijazen gospod, ki pa ni bil dolgo »Mister Hutton«, ker »sem bila bolna«. Za zdravnika naj bi bil dominikanski playboy Porfirio Rubirosa. Toda nevesta ni imela sreče z zdravjem tudi ob tako skrbni »negi«. Dva dni po poroki si je zlomila nogo, ženin pa jo je pobrisal na jahto, kjer ga je čakala latinske ljubimce ljubiteca Zsa Zsa Gabor. Za kazen se je Barbara po dveh mesecih ločila od njega.

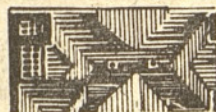
Leto in pol je nesrečna Barbara premišljala o minljivosti vsega posvetnega, nato pa se je zapodila za teniškim igralcem, nemškim baronom Gotfriedom von Crammom. Rekla je, da ve, kaj počne in da bi »moralala srečati Gotfrieda pred dvajsetimi leti«... Tako je trdila tri leta in še zadnje dni pred ločitvijo.

Pravijo, da je nevesta prisilila sedmega ženina, da je podpisal listino, po kateri je njuno premoženje strogo ločeno. Osel gre le šestkrat na led...

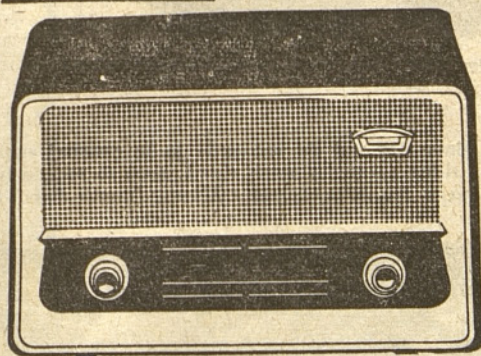
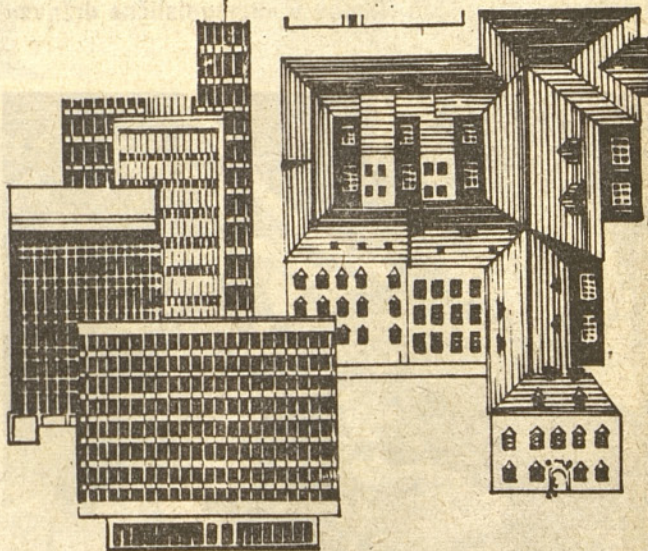
S. I.

**POMLAD NAJ STOPI TUDI
V VAŠ DOM**

VAŠ PRILJUBLJENI MAJHNI SPREJEMNIK

VESNA DE LUXE

- ODLIČEN TON
- IZREDEN SPREJEM
- ENOSTAVNO POSLUŽEVANJE
- PRIKUPNA ZUNANJA OBLIKA
- ZMENA CENA

**PRODAJNO SERVISNA
ORGANIZACIJA
LJUBLJANA**
KOTNIKOVA ULICA 6
FILIALE: LJUBLJANA,
BEOGRAD, ZAGREB, SA-
RAJEVO, SKOPJE, SPLIT,
RIJEKA, TITOGRAĐ IN
MARIBOR.

PREPOVEDANO IN DOVOLJENO

Znana stvar je, da so naši filmski trgovci v zadnjih desetih letih pri odkupu ameriških filmov dostikrat naleteli na tisti paragraf, ki prepoveduje izvoz določenih ameriških filmov v »komunistične države«.

»Upornik brez razloga« je drugi film pokojnega Jamesa Deana.

»Mož z zlato roko« — izreden igralski uspen Franka Sinatre.

Primer filma »Od tod do večnosti« je še posebej zanimiv. Knjiga Jamesa Jonesa so že zdavnaj lahko izdali tudi v »komunističnih deželah«, filma pa nismo smeli videti. Zdaj so menda tudi v Ameriki uvideli nesmiselnost te odločitve in tako bomo prihodnje leto videli film z Montgomeryjem Cliftom, Donno Reed in Frankom Sinatro. Bržkone ga bo za nas odkupila »Morava« iz Beograda.

»Tem trši bo udarec« — eden zadnjih filmov pokojnega Humphreya Bogarta, je filmski traktat o korupciji v ameriškem boksarskem športu. Ga bomo odkupili?

»Baby Doll« s Carol Baker in Karlom Maldenom, pod vodstvom Elia Kazana.

USIA (Ameriška agencija za informacije) je sestavila neke vrste seznam filmov, ki niso za prodajo v »komunistične države«. To so bili v glavnem vsi najboljši ameriški filmi zadnjih let, filmi, ki so obravnavali življenje v ameriški armadi, nesmišljive vojne ali pa filmi z izrazito socialnimi tendencami, vzetimi iz sodobnega ameriškega življenja. Naši filmski trgovci in tisk so leta in leta poudarjali nesmiselnost takšne odločitve in predlagali ukinitve takšne nepravilne prepovedi. In zdaj, po tolikih letih bomo naposled le videli nekatere izmed teh ameriških filmov.

Za katere filme gre? Na seznamu USIA, ki je obsegal nekaj časa celo okoli 80 filmskih naslovov, je bila vrsta znanih filmov — predvsem tistih, ki so nekoč dobili Oscarje, zastopali ZDA na raznih festivalih ali pa jih je kritika zelo ugodno ocenila. To so filmi s takšno tematiko, za katero je ameriška vlada menila, da jih ni priporočljivo izvažati v vzhodne dežele, da ne bi tamkaj dobili napačne predstave o Ameriki. To so filmi Elia Kazana »Gentlemanski sporazum«, »Baby Doll«, »Na pristaniški obali« (1954. leta je dobil pol ducata Oscarjev), »Obraz v množici«, Premingerjev »Mož z zlato roko«, Rayev »Upornik brez razloga« (drugi film pokojnega Jamesa Deana), Aldricheva filma »Juriš« in »Deset sekund do pekla«, Mannovi »Možje v vojni«, Zinnemannova filma »Od tod do večnosti« (1953. leta pol ducata Oscarjev) in »Klobuk poln dežja«, Brooksova »Džungla v razredu«, Sturgesova »Boginja« in Kubrickova »Pota slave«. Torej zares samo najboljši ameriški filmi.

Na seznamu je bilo razen tega še precej drugih filmov (80 filmov navsezadnje res ni tako malo), od katerih so bili nekateri dobri, drugi pa tudi takšni, da človek pri najboljši volji ni mogel razumeti, zakaj jih ne bi smeli videti. Vendar je USIA seznam večkrat spreminjala in je nekatere filme potem le dovolila. Tako smo v zadnjih letih že videli najprej prepovedane, nato pa dovoljene filme »Detektivska zgodba«, »Fantovščina«, »Dolgo vroče poletje«, »Črn dan v Black Rocku« in še nekatere druge. Se vedno pa nismo

Točno deset let je minilo, odkar je Kazanov film »Na pristaniški obali« z Marlonom Brandom dobil pol ducata Oscarjev in druge nagrade. Kopijo so že poslali na ogled.

ŠE VEDNO NE VEMO, KOLIKO PREPOVEDANIH FILMOV BOMO VIDELI V NAŠIH KINEMATOGRAFIH

Kubrickov film »Pota slave« je huda obtožba vojne, tako huda in poštena, da so film prepovedali celo v nekaterih zahodnoevropskih deželah. V njem je imenitno zaigral Kirk Douglas. Se vedno pa ni mogoče reči, če bodo naši distributerji zdaj že lahko odkupili tudi ta prepovedani film ali pa bomo morali še počakati.

Film »Veliki nož« režiserja Aldricha je pred leti posredoval gledalcem, tako kot že prej nekateri drugi filmi, vendar bolj neolepšano, pravo podobo Hollywooda, ki je precej drugačna od tiste, ki jo ima večina po svetu o mestu sanj. V filmu igrata Jack Palance in Ida Lupino, ne ve se pa, če ga bomo videli.

videli vseh v prvem odstavku omenjenih filmov, ki jih kljub precejšnji časovni odmaknjenosti še vedno željno pričakujemo.

Ob koncu minulega leta so naši filmski trgovci znova načeli vprašanje teh prepovedanih filmov pri raznih ameriških filmskih družbah. Na nemajhno presenečenje sta Warner in Columbia res poslali na ogled nekatere izmed teh filmov. Ze zdaj lahko z gotovostjo zapišemo, da bo »Morava« iz Beograda odkupila oba najbolj znana filma »Od tod do večnosti« in »Na pristaniški obali«. V Ljubljani ju bodo predvajali v začetku prihodnjega leta, za kar so že sklenjene pogodbe. Z gotovostjo lahko tudi zapišemo, da bo eden izmed distributerjev odkupil film »Upornik brez razloga« z Jamesom Deanom. Trenutno pa še ni znano, če se bo kdo izmed naših filmskih trgovcev odločil za film »Tem trši bo udarec«, ki je zelo inteligentno narejen traktat o korupciji v ameriškem boksarskem športu. Tudi kopijo tega filma so namreč Američani poslali na ogled.

Popolnoma nemogoče je zaenkrat reči, zakaj je prišlo do te spremembe v politiki prodaje ameriških filmov. Možno, da gre za politične razloge, možno pa, da je

edini razlog samo ta, da ameriška vlada, oziroma USIA nima zadeve več za aktualno in meni, da so ti filmi s svojimi problemi, ki jih obravnavajo, zastareli. Alpa se nekatere družbe ne zmenijo več za to prepoved? Prav zato, ker še ni točno znano, iz kakšnih razlogov je bila zdaj omogočena prodaja preje omenjenih štirih filmov, tudi še ni mogoče reči, katere filme bo mogoče še (če bo sploh še kakšne) odkupiti s seznama prepovedanih filmov.

Nekateri izmed teh filmov so prav gotovo že zastareli in jih naši distributerji najbrže ne bodo hoteli odkupiti, tudi če bi jih lahko. Še vedno aktualni pa so še vsi trije Kazanovi filmi, omenjeni na začetku, dalje Premingerjev »Mož z zlato roko« (v katerem je Frank Sinatra odlično zaigral uživalca mamili), Kubrickova »Pota slave«, oba Aldricheva vojna filma (»Juriš« in »Deset sekund do pekla«), dalje vsekakor Wilderjev film »As v luknji« (s Kirkom Douglasom kot senzacijskim reporterjem) ter najbrže še marsikateri drugi film. Tako bomo morda z večletno zapuščeno le nadoknadili tisto, kar smo zamudili v zadnjih desetih letih.

S. J.

Patricia Neal, pred dnevi je dobila Oscarja, je izvrstno zaigrala v filmu »Obraz v množici«.

OSCAR PROTI VOLJI

Letos je dobila »Oscarja«, najvišje priznanje sedme umetnosti, igralka Patricia Neal za svojo vlogo v Rittovem filmu »Hud«.

V njem je nastopila proti svoji volji.

Rojena je bila 1926. leta v malem mestu države Kentucky. Ze od otroških let se je zanimala za igralsko umetnost. Kasneje se je preselila v New York; upala je, da bo v velikem mestu doživela dolgo pričakovani uspeh. Toda dolgo ni mogla dobiti nobene vloge. Bila je tajnica pri nekem zdravniku, menekenka, prodajalka v draguljarni.

Potem je srečala slavnega pisatelja Eugena O'Neillja. Obljubil ji je, da bo igrala glavno vlogo v njegovem najnovejšem delu. Patricia se je skrbno pripravljala na vlogo, vendar je zaradi treme naredila celo vrsto napak. Kljub temu ji je znana pisateljica Lillian Hellman ponudila glavno vlogo v svoji komediji »Onstran gozda«.

V tej vlogi je Patricia Neal zablestela kot nova zvezda na broadwayskem nebu in vrata v Hollywood so ji bila široko odprta. Ko je igrala v Vidorjevem filmu »Začarani vrelec«, se je zaljubila v svojega partnerja Garyja Cooperja. Toda Cooper je bil oženjen, ločitev pa bi ovirala njegovo filmsko kariero. Zato se je morala Patricia umakniti.

Kasneje se je poročila s piscem Ronaldom Dahlom in po prvem letu zakona rodila hčerko Olivijo. Ni več nastopala v filmu. Zdelo se je, da ne bo več igrala. Toda ko je rodila drugo hčerko, ji je Elia Kazan ponudil vlogo v filmu »Obraz v množici«. S to vlogo je kandidirala za »Oscarja«. Ni ga dobila. Potem od leta 1956 do 1960 ni igrala v nobenem filmu več. Vsa se je posvetila družini. Sele 1961. leta je sprejela vlogo v filmu »Zajtrk pri Tiffanyju«. Ker se ni hotela ločiti od svojega najmlajšega sina, ga je vzela s sabo v New York. V avtomobilski nesreči se je otrok hudo poškodoval, izgubil je vid, sluh in sposobnost govora. Patricia se je z družino preselila v Anglijo, kjer so najboljši zdravniki zdravili njenega sina. Deček je spregledal, vendar ni upanja, da bi bil kdaj popolnoma zdrav. Lansko leto jo je zadel še huji udarec. Tri dni potem, ko je pristala, da bo s Paulom Newmanom igrala v filmu »Hud«, je zbolela najstarejša hči Olivija. Patricia se je nerada vrnila k filmu predvsem zaradi bolnega sina. Med tem časom se je Olivijina bolezen poslabšala in dekle je umrlo.

Vendar igralka ni imela časa jokati, morala je pohiteti v Hollywood na snemanje.

Tisti, ki so film videli, pravijo, da je v njem odigrala svojo najpreizkušnejšo vlogo. F. U.

Krški škofje na Kozjanskem

Pilštanj na Kozjanskem je imel včasih dva gradova, ki sta bila v lasti krških škofov. Dokaz je plošča, vgrajena na pročelju farne cerkve, ki so jo tjakaj prenesli iz ruševin gradu. Na plošči med drugim razberemo, da je dal krški škof leta 1570 pilštanski grad obnoviti (M. S.)

Krava s tremi rogovi

Kmet Sinkovec iz Gabrovke na Dolenjskem je vzredil nenavadno kravo, ki ji je razen dveh normalnih rogov zrastel še tretji, normalne velikosti, tik nad očesom. Litijski mesar Jože Vrhovec-Egon, ki zaradi spominov iz partizanskih let, ko se je boril na Dolenjskem, pri nakupovanju živine najraje zaide v dolenjske kraje, je 500-kilogramsko trirogato kravo takoj odkupil, saj je lahko zbirko trofej iz mesarske obrti obogatil še s tremi nenavadnimi rogovi. (J. Z.)

Grajski stražar

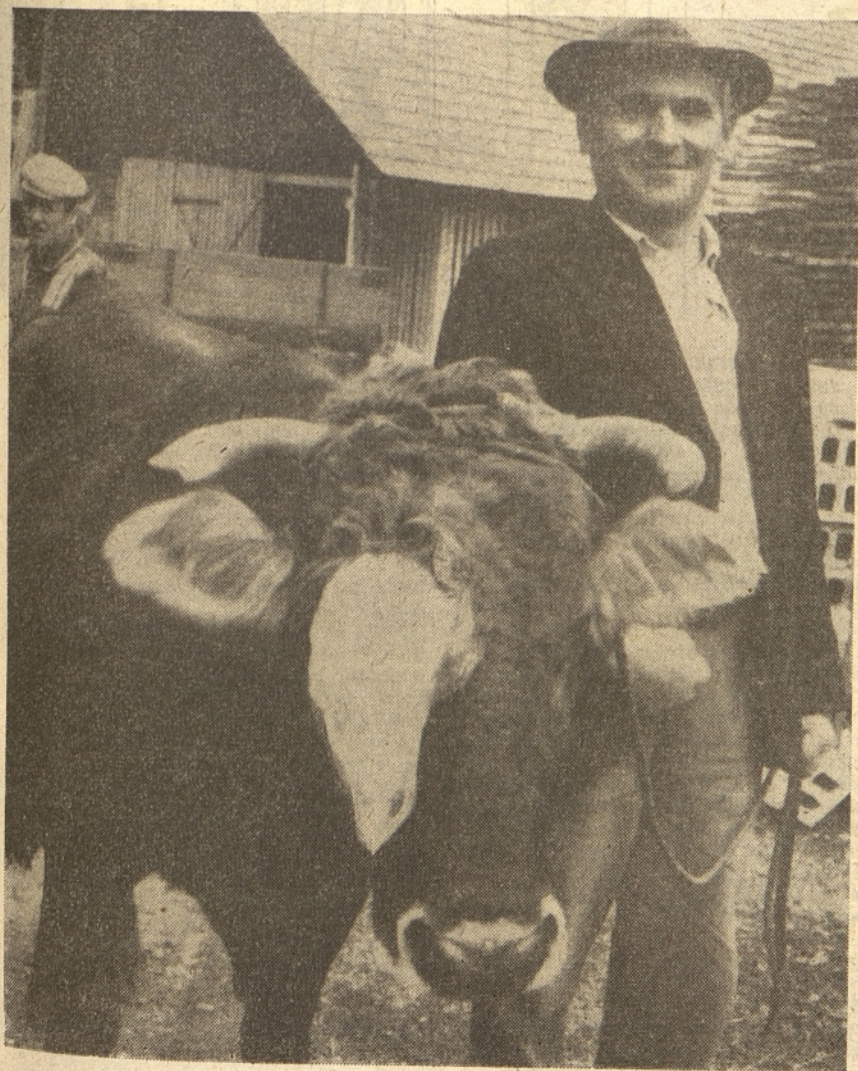
Pred vhodom v staro graščino v Vipolzah v Gorških brdih stoji mogočen, skoraj pol tisočletja star hrast, ki ga trije ljudje le s težavo objamejo. Ker je začel pri koreninah prhniti, so ga zacementirali, da bi ga tako vsaj še nekaj let ohranili pri življenju, saj s svojo nenavadno mogočno rastjo vzbuja pozornost naleč naokrog. (J. P.)

Spomin na Titanic

V Frankovcih pri Ormožu prodaja kmet in krojač Ivan Lokman citre, za katere trdi, da so velikanske vrednosti, ker so bile izdelane nalašč za kapitana Titanica. Pri hiši so že nekaj desetletij. Lokman pravi, da jih je dobil v dar od tastovega brata Jožefa Severja, ki je bil zaposlen kot mojster v neki avstrijski tovarni glasbil. Kapitan Smith jih je naročil pred 52 leti, preden je odpotoval na usodno pot in tudi sam s potniki in posadko našel smrt v ledenih valovih. Tako ni mogel nikoli dobiti citre, ki jih je želel. Malce nenavadno, da so našle pot v majhno slovensko vas Frankovci in tamkaj ohranile spomin na najnesrečnejšo ladjo v zgodovini človeštva.

Srnica ljubi cigarete

Na Svetih gorah nad Bistrico ob Sotli je še precej divjadi. Posebnost pa je prav gotovo srnica Muki, ki vsako jutro pride natanko ob osmih pred planinsko kočo na »zajtrk« in potem spet izgine. Ne kaže volje, da bi se popolnoma udomačila, saj noče niti jesti iz roke, izjemo naredi le, če ji kdo ponudi cigareto. Tudi v Domu v Planici imajo srnico, čeprav povsem drugačno, ki ne pride dalj od okenske police. Pred dolgo prstnimi oboževalci pa je zarovana z velikim napisom NE KRADI. Srna je namreč keramična. (Z. K.)

Živalski vrt — privatni hobby

● nadaljevanje s strani 21

Po nekaj mesecih je dobila družbo. Nikolić je prinesel srnjačka z lepimi rogovi. Družina je bila ustanovljena in kmalu so dobili naraščaj.

»Zakaj bi ne imel svojega zoološkega vrta?« je Nikolić pomislil nekega dne, ko je opazoval ljubko družinico. »Dvorišče je majhno. Morda bi našel primeren prostor izven mesta?«

Zamisel je kmalu uresničil. V neposredni bližini Sombora je kupil kos zemlje, postavil ograde in zgradil kletke. Skoraj vsak dan je prinesel kako divjad — iz vseh vrst. Potem je zaprosil mestno skupščino za dovoljenje, da odpre zoološki vrt. Prošnjo so mu odobrili, saj vsi v Somboru poznajo tega nenavadnega človeka in njegovo strast.

Toda Nikolić vzdržuje zoološki vrt v lastni režiji. Ima dva čuvaja, ki ju sam plačuje. Obiskovalcev je veliko, vstop pa je brezplačen. Stroški za hrano živalim so veliki. Kljub vsemu gre ta entuziast prek vseh težav. Kaj pa hoče? Prosil je za pomoč skupščino in Socialistično zvezo, pa je ni dobil.

»Imam pet juter zemlje, ki prehranjuje nas in živali,« pravi Nikolić. »Za silo gre. Svojega živalskega carstva ne bi razpustil za nič na svetu. Sodelujem z vsemi živalskimi vrtovi v državi in z njimi zamenjujem živali. Večkrat me prosijo za kak primerek. Pravim vam, dobro je. Prosim, poskusite to salamo. Ali ni odlična?«

Res, izvrstna Gavrilovičeva salama. Samo da je niso pripravili v Gavrilovičevi tovarni, ampak v Nikolićevi kuhinji. Salama od divje svinje...

Tekst: NADA MIJATOVIĆ.

Foto: SLOBODAN PETROVIĆ.

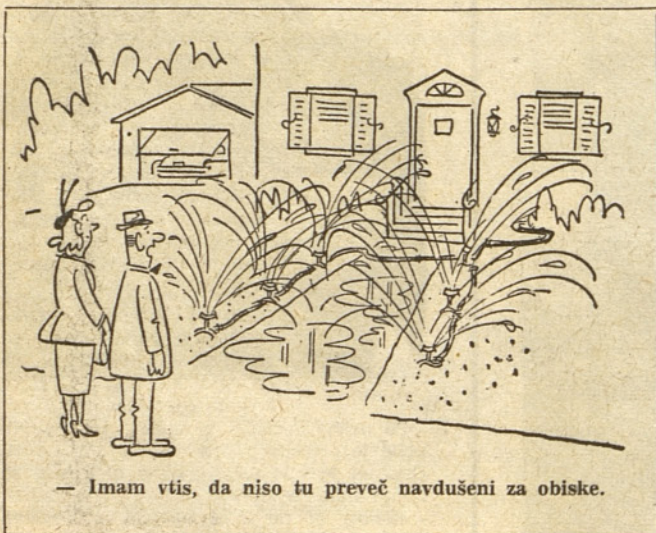
— No, končno sem našel eno po svoji meri.

Ukrepi za izboljšanje gospodarstva v Indiji (morda bi pomagali tudi drugod)

— Če že greš nazaj k materi, uporabi ta čas, da se naučiš kuhati!

— Imam vtis, da niso tu preveč navdušeni za obiske.

— Vsak trenutek mora biti v pisarni, odpeljal se je že z avtobusom ob 7.20.

GYÖRGY MIKES

QUIZ

Povem na kratko: iz povsem pedagoških razlogov menim, da je nepravilno oddajati po radiu kvize. Zakaj? Ker podirajo avtoriteto staršev. Podirajo, to je še milo rečeno. Diskreditirajo!

Poslušajte, kakšen je bil moj primer. Nekoč smo zvečer sedeli ob sprejemniku žena, sin in jaz. Naenkrat sporoči napovedovalec, da je na programu oddaja kviza.

»To je zanimivo!« sem dejal sinu. »Pazljivo poslušaj, lahko se boš marsičesa naučil.«

Mirno sem čakal na prvo vprašanje, trdno prepričan o svojih sposobnostih. Prijetno mi je bilo pri srcu, ko sem se domislil, da vem celo letnico bitke pri Termopilah. Tega se ne spominja vsak!

Zal niso vprašali po bitki. Treba je bilo povedati ime nekega čudno zvanečega glasbila.

»Ukulela«, sem brez omahovanja dejal in se zmagoslavno ozrl okoli sebe.

Sin me je spoštljivo pogledal in tiho ponovil besedo. Toda minuto pozneje se je

pokazalo, da glasbilo sploh ni bilo ukulela, ampak madžarski narodni instrument nenere. Zena se je ironično posmejala. Tega nisem mogel prenesti. Zardel sem in pojasnil, da se pravzaprav nisem zmotil. Ukulela pomeni v madžarskem prevodu nenere. Zena se je zasmejala in odšla iz sobe. Razdraženo sem gledal za njo. Glavo bi stavil, da ona ne ve, kdaj je bila bitka pri Termopilah!

Naslednje vprašanje sem pričakoval z bojaznijo. Bil sem razburjen, kot nekdanj pri uri matematike. Grlo mi je bilo suho, srce je pospešeno utripalo. O, da bi le vprašali po termopilski bitki! Na sebi sem čutil nepremičen, raziskujoč sinov pogled. Ves čas me je srepro gledal in držal kazalec v ustih. V njegovih očeh je tlelo nekaj nespoštljivega! Ali pa se mi je le tako zdelo? V glavi so se mi prepletala imena, datumi, številke hiš in telefonov.

Drugo vprašanje se je glasilo takole:

»Povejte ime pevca, katerega glas boste slišali!«

»Caruso«, sem dejal po kratkem premisleku.

Ni bil Caruso.

Cez sinov obraz je spolzel smehljaj. Drobni, taktični smehljaj. Kdo drugi ga nemara sploh ne bi bil opazil. Jaz sem se pa razhudil in smrknuto pojasnil, da se ne morem koncentrirati in zato napačno od-

govarjam.

»Koncentrirati se, sin moj, pomeni osredotočiti se.« sem dejal s poučnim pri-zvokom. »Osredotočiti misli. Toda jaz jih ne morem osredotočiti, ker kar naprej bu-ljiš vame in zvoniš z nogami... Ne, tako ne morem misliti...«

Da bi le vprašali po termopilski bitki! Toda niso: zmeraj mi gre vse narobe. Morda pa na radiu ne vedo, kdaj je bila bitka pri Termopilah? Jaz vem. Pred našim štejem...«

Tako je, niso vprašali! Očitno so mi jo prav nalašč hoteli zagosti. Treba je bilo povedati, kdaj so iznašli telefon. Nisem vedel, ušel sem se za pet let. Zbežan sem stal ob sprejemniku kakor nekdanj davno pred šolsko tablo. Zena v kuhinji se je teatralno zakrohotala.

Sin se je začel odkrito in predrzno mu-zati. Naravnost meni v obraz!

»Ne muzej se!« sem zakričal na sina: »Zapomni si, da sem imel prav jaz. Radio se je zmotil. Zahteval bom, da objavi-jo popravek! Radio se tudi lahko zmoti. Se veš, sinko, ko smo nekoč šli na izlet, je radio napovedal dež. Je deževalo? Kje pa! Kakšno vreme je bilo? Prekrasno!«

Sin me je molče poslušal. Napeto sem spremljal izraz nje ovih oči: mi verjame ali ne? Prej ko sem opazil, da me gleda nezaupljivo.

ŠILCE GRENČICE ZA: UVOZ

Res je, da se na napakah učimo. Vendar je to že malce prestar in zato že oguljen izrek, ki bi ga morali polagoma opustiti. Dan za dnem pa še vedno poslušamo izgovore in opravičila. Največkrat seveda povsem neupravičene. O uvozu živil veliko beremo. Toda samo o dobrih straneh uvoza. O tistih, s katerimi se, na primer, ukvarjajo sanitarni inšpektorji v koprskem pristanišču, zvemo le malo. Premalo. Če pa bi pogledali v njihove beležnice, bi zvedeli za marsikateri zanimiv podatek. Zakaaj, na primer, včasih na trgu zmanjka

raznih živil? Samo v letošnjih treh mesecih so morali prepovedati uvoz 452 ton živil, 488 ton živil so morali v pristanišču takoj uničiti, 7840 ton živil pa ni smelo v prodajo. Podatki iz lanskega leta prav tako niso razveseljivi. Uvoz je bil prepovedan za 359 ton živil, od tega za 234 ton banan, 123 ton pomaranč, 48 ton ananasov itd. ... V promet pa ni smelo 25.424 ton živil, medtem ko so uničili 476 ton živil: 26 ton riža, nekaj nad 42 ton pšenice, 1,6 ton kave itd.

Ob prevzemu blaga so vedno prisotni tudi predstavniki naših izvoznih podjetij. Kaj počno, ko blago, namenjeno Jugoslaviji, nakladajo na ladje, ne vemo. Sicer se ne bi zgodilo, da pri pošiljki 4 tisoč ton soli šele na cilju ugotovijo, da za prehrano ni uporabna, lahko pa jo uporabijo, na primer, za posipanje cest. Ali pa, da za 150 ton kave, ki je bila kupljena kot kava prvovrstne kvalitete, ugotovijo šele v Koprju, da ne ustreza najslabši kvaliteti.

Pa naj kdo reče, da ne živimo v izobilju, če si lahko privoščimo, da uničujemo živila in vzdržujemo ljudi, ki so za to pustošenje odgovorni.

ALENKA BIBIC

Mimogrede

— Tovariš, moralno ste padli!

— Saj sem tudi imel od kod pasti.

— Da, z lepe višine! Zato se je verjetno tudi tako slišalo...

— Vse to sem se učil že v šoli, je dejal nekdo. — Učil sem se pred mnogimi leti in sem pač vse pozabil.

Med drugim je pozabil tudi to, kaj je poštenost, kaj je pogum, kaj požrtvovanje in kaj nesebičnost...

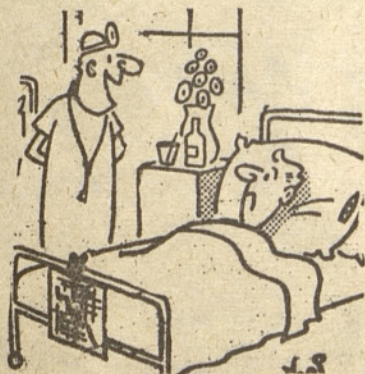
Ali mi lahko poveste zakaj je ena in ena dve? In zakaj ni tri? In kako je bilo to pred vojno?

Ko je bil še majhen, je vedno jokal, ker so ga zdravili s sladkimi tabletami. Sedaj je odrasel, toda sedajne prenese grenkih tablet...

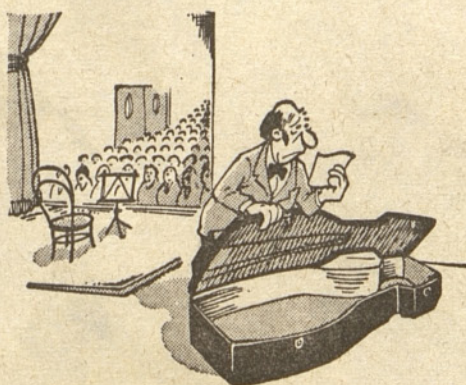
LJUBISA MANOJLOVIĆ
(Književne novine)

— Mislim, da vam moram najprej predpisati kako pomirjevalno sredstvo.

— Neverjetno zanimiv primer ste. Močno me zanima, kaj bo pokazala obdukcija.

— Dragi! Zmanjkalo mi je denarja za gospodinjstvo, pa sem nesla tvoj instrument v zastavljalnico.

— Si slišal, Fifi! Nič televizije, dokler Jakec ne bo naredil domače naloge.

»Sicer pa ta vprašanja sploh niso bila težka,« sem zajeceljal. »Prav nič težka. Vidi, jaz se ne bojim niti mnogo težjih. Vprašaj me, na primer... na primer... kdaj je bila bitka pri Termopilah. No, vprašaj!«

»Kdaj je bila bitka?«

»Leta štiristo osemdeset pred našim štetjem. Ali vidiš! Vem celo to. Če ne verjameš, pogledaj v enciklopediji. Naj ti pokažem?«

Priznam, pričakoval sem, da sin poreče: oče, verjamem ti. Vendar tega ni rekel. Vstal je s stola in stopil h knjižnim policam.

»V katerem zvezku?« je nejeverno vprašal.

Poiskal sem ustrezní zvezek in mu pokazal letnico. Sam pri sebi sem pa žalostno in užaljeno razmišljal: glej ga, otroka, skrbim zanj, varujem ga ko punčico očesa, vsak dan mu prinašam slaščice, on pa ne verjame svojemu dobremu, dragemu očetu. Žalostno, zelo zelo žalostno.

»Zdaj pa dovolj radia!« sem zakričal s tonom, ki ne trpi ugovora. »Zadosti! Pozno je. Takoj spat!«

Sin je ubogljivo odšel v posteljo, jaz sem pa ostal ob sprejemniku utrujen, užaljen, s porušeno avtoriteto.

Bil sem diskreditiran.

Prevedel SIMON PIRC

A large, high-contrast black and white photograph of actress Patricia Neal. She is shown from the chest up, looking slightly upwards and to the right. Her hair is styled in a classic 1950s/60s fashion, swept back and up. She is wearing a dark, possibly velvet, dress with a large, ornate earring visible on her left side. The lighting is dramatic, highlighting her facial features against a dark background.

to
va
rio

18 8. maj
1964
CENA 80 DIN

Letošnjega »Oscarja« za najboljšo žensko vlogo je dobila Patricia Neal. Igralka je Američanka, vendar živi že dalj časa v Angliji. Ko se je odpravljala na snemanje Rittovega filma »Huda«, ji je umrla najstarejša hčerka Olivia. Igralka se je težko vrnila k filmu, predvsem zaradi bolnega sina.